
ฉบับพระราชนิพนธ์
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า เจ้าอยู่หัว
มกราคม
๒๔๗๐
น้องศิลป์

โทรศัพท์ ๔๖๘ **โฟแทกซ์** โทรเลข "สุขี"

สำนักงานล้างรูป ประสาทสุขุม

ถนนหลานหลวง (ห้างยอนแซมซันเก่า) พระนคร

เราสอนการวิธีถ่ายรูป โดยส่งแบบแนะนำกำกับฟิล์ม ทุก ๆ ฟิล์มที่ส่งมาล้าง ณะสำนักงานล้างรูปของเรา

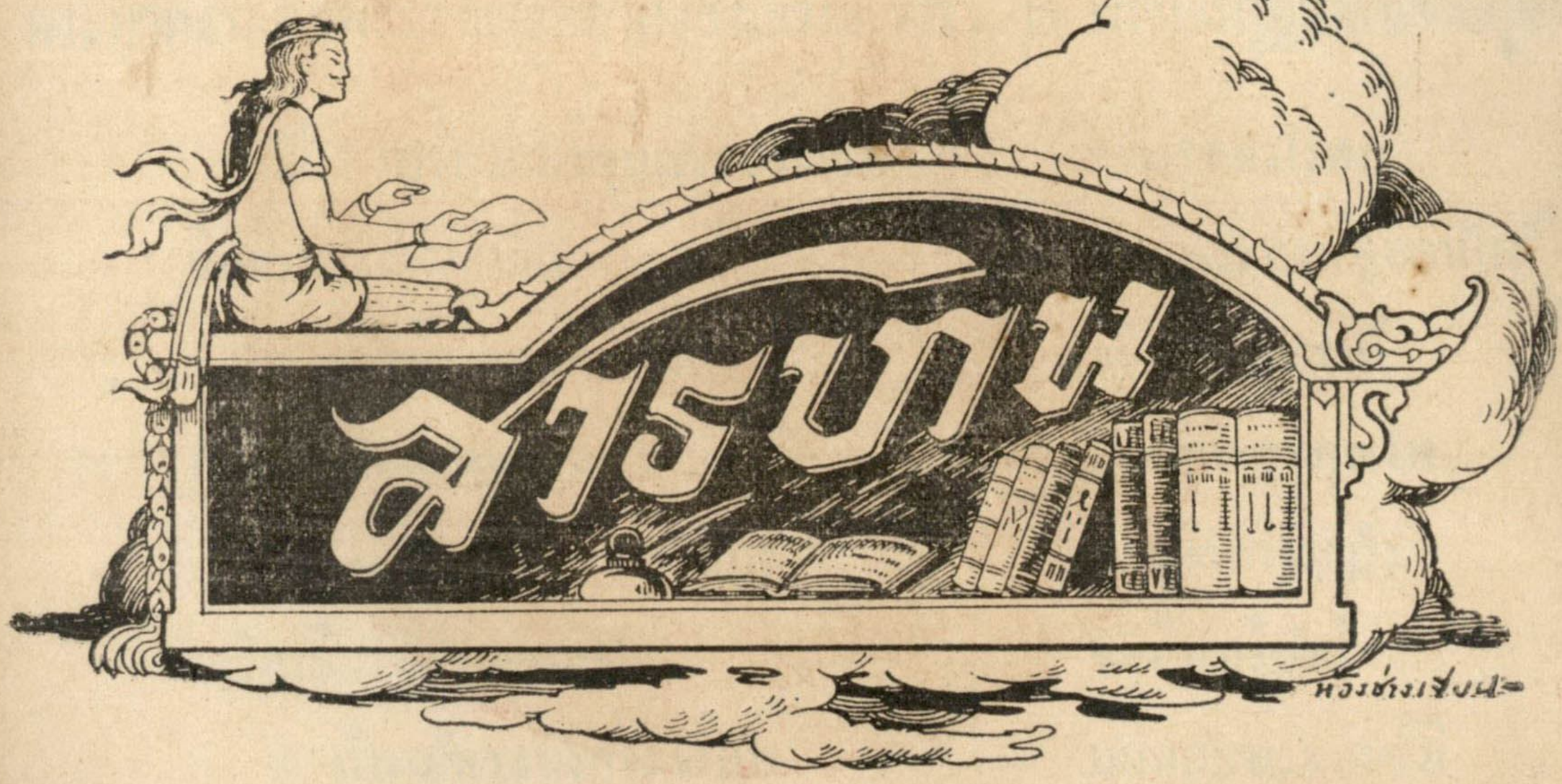
รูปธรรมดา

ล้างรูป พิมพ์รูป ขยายรูป ฯ ล ฯ

ภาพยนตร์

ถ่ายภาพยนตร์ ล้างภาพยนตร์ พิมพ์ภาพยนตร์ ฯ ล ฯ

(ปีที่ ๔ เล่ม ๙ วันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๐)

ยาจญาพจน์. . . . . คณะหนังสือพิมพ์ไทยเขษม หน้า พิเศษ

เพื่อนตาย . . . . . พระราชนิพนธ์ ร. ร. ๖ . ,, ๑๓๐๓

ตบตา . . . . . พระราชนิพนธ์ ร. ร. ๖ . ,, ๑๓๓๑

ยาจญาพจน์

บริษการแต่

พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี ศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

๏ กรรพุมประชุมนขะประณต พระสุคตวโรดม
อีกธรรมะล้ำนิตินิยม และพระสงฆ์คุณานันต์
๏ คาบนึกดลมกรมาส อธิราชทรงธรรม์
สมภพนิวัตตประลุวัน ก็ระลึกพระคุณไท
๏ เคยทรงผดุงนิกรราษฎร์ ทะนุชาติเจริญไว
เกริกเกียรติกำจายขจรไป จตุทิศทวีปตรี
๏ ถึงแม้พระองค์จะจรลับ บมิกลับพระองค์มี
สมเด็จพระรามอธิบดี ปรมาภิไธยยง
๏ สรวมอานุภาพรตนตรัย อภิบาลพระบาทบงสุ์
สิ่งใดธมีมนประสงค์ ผลนั้นก็พลันสม
๏ ขอจุ่งสถิตณคคนานต์ และสราญสุขารมณ์
ปลื้มเปรมพระราชกมลชม ทิพรสนิรันดร
๏ เนานานประมาณคณนกัล ปมหันต์ผิจากจร
ขอเอาวตารภพบวร ณตระกูลพระราชา
๏ ขอเชิญพระปกผสกไทย พระหทัยธเมตตา
ดั่งเคยธทรงพระกรุณา บุรกาลสราญเทอญ ฯ

ข้าพระพุทธเจ้า

คณะหนังสือพิมพ์ไทยเชษม

-

บทละคอนพูด

เรื่อง

เพื่อนตาย

สมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทร

มหาวชิราวุธ

พระมงกุฎเกล้าเจ้ากรุงสยาม

ทรงพระราชนิพนธ์

พ.ศ. ๒๔๕๔

"เพื่อนตาย"

(บทละคอนพูด แต่งขึ้นใหม่ ตามเค้าเรื่องละคอนพูดภาษาอังกฤษ ชื่อ "ไมเฟรนด์ ยารเลด์" ของ อารโนลด์ โคลส เวอรธิ และ อี. บี. นอรแมน)

ตัวละคอน

นายบุญเกื้อ	(เปนชายหนุ่มมีเงิน เปนสมาชิกเสือป่า)
นายพ่วง	(เปนคนผู้ ใหญ่ มิตร์ของ นายบุญเกื้อ เปนสมาชิกเสือป่า)
แม่นวล	(เปนหลานเจ้าของบ้านที่ นายบุญเกื้อ อาศรัยอยู่)
นายทหารต่างประเทศ	(เปนผู้บังคับกองทหารที่ตั้งอยู่ในสุวรรณคีรี)

หมายเหตุ — ในเรื่องนี้ สมมุติว่าเปนเวลาที่ได้มีกองทัพต่างประเทศยกเข้ามาแล้ว ในพระราชอาณาเขตร์ ได้ยึดมณฑลหัศดินบุรีไว้ได้แล้ว ส่วนนายบุญเกื้อ กับ นายพ่วง เปนเสือป่าประจำกองรักษาพระองค์ แต่เมื่อขณะข้าศึกยกเข้ามานั้น นายบุญเกื้อ พะเอิน มีกิจธุระมาอยู่ในมณฑลหัศดินบุรี / พอทราบข่าวการทัพศึกก็จะรีบกลับไปกรุงเทพฯ แต่เดินทางมาได้เพียงถึงสุวรรณคีรี ในมณฑลหัศดินบุรี ข้าศึกก็ได้เข้ายึดมณฑลนี้ไว้ได้เสียแล้วทั้งมณฑล และข้าศึกมีคำสั่งห้ามเปนอันขาด มิให้ผู้หนึ่งผู้ใดไปมาแห่งใดโดยมิได้รับอนุญาต นายบุญเกื้อกับนายพ่วงซึ่งเดินทางไปด้วยกันจึงจำเปนต้องอยู่ที่สุวรรณคีรี และอาศรัยบ้านเขาอยู่ณที่นั้น.

ฉาก — เปนรปเฉลียงโถงรปสี่เหลี่ยม ด้านขวามีพนัก แลไปข้างนอกเปนสวนมีต้นไม้รก ๆ ด้านซ้ายมีพนัก และมีช่องสมมุติว่าเปนทางขึ้นมาจากสวน ด้านหลังมีฝาผนังไม้ทาสีมีประตูบานยึดยึดได้ สมมุติว่ามีห้องหลังผนังนั้น ผนังนั้นต่อจากพนักด้านซ้ายมาจนเกินกลางไปหน่อยหนึ่ง แล้วเลี้ยวเข้าไปทางข้างด้านหลัง ต่อนี้ไปมีเฉลียงแคบซึ่งเชื่อมต่อกับเฉลียงสี่เหลี่ยม มีพนักต่อจากพนักด้านขวาเลยไปจนหายเข้าไปในโรง สมมุติว่าเปนทางเดินไปในเรือน

(เมื่อขณะเขียดม่านนายบุญเกออนั่งอยู่ที่โต๊ะ มันชวนจะแยะอยู่ทุกนาที กระดิกตัวนิด มีหนังสือต่าง ๆ และแผนที่ซึ่งนายบุญเกอ เปรี้ยง! ขบ! เฮ้ย! มันน่าเบื่อนัก จนชั้น กำลังมองดูอยู่ นายพ่วงนอนเอนอยู่บนเก้าอี้ จะหายใจก็ต้องขออนุญาตท่านผู้บังคับกอง หวายสูบบุหรี่และอ่านหนังสือพิมพ์ ท่าทาง ทหารผู้สำเร็จราชการทีนี่! ถุย ดูงวง ๆ นายบุญเกอดูแผนที่อยู่ครู่หนึ่ง

บุญเกอ

แล้วจึงพูด) ก็นั่นน่ะสิ เมืองเรามาตกอยู่ในที่อาภัพ อัยจนยังงี้แล้ว แกจะไม่คิดอะไรมั่งเลยฤา

พี่พ่วง (นายพ่วงนิ่งอยู่ นายบุญเกอเรียก แกไม่รู้สึกเลยฤาว่าคนไทยเรามีหน้าที่จะต้อง อีก) พี่พ่วง สละความสำราญตลอดจนถึงชีวิต เพื่อป้อง กันรักษาชาติศาสนา แกไม่รู้สึกเลยฤาว่า

พ่วง เป็นหน้าที่ –

(ลุกขึ้นนั่ง) หือ! ทำไม

บุญเกอ

แกละก็เอาแต่เหยียดยาวอยู่เท่านั้นแหละ พ่วง

พุทโธ่ แกนี่ก็พิลึกจริง ๆ แกจะพูดพ่นซ่าน

พ่วง อะไรไปอีกก็ไม่รู้ ฉันไม่เห็นมีประโยชน์

ก็จะให้ฉันทำอะไรล่ะ ฉันไม่เห็นมีอะไร อะไรเลยจนนิดเดียว แกนึกฤาว่าฉันอยาก จะทำเลย ให้พ่อเจ้าประคุณข้าศึกเข้ามานั่งอยู่ที่นี่ ฉัน

ไม่ต้องการเลย แต่เขาก็ไม่ได้ปฤกษาหาฤา

บุญเกอ เมื่อเขาเข้ามาเสีย

พุทโธ่ ทำไมแกพูดอย่างนี้ได้ ถ้าอยาก ฉันก่อนที่เขาจะเข้ามา แล้วจะทำยังไงได้

จะทำละก็มีแยะ

พ่วง บุญเกอ

แยะสิ กระบานแยะ หน้าอกแยะ เลย ทำไมจะทำไม่ได้ สำคัญที่พวกเราต้อง

ตลอดกระดูกสันหลัง กระดิกตัวนิดก็ไม่ได้ พร้อมใจกันเท่านั้น ถ้าเมื่อพร้อมใจกันแล้ว

คงจะพอทำการให้เปนประโยชน์ได้ ไม่มาก เพราะกลัวฉันจะส่งความเห็นในยุทธวิธีไปให้ก๋น้อย

เสนาธิการ

พ่วง

(หัวเราะ) ฉันพนันเอาข้างน้อยละ

บุญเกื้อ

พูดบ้าอะไรไม่รู้

พ่วง

ทำไม ไม่บ้าเลย จริงอย่างฉันว่า ผู้ยังคัยกองทหารเขาว่าฉันดูหน้าตาสมเปนคนลักลอบส่งข่าวลับ เขาจึ่งบอกฉันเปนคำขาดว่า ถ้าขืนเขียนหนังสือส่งไปกรุงเทพฯ จะยิง! จะให้ฉันทำยังไง

พ่วง

ขอให้แกตรองสักหน่อยเถอะ ฝ่ายเราเปนทหารจริง ๆ รู้วิชาอย่างทหาร ได้ฝึกหัดอย่างทหาร มีเครื่องสาตราวุธอย่างดีที่สุด ส่วนฝ่ายเราล่ะ

บุญเกื้อ

ก็อันที่จริงแกก็ไม่ได้อยากเขียนหนังสือไปกรุงเทพฯ ดอกไม่ใช่ฤา

ฝ่ายเราเปนเสือข่าแล้วกระมัง ยางทีแกจะลืมเสีย

พ่วง

อันที่จริงก็เปนอย่างแกว่า เพราะถึงแม้เราจะอนุญาตให้ฉันส่งหนังสือไปกรุงเทพฯ ฉันก็คงไม่มีอะไรส่งไปกับหนังสือนั้น (ตบกระเป๋า) ฮือ! กระเป๋าช่างตีบจริง ๆ นะจนชั้นจะซื้อของเล่นที่ตลาดนี้บ้างก็ไม่มี

พุทโธ่ อะไรลืม ใบเก็บเงินของยกรบัตร์อยู่ในกระเป๋าออกหนักอึ้งนี่ ฉันยังไม่ได้ใช้เลย จะลืมยังไงได้ ลืมใช้เงินที่เปนหนี้สโมสรจะได้ถูกเก็กปะไรล่ะ ฉันเสียใจอยู่นิดเดียวที่ฉันในเวลานี้ไม่สามารถจะใช้หนี้สโมสรจริง ๆ ประการหนึ่งเจ้าประคุณข้าศึกท่านไม่ยอมให้ฉันมีหนังสือไปกรุงเทพฯ

บุญเกื้อ

(หัวเราะ) แกก็ตามเคย เงินไม่รู้จักมือติดกระเป๋าได้เลย

พ่วง

ก็เมื่อวานนี้ฉันเล่นไพ่เคราะห์ร้ายเสียจน หมดตัวแล้ว หมายจะมาชวนแกเล่นบ้างวันนี้ พอแก้ตัวให้ฟื้นบ้าง แกก็ไม่เล่น ฉันก็เลยไม่ได้มีโอกาศหาทุนอีก (หยิบไพ่มาวางบนโต๊ะ) เล่นกันหน่อยเถอะน่า

บุญเกื้อ

แกก็คิแต่ชวนให้เล่นไพ่นั่นแหละ เวลายุคเข็ญเช่นนี้ยังจะมีแก่อกแก่ใจเล่นหัวอะไรอีกไม่รู้ (เสียงแตรสั้นเข้าในโรง) แน่! เข้าแตรอะไรกันอีกแล้ว มันจะทำอะไรกันอีกหนอ

พ่วง

ช่างเขาปะไร จะทำอะไรๆ ก็ช่างเขาเถอะไม่ใช่กงการอะไรของเรา ขืนทำถามยุ่งไปก็จะได้รับตอบด้วยลูกปืนเท่านั้นเอง

บุญเกื้อ

แกนกฤๅว่าฉันหวาดหวั่นแก่ลูกปืนของข้าศึก คนเราเกิดมาก็ตายได้ครั้งเดียวเท่านั้น

พ่วง

ถูก ถูกทีเดียว เพราะฉะนั้นผ่อนเวลาตายไปให้ยาวๆ ได้เท่าใดก็ยิ่งได้กำไรโลก เท่านั้น มาเถอะน่า เล่นไพ่กันดีกว่า เอ้า!

(ยื่นไพ่ให้บุญเกื้อ) แกเป่นเจ้ามือไหมล่ะ

บุญเกื้อ

(กระชากไพ่ไปจากมือพ่วง) แกนี่ไม่เห็นนึกอะไรเปนนอกจากเล่นไพ่ เล่นวันยังรุ่งยังค่ำ จนจะฉิบหายหมดตัวแล้วก็ไม่รู้จักเข็ด ฉันเบื่อแกนักให้ตายสิ จะคิดอะไรจะพูดอะไรแกก็คอยแต่จะมาชวนให้เล่นไพ่อยู่เสมอ ฉันรำคาญเหลือกำลังแล้ว (ขว้างไพ่ทั้งสำรับออกไปนอกเฉลียงขวามือ)

พ่วง

อ้าว! ดูเอาสิ เล่นอะไรไม่รู้ เปลืองของยิ่งมีอยู่สำรับเดียว หาซื้อออกก็น่ากลัวจะไม่ได้ (ลุกไปที่พนักเฉลียงด้านขวา) เคราะห์ดีไม่ยักตกท้องร่อง เฮะ! อ้ายหนู! เก็บไพ่ให้ลุงทีเถอะ จะให้อัฐ ๕ สตางค์ อ้าว! ลืมไป ไม่มีอัฐเสียแล้ว ขอยืม ๕ สตางค์เถอะ

บุญเกื้อ

(ควัก ๕ สตางค์ส่งให้) เบื่อนัก

พ่วง

ขอบใจ (รับ ๕ สตางค์) เอ้า! อ้ายหนู! (โยนสตางค์ลงไปนอกพนัก) แล้วเอาไพ่มา

ส่งลุงขนี้นะ (เดินกลับไปนั่ง)

บุญเกื้อ

นี่แน่ะ แกน่ะอายุเท่าไรละ

พ่วง

ไม่รู้ จำไม่ได้ ชิเกียจจำเสียแล้ว

บุญเกื้อ

แก่กว่าฉันสักยี่สิบปีได้ไหม

พ่วง

ไม่ถึง อย่างมากก็จะแก่กว่าแกเพียงสิบเก้าปีสิบเอ็ดเดือนกับ ๒๙ วันเห็นจะได้ ถามทำไม

บุญเกื้อ

แก่พอที่จะเป็นพ่อฉันได้ไม่ใช่ฤา

พ่วง

ไม่รู้ได้เลย ทำไมแกอยากได้ฉันเป็นพ่อฤา

บุญเกื้อ

นี่พูดบ้าอะไรไม่รู้

พ่วง

ก็ถ้ายังงั้นถามทำไม

บุญเกื้อ

ฉันถามให้แกรู้สึกตัวเสียบ้างเท่านั้น นี่

แน่ะ เมื่อแกนึกเอาตัวแกเปรียบกับฉันแกไม่นึกละอายแก่ใจบ้างเลยฤา

พ่วง

พูดโธ่ ทำไมจะไม่ละอาย นึกตัวเปรียบกับแกที่ไร ฉันนึกอิจฉาแกทุกทีให้ตายสิ ฉันอยากเป็นหนุ่มเหมือนแก มีเงินทองพอใช้สรอยเหมือนแก

บุญเกื้อ

แกก็มีแต่นึกถึงตัวเท่านั้น

พ่วง

ก็คนแก่ ๆ อย่างฉัน ไม่ให้นึกถึงตัวจะให้นึกถึงอะไรล่ะ

บุญเกื้อ

จะนึกถึงชาติบ้านเมืองบ้างไม่ได้ฤา

พ่วง

ก็ได้ แต่มันจะเป็นประโยชน์อย่างไรบ้างมิใช่ว่านึกไปแล้วจะกู้บ้านกู้เมืองได้ เพราะนึกก็เปล่าทั้งสิ้น ก็พ่อเกื้อล่ะ

บุญเกื้อ

ฉันน่ะฤา ฉันรับว่าฉันนึกถึงชาติบ้านเมืองยิ่งกว่าสิ่งอื่น นึกอยู่เสมอว่าทำอย่างไรจึงจะช่วยให้รอดพ้นจากเงื้อมมือสัตรูได้ นึก

อยู่อย่างนี้เสมอทุกหายใจเข้าออก ไม่ได้นึก
ถึงอะไรอื่นเลยทั้งกลางวันกลางคืน

พ่วง

ฮือ! แน่ฤา (ยิ้ม)

นวล

(พูดอยู่ในโรง) ดิฉันจะไปดูที่เฉลียง
บางทีจะไปลืมไว้ที่นั่น

พ่วง

(กระแอม) ฮะแอม! (ยิ้มในที)

บุญเกื้อ

นั่นแกแอมทำไม

พ่วง

เปล่า! เสมหะติดคอ ฮะแอม!

(แม่นวลเดินเข้ามาทางเฉลียงเล็กด้านหลังข้างขวา ท่าทางมองหาสิ่งใดสิ่งหนึ่ง)

บุญเกื้อ

(ขมิบมัน) แม่นวลหาอะไรจ๊ะ

นวล

ดิฉันเอาตะไกรไปทิ้งเสียที่ไหนไม่ทราบ
ดิฉันนึกขึ้นออกว่ามานั่งเย็บผ้าอยู่ที่เฉลียงนี้
เมื่อเช้านี้ บางทีจะลืมทิ้งไว้ที่นี่

บุญเกื้อ

มาเถอะ ฉันจะช่วยหาให้ (หาตะไกรพลาง
แลดูแม่นวลพลาง จนเกือบโดนโต๊ะ)

พ่วง

(พูดเบา ๆ กับบุญเกื้อ) ระวัง!

บุญเกื้อ

(พูดเบา ๆ กับพ่วง) แกไม่ต้องมายุ่ง

พ่วง

เปล่าฉันไม่ได้ยุ่งอะไร ฉันกลัวแกจะโดน

(บุญเกื้อสยัดหน้า พ่วงนอนลงบนเก้าอี้)

อ้าว! เมื่อพอใจจะชนโต๊ะเล่นก็เชิญสิ!
ยอกให้ดิ ๆ กลับโกรธ! (จุดบุหรี่แล้วสูบ
เรื่อย)

บุญเกื้อ

(พูดกับแม่นวล) พบฤายังจ๊ะ

นวล

ยังค่ะ ดิฉันไม่รู้ว่าเอาไปวางไว้ที่ไหน
บางทีจะไม่อยู่นี่ (ทำท่าจะไป)

บุญเกื้อ

เดี๋ยวก่อนเถอะจ๊ะ อย่าเพ่อไปเลย ค้นดู
อีกก่อนเถอะ (ทำเป็นหาต่อไป) เออ อ้าย

พวกทหารข้าศึกมันรบกวนที่บ้านนี้ บ้างไหมจ๊ะ

นวล

ก็ไม่กระไรนักดอกค่ะ เป็นแต่นาน ๆ ก็มีเข้ามาขอนั่งพักในสวนเรือนเมื่อเวลาฝนตก บ้างแต่ก็ไม่รบกวนอะไรนัก

บุญเกื้อ

ไม่แสดงกิริยาหยาบคายอะไรต่อตัวหล่อนบ้างฤาจ๊ะ

นวล

เปล่าค่ะ

บุญเกื้อ

ไม่ทำให้หล่อนต้องรับความเดือดร้อนอะไรบ้างเลยฤา

นวล

ก็มีบ้าง แต่เห็นจะไม่ได้ตั้งใจ แต่บางทีเวลาเข้ามาอาศรัยหนีฝนอยู่พร้อม ๆ กันหลาย ๆ คน ต่างคนต่างสูบยาหรี่กันมาก ๆ เข้าก็รำคาญบ้าง (ไอแค็ก ๆ นอย ๆ)

บุญเกื้อ

อ้อ ยังงั้นฤาจ๊ะ (หันไปพูดกับพ่วง) ถ้างยาหรี่เสียทีเถอะ แม่นวลเขารำคาญ

พ่วง

(สั่นหัว) กำลังอร่อย

บุญเกื้อ

ทิ้งน่ะ (พ่วงพ่นควันยาไปทางบุญเกื้อ) ดูเอาสิ ข้าพิลึก (พ่วงพ่นควันไปอีก บุญเกื้อพูดเสียงดัง เพื่อให้แม่นวลได้ยิน) พี่พ่วงถึงเวลาแกจะไปเดินเล่นแล้วไม่ใช่ฤา จะไปก็ไปเถอะ

พ่วง

(หัวเราะ) ขอบใจ ถ้าไม่จำเป็นจริง ๆ แล้ว ฉันไม่อยากกระดิกไปจากเฉลียงนี้เลย ขี้เกียจไปเดินเบียดกับข้าศึก

บุญเกื้อ

(สยัดหน้า) ก็แล้วไปสิ

นวล

ตะไกรเห็นจะไม่ได้อยู่ที่นี่แน่ละคะ

บุญเกื้อ

เดี๋ยวเถอะจ๊ะ อย่าเพ่อไปเลย ฉันจะค้นดูอีกที (ทำมองทั่ว ๆ ไป และพูดกับแม่นวลพลาง) คงไม่หายเป็นแน่ หล่อนมานั่งทำงานทางนี้บ้างก็ได้นี่จ๊ะ มันสว่าง ๆ ดี อ๊ะ! ก็ตะไกรน่ะหล่อนวางไว้ที่ไหน จำได้ไหม

นวล

ดูเหมือน จะ วาง ข้าง โต๊ะ ฤา บน โต๊ะ นั่น แหละค่ะ

บุญเกื้อ

(ค้นบนโต๊ะ) บนนี้ก็ไม่มี (มองใต้โต๊ะ) ชอบกลจริง พี่!

พ่วง

หือ!

บุญเกื้อ

แกเห็นตะไกรของแม่นวลบ้างไหม

พ่วง

ฉันได้เห็นตะไกร แต่จะเป็นของใครไม่ทราบ เพราะไม่มีเครื่องหมายอะไรที่จะให้รู้ได้ว่าใครเป็นเจ้าของ

บุญเกื้อ

พูดมากเกินต้องการจริง ๆ ตอบสั้น ๆ เถอะ แกเห็นอยู่ที่ไหน

พ่วง

เดี๋ยวนี้ไม่เห็น

บุญเกื้อ

เมื่อแรกเห็นน่ะ อยู่ที่ไหน

พ่วง

เมื่อแรกไม่ได้เห็น เป็นแต่รู้สึก

บุญเกื้อ

รู้สึกยังไง

พ่วง

รู้สึกเย็นฝ่าเท้าเมื่อไปเหยียบเข้า

บุญเกื้อ

แล้วยังไงล่ะ

พ่วง

แล้วก็มองดู

บุญเกื้อ

แล้วยังไง

พ่วง

แล้วเห็น

บุญเกื้อ

อุ๊ยะ! พูดขยักขย่อนอะไรไม่รู้ จะพูดให้เรื่อยไปไม่ได้ฤา

พ่วง

เมื่อแต่กันแกเอ็ดฉันว่าพูดมากเกินต้องการให้ตอบแต่สั้น ๆ ครานี้ฉันตอบแต่สั้น ๆ กลับถูกเอ็ดว่าพูดขยักขย่อน พูดกับแกบาง

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

เวลาอยู่ข้างล่ายากมาก

บุญเกื้อ

อย่าเสียเวลาพูดเยื่อยไปหน่อยเลย เล่าไป ให้ตลอดหน่อยเถอะ ตะไกรน่ะแกเหยียบเข้า แล้วทำยังไงต่อไป

พ่วง

ฉันก็เก็บขึ้นมามองดู เห็นปลายพอดิ สำหรับควักกล้องยาของฉัน ฉันก็เลยได้ใช้ เปนเครื่องควักยาออกจากกล้องแล้ว เปนที่เรียบร้อยดี

บุญเกื้อ

ดูเอาสิ สกปรกพิลึก ก็เดี๋ยวนี้อยู่ไหนล่ะ

พ่วง

อยู่ในกระเป๋า (ควักตะไกรออกมาจากกระเป๋า)

บุญเกื้อ

เช็ดเสียก่อนสิ

พ่วง

ไม่มีผ้า

บุญเกื้อ

ก็ผ้าเช็ดหน้ายังไงล่ะ

พ่วง

สำหรับเช็ดหน้า ไม่ใช่สำหรับเช็ดตะไกร

นวล

ช่างเถอะค่ะ ดิฉันเอาไปเช็ดเองก็ได้

พ่วง

หล่อนพูดถูกต้อง (ทำท่าจะส่งตะไกรให้)

บุญเกื้อ

ไม่เอา เช็ดเสียก่อน

พ่วง

ไม่จำเปนเลย

บุญเกื้อ

จำเปน! เช็ดเสีย

พ่วง

ก็แม่เจ้าของเขาว่าเขาจะเช็ดเอง แกก็มายุ่งอะไรก็ไม่รู้ (ลุกขึ้นถือตะไกรจะให้แม่นวล บุญเกื้อขัดแขนไว้ พ่วงสลัดแขนหลุดไปแล้วยื่นตะไกรให้แม่นวล)

นวล

(รับตะไกรไปดู เห็นสอาดดี หัวเราะ) อ้าว! เช็ดแล้วนี่คะ

นวล

ดูเหมือน จะ วาง ช้าง โต๊ะ ฤา บน โต๊ะ นั่น แหละค่ะ

บุญเกื้อ

(ค้นบนโต๊ะ) บนนี้ก็ไม่มี (มองใต้โต๊ะ) ชอบกลจริง พี่!

พ่วง

หือ!

บุญเกื้อ

แกเห็นตะไกรของแม่นวลบ้างไหม

พ่วง

ฉันได้เห็นตะไกร แต่จะเปนของใครไม่ทราบ เพราะไม่มีเครื่องหมายอะไรที่จะให้รู้ได้ว่าใครเปนเจ้าของ

บุญเกื้อ

พูดมากเกินต้องการจริง ๆ ตอบสั้น ๆ เถอะ แกเห็นอยู่ที่ไหน

พ่วง

เมื่อเช้านี้ไม่เห็น

บุญเกื้อ

เอาเถอะ เมื่อแรกเห็นน่ะ อยู่ที่ไหน

พ่วง

เมื่อแรกไม่ได้เห็น เปนแต่รู้สึก

บุญเกื้อ

รู้สึกยังไง

พ่วง

รู้สึกเย็นฝ่าเท้าเมื่อไปเหยียบเข้า

บุญเกื้อ

แล้วยังไงล่ะ

พ่วง

แล้วก็มองดู

บุญเกื้อ

แล้วยังไง

พ่วง

แล้วเห็น

บุญเกื้อ

อุ๊ยะ! พูดขยักขย่อนอะไรไม่รู้ จะพูดให้เรื่อยไปไม่ได้ฤา

พ่วง

เมื่อแต่กี้นี้แกเอ็ดฉันว่าพูดมากเกินต้องการให้ตอบแต่สั้น ๆ ครานี้ฉันตอบแต่สั้น ๆ กลับถูกเอ็ดว่าพูดขยักขย่อน พูดกับแกบาง

พ.ศ. ๒๔๗๐

เวลาอยู่ข้างลำบากมาก

บุญเกื้อ

อย่าเสียเวลาพูดเยื่อยไปหน่อยเลย เล่าไปให้ตลอดหน่อยเถอะ ตะไกรน่ะแกเหยียบเข้าแล้วทำยังไงต่อไป

พ่วง

ฉันก็เก็บขึ้นมามองดู เห็นปลายพอดิให้สำหรับควักกล้องยาของฉัน ฉันก็เลยได้ใช้เป็นเครื่องควักยาออกจากกล้องแล้ว เป็นที่เรียบร้อยดี

บุญเกื้อ

ดูเอาสิ สกปรกพิลึก ก็เดี๋ยวนี้อยู่ไหนล่ะ

พ่วง

อยู่ในกระเป๋า (ควักตะไกรออกมาจากกระเป๋า)

บุญเกื้อ

เช็ดเสียก่อนสิ

พ่วง

ไม่มีผ้า

บุญเกื้อ

ก็ผ้าเช็ดหน้ายังไงล่ะ

เพื่อนตาย

พ่วง

สำหรับเช็ดหน้า ไม่ใช่สำหรับเช็ดตะไกร

นวล

ช่างเถอะค่ะ ดิฉันเอาไปเช็ดเองก็ได้

พ่วง

หล่อนพูดถูกต้อง (ทำท่าจะส่งตะไกรให้)

บุญเกื้อ

ไม่เอา เช็ดเสียก่อน

พ่วง

ไม่จำเป็นเลย

บุญเกื้อ

จำเป็น! เช็ดเสีย

พ่วง

ก็แม่เจ้าของเขาว่าเขาจะเช็ดเอง แกก็มายุ่งอะไรก็ไม่รู้ (ลุกขึ้นถือตะไกรจะให้แม่นวล บุญเกื้อขัดแขนไว้ พ่วงสลัดแขนหลุดไปแล้วยื่นตะไกรให้แม่นวล)

นวล

(รับตะไกรไปดู เห็นสออาดิ หัวเราะ) อ้าว! เช็ดแล้วนี่คะ

พ่วง

ก็เช็ดแล้วน่ะสิ ไม่เช็ดเสียก่อน ฉันใส่กระเช้าลงไปได้ฤา ฉันด้วยปะไรล่ะ (แลดูบุญเกื้อ แล้วกลับไปนั่งตามเดิม)

นวล

ยังงั้นดิฉันลาที

บุญเกื้อ

อยู่อีกเดี๋ยวไม่ได้ฤาจ๊ะ

นวล

ไม่ได้ค่ะ เดี๋ยวบ่าแกจะเอ็ดดิฉัน (ออกไปทางที่เข้ามา)

พ่วง

(ร้องเห่เรือ) "นวลจันทร์_ชะ_ไม่นวลจริง_ชะ เข้างามยิ่งนวล_เอ๋ย_ปลา" ข้าไช้

บุญเกื้อ

บ้า!

พ่วง

คางเบื๊อน_เอ๋ย_เบื๊อนหน้ามา ไม่งาม เท่าเข้าเบื๊อนชาย เหเห่_

พ่วง

(พูดสอดกลางตอนลูกคู่เห่) เลิกทิ่นา เลิก พ่วง.

ฮ้อ! ถูกห้ามรอบข้าง ข้าศึกห้ามไม่ให้หายใจ น้องเราเขาห้ามไม่ให้ร้องอะไรเล่น (แกล้งทำถอนใจใหญ่) ผิวปากเล่นหน่อยได้ไหม (เริ่มผิวปากเพลงสินวล)

บุญเกื้อ

นั่นอะไรอีกล่ะ

พ่วง

เพลงสินวล

บุญเกื้อ

ทำไมต้องล้อกันด้วย

พ่วง

เพราะฉันไม่รู้จะทำอะไรกับแก ไม่รู้จะแก้ไขอย่างไร

บุญเกื้อ

แก้ไขอะไร

พ่วง

แก้โรคของแก

บุญเกื้อ

โรคอะไร

พ่วง

โรครัก

บุญเกื้อ

อ๋อ แกไม่พอใจในส่วนแม่นวลยังงั้นฤา

พ่วง

ถามจริง ๆ เถอะแกตั้งใจยังไง

บุญเกื้อ

เมื่อแกถามตรง ๆ ฉันก็จะตอบตรง ๆ ฉันรักแม่นวลจริง ๆ และตั้งใจจะสู่ขอหล่อนเมื่อมีโอกาศ

พ่วง

จะแต่งฤา

บุญเกื้อ

แน่ละสิ แกก็รู้อยู่แล้ว ว่าความตั้งใจของฉันจะมีเมียคนเดียวแต่เมียแต่งเท่านั้น

พ่วง

รู้แล้ว ถ้ายิ่งตั้งใจไว้เช่นนั้นด้วย ก็ยิ่งเป็นข้อสำคัญขึ้นกว่าธรรมดา ถ้าจะเป็นแต่ชมเชยเล่นชั่วคราวยังงั้นมันคนละอย่าง แต่ถ้าจะอยู่เป็นคู่ผัวคู่เมียกันไปตลอดชีวิต _ ฮือ! นี่แน่ะพ่อเกื้อ ฉันรักแกจริง ๆ รักเหมือนญาติสนิท ๆ ยิ่งกว่าญาติจริง ๆ อีก เพราะญาติพี่น้องของฉันก็ไม่มีใครเคยได้อุปถัมภ์ค้ำจุนฤาอนุเคราะห์แก่ฉันเท่าที่แกได้ทำมาเลย ฉันจะออกปากอย่างใดไม่ได้เคยติดขัดเลย ยิ่งขอก็ดูเหมือนแกยิ่งให้มากขึ้นทุกที ส่วนฉันไม่ได้ทำอะไรตอบแทนคุณที่แกมีแก่ฉันเลย

บุญเกื้อ

อย่าพูดยังงั้น ถ้าฉันพูดจะต้องเคืองกัน แกพูดได้ฤาว่าไม่ได้ทำอะไรให้ฉัน ทำไมแกจะไม่ได้ทำ ถ้าฉันไม่ได้แกบ้านนี้จะไปซัดเซคะเนจรอยู่ข้างไหนก็ไม่รู้ ฉันฤาก็เป็นกำพร้า บิดามารดาก็ตายเสียแต่เมื่ออายุฉันยังไม่พอที่จะรักษาตัวเองได้ เพื่อนฝูงที่มี ๆ อยู่ก็ล้วนแต่ตัวกั๊น ๆ ทั้งนั้น ดีแต่ชวนให้เที่ยวให้เล่นเกะกะไปเท่านั้น เมื่อฉันมีกำลังใช้ได้มันก็ห้อมล้อมฉันแน่น เพราะฉันเป็นตัวถือถุงเงิน พอฉันล้มเจ็บลงสิ มีอ้ายเพื่อนคนใดได้ โผล่หน้ามาเยี่ยมเยียนบ้างฤา เปล่าทั้งนั้น มันเป็นแต่เพื่อนกิน มันเห็นว่าฉันลงนอนเสีย

แล้ว ทำประโยชน์ให้แก่มันไม่ได้อีกต่อไป แกในการที่แกจะรักผู้หญิง แต่นี่แน่ะพ่อเกื้อ แล้ว มันก็เลี่ยงหมด "เพื่อนกินสิ้นทรัพย์ ต้องเข้าใจว่าแกไม่เหมือนคนทั่วๆไป แก แล้ว หน่ายหนี" ตรงคำสุภาสิตแท้ทีเดียว เสียเปรียบคนอื่นๆอยู่มาก ที่พะเอินเกิดมา มันไม่รู้ว่าเงินของฉันจะมีเหลืออีกฤาไม่มี ก็ เปนลูกเศรษฐีและผู้มีตระกูล เพราะฉะนั้น เลี่ยงไว้ทีหนึ่ง คงมีแต่แกน่ะสิอยู่กับฉัน ย่อมจะมีผู้ที่ประสงค์จะทำให้เปนที่พอใจแห่ง รักษาพยาบาลอยู่จนหาย แล้วก็เลยได้เปนผู้ แก เพื่อประโยชน์แห่งตัวเขาเอง คอยตักเตือนตลอดมา เปนมิตร์แท้ จะไม่ให้ ฉันตามใจแกอย่างไร

พ่วง

ถ้าแกเชื่อแล้วว่าฉันรักแกจริงๆละก็ พูดอะไรเชื่อกันบ้างสิ

บุญเกื้อ

ฉันก็อยากจะเชื่อแกดอก แต่ว่าเรื่อง แม่นวลนี้ แกเข้าใจผิด แกเข้าใจว่าฉันคง หลงไปชั่วคราว อย่างที่เคยๆมาแล้ว แต่ คราวนี้ไม่ใช่เช่นนั้น ฉันรักแม่นวลจริงๆ ไม่เคยรักใครดูดดื่มเหมือนเช่นนี้เลย

พ่วง ตรงๆ

ฉันเข้าใจแล้ว เมื่อฉันอายุราวยี่สิบสอง ยี่สิบสาม ราวอายุแกเดี๋ยวนี้ ฉันก็มีความคิด อย่างแกเหมือนกัน เพราะฉะนั้นฉันไม่ห้าม

บุญเกื้อ

ฉันขอถามสักหน่อยเถอะ ทำไมแกจึ่ง ของชิงของชังแม่นวลนัก

พ่วง

นั่นก็เปนวิธีหนึ่งซึ่งดีกว่ามาทำท่าล่อลวง

บุญเกื้อ

อ้อ นี่แกหาความว่าแม่นวลแกล้งทำเปน รักฉัน เพราะประสงค์เปนเมียเศรษฐียังงั้นฤา ถ้าแกคิดเช่นนั้น แกเข้าใจผิด แม่นวลไม่รู้ เลยว่าฉันเปนคนมีเงินทองอะไรมากกว่าคน อื่นๆ. และอย่างไรๆก็ดี หล่อนไม่ได้เคย แสดงกิริยาอาการที่จะยกเปนข้อกล่าวได้เลย ว่าตั้งใจจะล่อลวงให้ฉันรัก ตรงกันข้าม หล่อนคอยหลบฉัน

พ่วง

นั่นก็เปนวิธีหนึ่งซึ่งดีกว่ามาทำท่าล่อลวง ตรงๆ

บุญเกื้อ

ฉันเข้าใจแล้ว เมื่อฉันอายุราวยี่สิบสอง ยี่สิบสาม ราวอายุแกเดี๋ยวนี้ ฉันก็มีความคิด อย่างแกเหมือนกัน เพราะฉะนั้นฉันไม่ห้าม ฉันขอถามสักหน่อยเถอะ ทำไมแกจึ่ง ของชิงของชังแม่นวลนัก

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

พ่วง

ฉันจะไปจงชิงจงชังแม่นวลทำไม ในส่วนตัวเขาจะเปนอย่างไรก็ตามที่เถิด แต่ฉันรู้แน่อยู่อย่างหนึ่ง คือแม่นวลคนนี้ไม่คู่ควรกับพ่อเกือจริง ๆ นะ

บุญเกือ

ถ้าจะไม่คู่ควรกับฉัน ก็เปนเพราะฉันเลวกว่าแม่นวลเท่านั้น ที่จะหาใครดีไปกว่าแม่นวลเปนไม่มีในโลกนี้

พ่วง

(หัวเราะ) ตามแบบคนหนุ่มเปนยังงี้ทั้งนั้น ในเวลาที่กำลังรักผู้หญิงคนไหน คนนั้นก็ต้องเปนยอดโลก ไม่มีใครเสมอเหมือน จนกว่าจะรักอีกคนหนึ่ง ฉันก็เคยเปนหนุ่มมาแล้วเหมือนกัน

บุญเกือ

ถ้ายังงั้นแกคงยังไม่เคยรักผู้หญิงอย่างเดียวกับที่ฉันรักแม่นวล

พ่วง

พุทโธ่! ทำไมจะไม่เคย ฉันเคยรักอย่างเดียวกับแก เคยหัวคอมาแล้วอย่างแก มิผลอย่างไร แกก็แลเห็นปรากฏอยู่แก่ตาแล้ว

บุญเกือ

เออ เรื่องราวเปนอย่างไร

พ่วง

เรื่องมันแล้วไปแล้ว เปนของที่เปนมานมนานกาเลมาแล้ว จะคุ้ยเขี่ยขึ้นมาอีกทำไม

บุญเกือ

เล่าให้ฉันฟังหน่อยเถอะน่า พ่อคุณเถอะ

พ่วง

ตกลง ฉันจะเล่าให้ฟังโดยย่อ ๆ พอให้แกแลเห็นเปนตัวอย่าง แกจะได้ระวังตัว

บุญเกือ

เอาเถอะ เล่าไปเถอะ

พ่วง

เมื่ออายุฉันได้ประมาณสักเท่าแกเวลานี้ ฉันรักผู้หญิงคนหนึ่ง เปนลูกพลเรือนอยู่ที่ข้าง ๆ บ้านฉัน รูปร่างหน้าตาและกิริยามรรยาทเปนยอดผู้หญิงละ เหมือนแม่นวลนี่แหละ ในเวลานั้นฉันก็คลั่งเหมือนแกคลั่งเดี๋ยวนี้ ถ้าใครมากล่าวขึ้นว่าแม่ยอดรักของฉันไม่ใช่ยอดของผู้หญิงในโลก ฉัน

แทบจะต่อยปากเจ่อได้ทันที ที่จริงเซาสรวย ริง ๆ ด้วยนะ ให้ตายสิ ไม่แพ้แม่นวลของแกเลยทีเดียว

บุญเกื้อ

ทำไมถึงต้องเอามาเปรียบกันด้วย จะเล่าเรื่องก็เล่าเรื่อยไปไม่ได้ฤา แล้วยังไงล่ะ

พ่วง

บรรดาญาติพี่น้องและคนชอบพอเขาพากันว่ากล่าวฉัน พากันห้ามฉันว่าอย่าให้ฉันไปรับรองมาเลี้ยงเป็นลูกเป็นเมีย เขาพากันว่าไม่คู่ควรกับฉัน ฉันก็หัวดื้อเหมือนแกเดียวนี่แหละ ฉันตอบเขาว่าฉันรักของฉัน ผู้หญิงคนนั้น ฉันอยากได้เป็นเมียฉันต่างหาก ไม่เกี่ยวข้องกับคนอื่น ปลูกเรือนต้องตามใจผู้อยู่

บุญเกื้อ

แกถูกแล้ว ฉันเห็นด้วย

พ่วง

ช้าก่อน ฟังต่อไปก่อน ฟังแล้วจำไว้อย่าให้เป็นอย่างฉัน

บุญเกื้อ

เล่าไปสิ แล้วยังไงต่อไป

พ่วง

แล้วฉันก็ตกลงได้แม่ศรีมาเป็นเมีย พ่อฉันโกรธไล่ไม่ให้เข้าบ้าน ฉันก็ไม่ขออ้อในปีแรกที่ฉันอยู่กับแม่ศรี ช่างมีความสุขเสียจริง ๆ ไม่ใช่บริบูรณ์มั่งคั่งอะไรนะ เปล่าเลย แต่เวลานั้นฉันจะนึกถึงผู้ใดฤาสิ่งใดไม่ได้นอกจากแม่เจ้าประคุณเมียรักของฉัน ต่อเมื่อมีลูกแล้วจึงรู้สึกตัวว่าลำยากยากแค้นปานใด ฉันไม่เคยต้องทำการงานหาเลี้ยงชีพเลย เพราะเชื่ออยู่ว่าเป็นลูกเศรษฐี ถึงอย่างไร ๆ ก็ไม่อดตาย เพราะฉะนั้นเมื่อฉันรู้ข่าวว่าพ่อเจ็บมาก ฉันไปเยี่ยมและขอโทษ คุณพ่อก็ยกโทษให้ แต่ไม่ได้มีเวลาแก้พินัยกรรม มฤดกก็เลยไปตกอยู่กับแม่เลี้ยงหมด ส่วนเขาฤาก็ไม่เคยชอบฉันเลย ตกลงฉันเป็นอันสิ้นทางที่จะได้รับความอุดหนุน ต้องลงคิดอ่านหางานทำ แต่เงินที่หามาได้ก็น้อย ๆ ไม่พอที่จะเลี้ยงทั้งตัวและครอบครัว เพราะฉะนั้นวันหนึ่งฉันก็บอกกับแม่ศรีว่า ฉันจะเข้าไปกรุงเทพ ฯ หางานทำ ถ้าเมื่อหางานได้แล้วจะรับแม่ศรีเข้าไปอยู่ด้วยกันในกรุงเทพ ฯ

หนังสือพิมพ์ชาวไทยเขษม

บุญเกื้อ

ก็แล้วยังไงล่ะ

พ่วง

พุทโธ่ ก็งานน่ะหาง่ายเมื่อไหร่ ยิ่งคนอย่างฉันที่ไม่มีวิชาอะไรเป็นทุนอยู่ด้วยแล้ว การที่จะหางานทำให้ได้เงินพอเลี้ยงครอบครัวก็เป็นการยาก เพราะฉะนั้น————

บุญเกื้อ

ทำไม

พ่วง

ฉัน—ฮือ—ฉันก็เลยลืมกลับไปหาเมียฉัน

บุญเกื้อ

เอ๊ะ แกก็เลยทิ้งเขาเสียยังงั้นฤา

พ่วง

จะเรียกว่าทิ้งฤาอะไรก็ตามใจเถอะ

บุญเกื้อ

พุทโธ่ ทำไมแกทำเช่นนั้นได้

พ่วง

ไม่ให้ทำเช่นนั้น จะทำยังไง คนเราจะรักผู้ใดยิ่งกว่าตัวไม่มี จะยอมอดตายทำไม

เปล่า ธรรมดา อยู่ดี ๆ ฉัน

บุญเกื้อ

แล้วแกได้ข่าวคราวถึงเมียแกอีกบ้างฤา

พ่วง

ต่อมาอีกนาน ฉันได้ข่าวว่าแม่ศรีเจ็บมาก ฉันรีบออกมาเยี่ยมก็ไม่ทัน มาถึงทราบข่าวว่าหล่อน— (เสียงเครือ) หล่อนตายเสียแล้ว ส่วนลูก—ก็สูญไป ถามใครก็ไม่ได้ความหายไปไหน—จบกันเท่านั้น (นิ่งกันอยู่ครู่หนึ่ง) ขอน้ำกินหน่อยเถอะ (บุญเกื้อรินน้ำชายนโต๊ะแล้วส่งไปให้พ่วงกิน)

บุญเกื้อ

แกเสียใจบ้างไหม

พ่วง

ฉันนึกขึ้นมาทีไรก็เสียใจทุกที นึกเสียดายที่ฉันไม่ได้ทำให้แม่ศรีได้รับความสุขสมควรแก่ที่เขาจะรัก เสียดายที่ตัวฉันมันเลวทรามกว่าแม่ศรีมากนัก เสียดายที่ไม่ได้มีโอกาสแก้ความที่ได้ประพฤติต่อเขาได้ ถ้าแม้ได้มีโอกาสได้รับลูกไปเลี้ยงดูสักหน่อยก็จะยังชั่ว (ถอนใจใหญ่) นี่แหละพ่อเกื้อ

เมื่อได้รู้แล้วว่าฉันเปนคนเลวทรามปานใด แกเปนอันขาด ขอให้เข้าใจข้อนี้เสียให้ชัดเจน ถ้าแกจะไล่ฉันเสียไม่คบค้าสมาคมอีกต่อไป พ่วง ฉันก็จะไม่ติเตียนแกเลยขนคำเดียว แล้วก็ต่อไปภายหน้า ถ้าฉวยว่ามีเหตุ อย่างหนึ่งอย่างใดขึ้น อย่าว่าฉันไม่ได้เตือนนะ

บุญเกื้อ

แกอย่าพูดเช่นนั้นอีกต่อไปเลย แกจะให้ ฉันลืมเสียทีเดียวฤๅ ว่าในโลกนี้ฉันมีแก อย่าวิตก ฉันคงจะไม่มีเวลาต้องต่อว่าแก คนเดียวที่จะเชื่อใจได้ว่าเปนมิตร์แท้ เปนเพื่อน ในข้อนั้นเลย

พ่วง

ตาย ฉันจะยอมให้แกไปเสียจากฉันอย่างไรได้ ขอยใจที่แกพูดเช่นนี้ แต่ขออย่าให้พูดไป เพราะความกรุณาแก่ฉัน เพราะกลัวว่าถ้าไล่ ฉันไปเสียแล้วฉันจะต้องได้รับความคับแค้น

พ่วง

จนแกได้พึ่งเรื่องราวของฉันแล้ว แลเห็น แล้วว่าการได้เมียไม่เหมาะ อาจที่จะให้ผล ร้ายอย่างใด แกก็ยังคงจะไม่รู้สึกหวาดเสียว ฤๅคิดถอยหลังบ้างฤๅ

บุญเกื้อ

ไม่ใช่เช่นนั้น ฉันพูดจริง ฉันนับว่าแก เปนมิตร์อยู่คนเดียว

บุญเกื้อ

ตรงกันข้าม เรื่องที่แกเล่ากลับทำให้ฉัน แลเห็นได้ถนัดว่า การที่ให้ผู้หญิงต้องหา เลี้ยงตนเองเปนการเหลือย่ากว่าแรงเขา เมื่อ ฉันรักแม่นวลมากถึงปานนี้ ฉันก็รู้สึกเปน หน้าที่ของฉัน จะถนอมเลี้ยงหล่อนมิให้ได้ ต้องรับความลำบากอีกต่อไปเปนอันขาด

พ่วง

ถ้าแกนับถือว่าฉันเปนมิตร์แท้แล้ว ก็ควร จะฟังถ้อยคำที่ฉันกล่าวตักเตือน

พ่วง

ถ้ายังงั้นการที่ฉันจะพูดอะไรต่อไปก็ไม่เปน ประโยชน์

บุญเกื้อ

ฉันก็ได้เคยเชื่อฟังคำของแกมาแล้วเสมอ และจะเชื่อฟังต่อไปในเรื่องทุกเรื่อง เว้นแต่ เรื่องที่จะให้ฉันเลิกกับแม่นวลฉันเปนไม่ยอมเชื่อ

สถาบันหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยเขษม

บุญเกื้อ

ไม่เปนประโยชน์เลย ฉันจะไปหาแม่นวล เฉลียงหลัง)

พูดจาตกลงกันเสียเดี๋ยวนี้ทีเดียว (ออกไปทางเฉลียงหลัง)

พ่วง

จบกันเรา เห็นจะถึงที่สุดเสียแล้ว เมื่อพ่อเกื้อมีเมียแล้วเราก็คงกระเด็นเท่านั้นเอง ถึงพ่อเกื้อจะไม่รังเกียจเรา เมียเขาก็คงจะรังเกียจอ้ายเราก็จะต้องเที่ยวซัดเซคะเนจรไปอย่างแต่ก่อนอีก เต็มที เต็มที อายุเราก็มากแล้วจะเริ่มหางานอะไรทำก็สู้คนหนุ่ม ๆ เขาไม่ไหว จะทำยังไงดีหนอ (นิ่งนึกอยู่ครู่หนึ่ง) เห็นจะต้องคิดอ่านให้พ่อเกื้อเกิดหึงส์จนแตกกับแม่นวล ผู้หญิงสาวหน้าตาดี ๆ เช่นนี้คงมีคนติดอยู่บ้างแล้วเปนแน่ แต่จะเดาก็ไม่ถูกซี๊อ! ช่างเถอะ เราเขียนหนังสือขึ้นเองสักฉบับหนึ่งก็ได้ ลงชื่อใคร ๆ คนหนึ่งแล้ววางไว้ให้พ่อเกื้อเก็บได้ แล้วก็คงเกิดต่อว่าต่อขานกันขึ้น นางนวลก็คงไม่รับ เลยต้องวิวาทกันซะ ๆ! ได้การ ลองดูที (หยิบกระดาษมาเขียนหนังสือ เขียน ๆ ไปหน่อยก็หัวเราะตัวเอง แล้วเขียนต่อไป)

พ่วง

เปล่า เขียนอะไรเล่นเบื่อย ๆ ไปยังงั้นเอง (ลุกขึ้น) ฉันจะไปเขียนที่อื่นก็ได้

บุญเกื้อ

ตามใจแกสิ

พ่วง

(หัวเราะแล้วพูดเบา ๆ กับบุญเกื้อ) ฉันรู้แล้วว่าอยู่ก็จะขัดตอไม่เข้าเรื่อง ลาที! (ไปทางซ้าย สมมุติว่าลงบรรไดไป)

บุญเกื้อ

แกไปเสียเองก็ดีแล้ว ไม่ต้องไล่แก แม่นวลมานั่งกับฉันที่นี่เถอะจ๊ะ (นั่ง) ขอถามอีกทีเถอะ หล่อนรักฉันจริง ๆ ฤา

นวล

จะถามอะไรซ้ำซากนักก็ไม่รู้เลย

บุญเกื้อ

คำใดที่ชื่นใจก็อยากฟังบ่อย ๆ เปนธรรมดา ขอถามอีกอย่างเถอะ หล่อนเริ่มรักฉันมาตั้ง

แต่เมื่อไร อย่างอื่นที่ทำให้น่ารัก

นวล

โธ่! ซักอะไรยังงี้ ดิฉันจะตอบ อย่างไร ผู้หญิงอื่นสิ แลดูได้เปนอย่าง ๆ มิดิเปน

ถูก อย่าง ๆ บางคนก็ดีที่รูปงาม, บางคนก็ดี

บุญเกื้อ เสียงเพราะ, บางคนก็ดีที่ช่างพูด, บางคนก็ดี

ตอบหน่อยไม่ได้ฤๅจ๊ะ ตอบหน่อยเถอะ ที่ใจดี, แต่หล่อนไม่เหมือนคนอื่น หล่อนน่ะ

นวล พร้อมไปทุกอย่าง ฉันจึงได้ว่าฉันรักเพราะ

อุ๊ย จะตอบยังไง ก็คุณเองล่ะ คุณบอก หล่อนเปนตัวหล่อนเท่านั้น

ได้ฤๅว่า คุณเริ่มรักดิฉันเมื่อไร

นวล

บุญเกื้อ ช่างพูดจริง ๆ นะ นี่มิเคยเกี้ยวผู้หญิง

ฉันบอกได้ ฉันเริ่มรักแต่เมื่อแรกเห็นหล่อน มาเสียนักกว่านักแล้วฤๅ

ฉันยังจะบอกต่อไปได้อีกด้วย ว่าทำไมฉันจึง

รักหล่อน บุญเกื้อ

นวล ฉันก็ไม่ปฏิเสธว่าฉันไม่เคยเกี้ยวผู้หญิง

แต่นั่นมันเปนการเล่น ๆ ชั่วมื้อหนึ่งคราวหนึ่ง

ดิฉันก็อยากรู้ ฉันยังไม่ได้เคยรักใครดูดดื่มเหมือนหล่อนเลย

บุญเกื้อ (กอด) ว่าแต่เมื่อไรเราจะแต่งงานกันล่ะจ๊ะ

ถ้ายังงั้นฉันจะบอกให้ ฉันรักหล่อนเพราะ นวล

หล่อนเปนตัวหล่อน ก็แล้วแต่คุณจะตกลงกับผู้ใหญ่สิคะ

นวล บุญเกื้อ

พูดอะไรก็ไม่รู้ละ ไม่เห็นเปนเรื่อง มีแต่ ถ้ายังงั้นฉันจะต้องรีบแต่งให้พี่พ่วงเปน

เขาจะว่ารักเพราะรูปงาม, เพราะเสียงเพราะ, เถ้าแก่ไปขอหล่อนต่อบ้าของหล่อน เออหล่อน

เพราะช่างพูด, เพราะใจดี, ฤๅมีอะไร ๆ ได้เคยไปกรุงเทพ ฯ บ้างฤๅเปล่า

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

นวล

ไม่เคยเลย ดิฉันอยากไปจริง ๆ แต่คุณก็ทราบอยู่แล้ว ว่าดิฉันไม่รู้จะไปกับใคร จึงเลยยังไม่ได้ไป

บุญเกื้อ

ถ้ายังงั้น เมื่อมีช่องฉันจะพาหล่อนไป เชื่อว่าหล่อนคงพอใจเป็นแน่ เชื่อว่าหล่อนคงจะชอบบ้านฉันที่กรุงเทพฯ แต่ถ้าเมื่อหล่อนได้ไปเห็นแล้วไม่ชอบอะไร ก็ค่อยแก้ไขเปลี่ยนแปลงไปจนเหมาะก็ได้

นวล

ส่วนดิฉันคงไม่รู้จักอะไร คุณพอใจอย่างไรดิฉันก็พอใจอย่างนั้น

บุญเกื้อ

ส่วนตัวฉัน ขอแต่ให้อยู่กับหล่อนเท่านั้นก็พอแล้ว ถึงจะอยู่กระท่อมก็เหมือนอยู่ปราสาท กินเข้ากับเกลือก็เหมือนกินเข้าทิพเชื่อไหมจ๊ะ

นวล

เชื่อ ดิฉันก็เหมือนกัน

(บุญเกื้อกอดนวล ขณะนั้นนายพ่วงมา จากทางซ้ายเห็นเขากอดกันอยู่ ก็ถอยไปยืนที่ชานบรรไดครู่ ๑ แล้วจึงกระแอม)

บุญเกื้อ

(เหลียวไปเห็นออกเคือง) ดูสิ นั่นมายืนอยู่นั่นทำไม

พ่วง

มีคนถือหนังสือมาให้แก เขาว่าธุระร้อน

บุญเกื้อ

อุ๊ยะ! จะรอหน่อยไม่ได้ฤา

พ่วง

เขาว่าร้อนมาก แล้วเขาให้บอกแกด้วยว่า "ไส้หมู"

บุญเกื้อ

(สดุ้ง) ฮือ "ไส้หมู" ฤา (ลุกขึ้นริบเดินไปทางนายพ่วง) ทำไมไม่พูดขึ้นเสียก่อนล่ะ ไหนส่งหนังสือมาที่ฤา

พ่วง

เขาบอกว่าถ้าพูดว่า "ไส้หมู" แกคงเข้าใจ

บุญเกื้อ

เออ ๆ! ส่งหนังสือมาสิ (รับหนังสือ

ไปฉีกอ่านหน้านิ่วแล้วยัดลงในกระเป๋า)

พ่วง

มิตอยไหม

บุญเกื้อ

ไม่ต้อง ฉันจะไปเอง (กลับไปหาแม่นวล) ฉันมิธุระจะต้องไปเดี๋ยวนี้ ยางทีจะได้กลับในไม่ช้า หล่อนนั่งอยู่ที่นี่ก่อนก็ได้นะจ๊ะ

นวล

ค่ะ

บุญเกื้อ

เดี๋ยวเดี๋ยวแหละนะจ๊ะ (รีบเข้าประตูด้านหลังไป)

(แม่นวลหยิบผ้ามาเย็บเรื่อยไป พ่วงยืนมองดูอยู่ครู่ ๑)

พ่วง

(ปรารภแก่ตัวเอง) "ไส้หมู" อะไรหนอชอบกลจริง ๆ พอพูดว่า "ไส้หมู" พ่อเกื้อสดุ้งหยงเหมือนถูกยิง น่ากลัวจะเป็นเจ้าพวกหนุ่ม ๆ ที่เคยยุ่งกันที่หนึ่งแล้ว จนทหารซ้าศึกเขาเกือบยิงเสียหมดที่หนึ่งแล้ว จะมาชวนพ่อเกื้อไปคิดอะไรกันอีกกระมัง น่าเบื่อจริง ๆ อ้ายหนุ่ม ๆ เหล่านี้ มันช่างไม่รู้จักรักชีวิต เสียเลย ดูแต่พ่อเกื้อสิ กำลังกอดผู้หญิงอยู่ยังอุส่าห์ผละออกวิ่งไปได้ ใจเขาก็เด็ดอยู่ (แลดูแม่นวล) ฮือ! นางคนนี้มันก็สรวยพอใช้ดู ๆ ไปก็ทำให้นึกเห็นเป็นมีเค้าใครที่เรารำ ๆ ได้อยู่ แต่ก็ไม่แน่ใจว่าใคร จะเป็นลูกเต้าเหล่าใครก็ไม่รู้ ลองพูดกับเขาดูที เถอะ (กระแอมแล้วพูดกับแม่นวล) วันนี้เย็นสบายดีนะจ๊ะ

นวล

ค่ะ

พ่วง

(ปรารภ) ฮือ! ตอบสั้นจริงนะ! ลองดูอีกที (พูดกับนวล) หล่อนมาอยู่กับบ้านี่นานแล้วฤๅจ๊ะ

นวล

ค่ะ

พ่วง

(ปรารภ) "ค่ะ" อีก ถ้าพูดกับพ่อเกื้อเท่าที่คุยกับเรานี้ ไม่ช้าก็เบื่อตาย เท่ากับพูดกับคนใบ้ เอา! ลองดูอีกที (พูดกับนวล) แม่ชำน่ะเป็นบ้าหล่อนแท้ ๆ ฤๅจ๊ะ

นวล

ไม่ใช่ค่ะ เปน แต่ ท่าน เลี้ยงดิฉัน มา แต่ เล็ก ๆ ดิฉันก็เรียกว่าย้ำไปยังงั้นเอง

พ่วง

อ้อ ! แม่ขำเลี้ยงหล่อนมาแต่เล็ก ๆ ขอโทษเถอะนะจ๊ะ ก็มารดาหล่อนล่ะ

นวล

แม่ดิฉันตายเสียนานแล้ว ตั้งแต่ดิฉันได้สัก ๔ ขวบ

พ่วง

ก็บิดาล่ะจ๊ะ

นวล

คุณพ่อดิฉันเปนผู้ดีมีตระกูล ดิฉันรู้เท่านั้น แต่ไม่เคยจำได้เลย

พ่วง

ตายเสียก่อนแล้วฤๅจ๊ะ

นวล

จะตายฤๅยังไงก็ไม่ทราย ดิฉันเคยถามแม่ แม่บอกว่าพ่อเขาไปทำการที่กรุงเทพ ฯ พอมีเงินทองพอแล้ว เขาจึ่งจะมารับแม่กับดิฉันไปอยู่กับเขา

พ่วง

แล้วก็เขาไม่ได้มาฤๅจ๊ะ

นวล

ไม่ได้มา คอย ๆ อยู่ก็หายไป เงินทองก็ไม่ได้ส่งมาให้ แม่ก็จนลงทุกที ต้องรับจ้างเขาทำงานเย็บกางเกง แต่ก็ไม่ใคร่จะได้มาพอ ช่างลำยากเสียจริง ๆ แล้วแม่ก็พะเอินล้มเจ็บลง ก็ไม่มีเงินจะเสียค่าหยูกค่ายา ผอมลงทุกวัน จนเหลือแต่กระดูก ดิฉันยังเด็ก ๆ อยู่ก็จำได้ ดิฉันสงสารเสียจริง ๆ ร้องไห้บ่อย ๆ แม่ก็มีแต่บ่นถึงพ่อร่ำไป คอยแต่ถามย้ำขำอยู่เสมอว่า มาฤๅยัง มาฤๅยัง

พ่วง

เอ๊ะ ! นี่ใครสอนให้หล่อนมาเล่าเรื่องยังงี้จะมาแกล้งด่าฉันฤๅ

นวล

(ตกใจ) อ้าว ! นี่ทำไมคุณพูดยังงี้

พ่วง

เปล่า ! เปล่า ! ขอโทษที ฉันพึ่งเรื่องของหล่อน เห็นเหมือนเรื่องของ— ของคนที่ฉันรู้จัก เล่าต่อไปเถอะ

นวล

แล้วแม่ก็ตาย ข้าฯก็รับตัวดิฉันมาเลี้ยง ไว้จนทุกวันนี้ เท่านั้นแหละค่ะ

พ่วง

แม่หล่อนชื่ออะไร

นวล

ชื่อศรี

พ่วง

ชื่อ ! บ้านเดิมอยู่ที่ไหน

นวล

อยู่เมืองหัศดิน

พ่วง

นั่นแหละ อยู่ที่ตรงไหน ริมวัดอะไร

นวล

ริมวัดโสทร

พ่วง

ถูกแล้ว แน่แล้ว

นวล

คุณรู้จักแม่ดิฉันฤๅคะ

พ่วง

รู้จัก แต่เสียดายที่ในเวลานั้นไม่ได้รู้เลย ว่า__ชื่อ ! พูดยาก___ฉันก็เปนชาวเมือง หัศดินเหมือนกัน หล่อนมีรูปแม่หล่อนบ้าง ไหมจ๊ะ

นวล

มีค่ะ (ปลดล็อกเก็ตจากคอ เขี่ดแล้วยื่น ให้นายพ่วง) นี่ค่ะ รูปอยู่ในนี้

พ่วง

(รับล็อกเก็ตไป มองดูรูปครู่หนึ่งแล้ว ปรารภ) ถูกแล้ว รูปแม่ศรี ของเราเอง แม่นวลนี่ก็ลูกเราเอง พุทโธ่ พุทโธ่ ไม่รู้เลย (พูดกับนวล) ฉันขอโทษ ฉันเปนคนชั่วช้าสามาญมาก ขอโทษที (ขยับมือแม่นวล)

นวล

(ตกใจ) อุ๊ย ! อะไรคะ (จะดึงมือไป)

พ่วง

พุทโธ่ แม่นวล แม่นวล เมตตาฉันบ้างเถอะ ฉันได้ผิดไปแล้ว ขอโทษเถอะแม่คุณ ขอให้ฉันได้มีโอกาศลบล้างความผิดที่ได้ทำมา (ทำท่าจะกอด แม่นวลหนี) ขอโทษทีเถอะ อย่าหนีฉันเลย อย่าฆ่าฉันเลย ถ้าหล่อนไม่ยกโทษให้ฉัน ครั้งนี้ฉันคงตายแน่ แม่นวล ! ดูฉันหน่อย ! ฟังหน่อย โธ่ ! อะไรหล่อนจะใจแข็งได้เช่นนั้นเทียวฤๅ ขอ

พ.ศ. ๒๔๗๐ เพื่อนตาย

ให้ฉันได้ล้างความผิดเก่าสักทีเถอะ ถ้าหล่อนไม่ยอมก็เสมอกับฆ่าฉันทีเดียว (กอดแม่นวล)

นวล

(ตกใจดิ้นพลาง) อุ๊ย คุณคะ อย่าปล่อยดิฉัน! อุ๊ยตายจริงเอ้า! ปล่อยค่ะ! อุ๊ย! ช่วยด้วย

พ่วง

อย่าอิงไป ฟังฉันก่อน

นวล

ปล่อย! ปล่อย! คุณเกือ! คุณเกือคะ! ช่วยฉันด้วย! คุณพ่วงเปนข้าไปแล้ว

(บุญเกือแต่งตัวเครื่องเสือย่างเข้ามาจากทางซ้าย และผลักนายพ่วงพันไป แม่นวลวิ่งหนีไปทางเฉลียงหลัง)

บุญเกือ

(พูดเสียงโกรธ) นี่อะไร แกเปนอะไรไป ฉันลับหลังไปครู่เดียว กลับมาพบแกกำลังปล้ำผู้หญิงที่แกรู้อยู่ดีแล้วว่าจะเปนเมียฉัน ทำไมแกทำระยำยังงี้ อธิบายไปทีฤา

พ่วง

ขอโทษที ฉันเหนี่ยวตัวไว้ไม่อยู่ ไม่ใช่ ไม่ใช่ ฟังฉันพูดก่อน แม่นวลนี่ไม่ใช่คนอื่นไกล คือลูกฉันเอง

บุญเกือ

อ๊ะ! จริงฤา แกรู้ได้ยังไง

พ่วง

ฉันรู้เพราะได้พูดกับแม่นวล หล่อนเล่าเรื่องถูกต้องตรงทุกอย่าง แล้วยังได้ให้ฉันดูรูปแม่ของหล่อน (ชักล็อกเก็ต) นั่นรูปแม่ศรีเมียฉันที่ฉันได้ทิ้งไปตามที่เล่าให้แกฟังเมื่อแต่ก่อน

บุญเกือ

(หยิบล็อกเก็ตขึ้นมาดูรูป) อ้อ! นี่ฤา แม่ของแม่นวล (วางล็อกเก็ตไว้บนโต๊ะ) นี่แน่ะพี่พ่วง แกรู้ไหมว่าฉันน่ะรักแม่นวลเหลือที่จะพรรณา และฉันก็ได้พูดไว้ว่าจะยกย่องเปนเมียคู่ชีวิตของฉัน แต่มาเดี๋ยวนี้—

พ่วง

ทำไมล่ะ

บุญเกื้อ

จำเปนต้องงดความคิดอันนั้นเสียแล้ว

พ่วง

เอ๊ะ ! อะไร แกจะมาทำกับแม่นวลอย่างฉันได้ทำกับแม่ศริมาแล้วยังงั้นฤา (พูดเสียงแข็ง) ฉันไม่ยอมให้แกทำกับลูกฉันยังงั้นได้ยินไหม

บุญเกื้อ

ช้าก่อน อย่าเพ่อเอะอะ แกเข้าใจผิด ฉันไม่ได้สิ้นรักแม่นวลเลย แต่มีเหตุขัดข้องสำคัญเกิดขึ้น ที่จะให้ฉันจำเปนต้องพรากไปจากแม่นวล

พ่วง

เกิดเหตุอะไร เล่าไปสิ

บุญเกื้อ

แกจำได้ไหม เมื่อต้นเดือนนี้ มีพวกคนหนุ่ม ๆ ในเมืองสุวรรณนี้ ได้รวบรวมกำลังตั้งเปนกองเสือป่าขึ้น เลือกให้หลวงภักดีเปนผู้บังคับกอง ฉันเปนผู้บังคับหมวด พอเห็นโอกาศเหมาะก็ยกออกไป จะไปคอยตีกองระวังด่านข้าศึก ยังงั้นน่ะสิ พอเดินออกไปไม่กี่เส้นก็ถูกล้อมไว้ได้หมด ผู้บังคับกองทหารข้าศึกเขาก็พูดว่า นี่แน่ะ พวกท่านทั้งหลายน่ะได้ทำผิดมาก แต่บ่างทีจะเปนเพราะความโง่ไม่รู้จักอะไร ฉันเห็นเปนเด็ก ๆ ทั้งนั้น เพราะฉะนั้นครั้งนี้ฉันจะภาคทัณฑ์ไว้ทีหนึ่ง แต่ต้องรีบกลับไปบ้านเสียทุกคน แล้วต่อไปอย่าคิดอย่างนี้ ถ้าห้ามไม่ฟัง จะต้องเอาโทษอย่างหนัก

พ่วง

เออ แล้วยังไงล่ะ

บุญเกื้อ

พวกเราก็จำใจต้องกลับบ้าน แต่ก็ไม่ได้เลิกความคิด นัดกันไว้ว่าถ้ามีโอกาศวันใดก็จะยกออกไปเล่นงานมันอีก สัญญากันไว้ว่าถ้ามีเหตุการณ์สำคัญจะคิดตามกัน และคำสัญญาลับว่า ไส้หมู

พ่วง

อ๋อ หนังสือที่ฉันเอามาให้นั่นฤา

บุญเกื้อ

นั่นแหละ

พ่วง

แล้วเปนยังไง

บุญเกื้อ

ครั้งนี้ยิ่งกว่าคราวก่อน ยังไม่ทันได้ยกไปพอประชุมกันอยู่ กำลังปฤกษาการก็ถูกล้อม ได้ความว่า อ้ายคนอัยปริในพวกเราเอง เปนไส้ศึก เก็บเอาความไปบอกพวกข้าศึก

พ่วง

อัยปริจริง แล้วยังไง

บุญเกื้อ

จะยังไงเล่า เขาบอกกล่าวไว้แล้วว่าจะเอาโทษ ครั้งนี้เขาก็ต้องทำจริงตามที่เขาได้พูดไว้ ฉันไม่ติเตียนเขา เขาก็ทำตามหน้าที่เขา

พ่วง

เขาจะทำโทษยังไง

บุญเกื้อ

พุทโธ่ ยังจะต้องถามอีก โทษจะมีอะไรนอกจากยิง เอ๊ะ จะยิงเสียทุกคนทีเดียวฤา

บุญเกื้อ

เปล่า ไม่ทุกคน ผู้ยังคัยกองมันบอกว่าจะยิงเสียหมดก็สงสาร จะยิงแต่สามคนพอเปนตัวอย่าง มันร้องถามว่า ใครจะยอมตายแทนสหายก็ก้าวหน้าออกมา ๑ ก้าว ฉันแลดูพวกเราช่างอายจริง ๆ ไม่มีใครกระดิกตัวสักคนเดียว จะให้ฉันทนให้ข้าศึกเยาะคนไทยได้ฤา ฉันก็ก้าวออกไปก่อน

พ่วง

พุทโธ่ พ่อเกื้อ ทำไมทำเช่นนั้น ไม่นึกถึงแม่นวลบ้างเลยฤา

บุญเกื้อ

ทำไมจะไม่นึก แต่ฉันก็ไม่ลืมว่าฉันเปนเสือป่า ไม่ลืมคำสาบาลของเสือป่าเมื่อเวลาถือน้ำเลย ฉันไม่ลืมคำประจำของของเรา “เสียชีพอย่าเสียสัตย์” ถ้าฉันไม่ยอมสละชีวิตยอมตายให้ชาตินี้ก็ไม่ใช่เสือป่า

พ่วง

ถูก.ฉันไม่เถียง แต่เสียดายจริง ๆ พุทโธ่

สงสารลูกจริง ๆ จะหาใครแทนสักครั้งหนึ่งไม่ได้เทียวฤา

บุญเกื้อ

จะไปหาแต่ไหนมา เวลาก็จวนจะหมดเสียแล้ว ฉันขออนุญาตเขามาลาแม่นวลครู่เดียวเท่านั้น ฉันต้องรีบไปลาเดี๋ยวนี้ (เดินเร็วออกไปเฉลียงหลัง)

พ่วง

ตายจริง นี่จะทำอย่างไรดี พุทโธ่ จะบอกเล่าปฤกษาหาฤากันสักคำก่อนก็ไม่ได้ วิ่งผลุนผลันออกไปตายเปล่า ๆ ถ้าตายในทีรบก็ไม่ว่า นี่จะมาถูกยิงเฉย ๆ ราวกับโจรผู้ร้าย จะทำยังไงดี จะทำยังไงดี

(นายทหารต่างประเทศเข้ามาจากทางซ้าย)

นายทหาร

หมดเวลาแล้ว (เหลียวไปมา) อ้าว คนหนุ่มนั่นไปไหน

พ่วง

นาย ฉันขอความกรุณาสักหน่อยไม่ได้ฤา

นายทหาร

ทำไม

พ่วง

คนหนุ่มนั่นน่ะ ขอโทษเสียสักครั้งหนึ่งไม่ได้ฤา

นายทหาร

ท่านมีหน้าที่อะไร ที่จะมาขอโทษแทนเขาเช่นนี้ ตัวเขาสมัครจะตายเอง ฉันไม่ได้เป็นผู้เลือกตัวเขาเลย

พ่วง

ทราบแล้ว เป็นธรรมดาอยู่เองที่เขาจะอ้อนวอนท่านเองไม่ได้ แต่ฉันเป็นเพื่อนที่รักของเขาอย่างยิ่ง ฉันจึงพูดขอชีวิตเขาได้

นายทหาร

ถ้าท่านเป็นเพื่อนรักใคร่ชายหนุ่มนั้นจริง ทำไมไม่ว่ากล่าวเสียก่อน ปล่อยให้ไปประพฤติผิดข้อห้ามทำไม เมื่อเขาได้ทำผิดไปแล้ว เขาก็ต้องรับโทษตามที่กำหนดไว้

พ่วง

พุทโธ่ ท่านตรองดูหน่อยเถอะ คนหนุ่มใจมันร้อนอยู่เป็นธรรมดา มันไม่มีสติจะเหนี่ยวรั้งจึงทำผิด เขาตั้งใจจะทำหน้าที่แห่งคนไทยอันรักชาติบ้านเมือง———

นายทหาร

ขอโทษที ฉันไม่มีเวลาจะเถียงกับท่าน ฉันจำเปนต้องทำตามหน้าที่ของฉันเหมือนกัน

พ่วง

อะไรนายจะใจแข็งได้ยังงั้นทีเดียวฤา เวลานี้เขากำลังรักอยู่กับผู้หญิงสาวคนหนึ่ง ถ้าท่านฆ่าชายหนุ่ม หญิงสาวนั้นคงจะต้องตายด้วยเปนแน่

นายทหาร

เสียใจ

พ่วง

นี่จะไม่มีทางที่เขาจะรอดพ้นได้ เลยละฤา

นายทหาร

ถ้ามีใครยอมรับโทษแทนได้ก็เปนอันพ้นได้

พ่วง

อ้อ ยังงั้นฤา ใครๆก็ได้ฤา

นายทหาร

ต้องเปนพวกที่เรียกตัวว่า "เสือป่า" จึงจะใช้ได้ เพราะการลงโทษครั้งนี้ จำเปนต้องให้เปนตัวอย่างแก่พวกที่เรียกตัวว่า "เสือป่า"

พ่วง

(ปรารภ) เออ ทำยังไงดี—พุทโธ่ มัวไปคิดแต่ถึงคนอื่น เราเองก็เสือป่า เสียชีพอย่าเสียสัตย์ ถ้าหนุ่มๆเขายอมสละชีวิตของเขาเพื่อรักษาคำสัตย์สาบาล เราจะยอมบ้างไม่ได้เทียวฤา เราเสียอีกควรจะตายปล่อยให้หนุ่มเขาอยู่กู้ชาติบ้านเมืองต่อไปดีกว่า (พูดกับนายทหาร) นาย

นายทหาร

เฮะ

พ่วง

ท่านว่าถ้าหาคนรับโทษแทนชายหนุ่มนั้นได้ ท่านจะปล่อยเขาฤา

นายทหาร

ยังงั้น แต่ดูก็เกินเวลาเสียแล้ว

พ่วง

ผู้แทนมีอยู่แล้ว ฉันเองจะยอมรับโทษแทน

นายทหาร

ฉันยอกแล้วว่าผู้แทนต้องเปน เสือป่า

พ่วง

ฉันก็เปนเสือป่านี่ท่าน

นายทหาร

อ้อ—ถ้าเช่นนั้นก็ตามใจสิ

พ่วง

ฉันขออนุญาตเข้าไปแต่งเครื่องเสือป่าเสียก่อน

นายทหาร

ได้ แต่ต้องเปิดประตูไว้ให้ฉันเห็นตัวนะ

พ่วง

อย่าวิตก ฉันสัญญาว่าจะไม่หนีเสียชีพอย่าเสียสัตย์

(นายพ่วงเข้าไปทางประตูด้านหลัง ทิ้งประตูแง้มไว้ นายทหารชักปืนพกออกมาถือไว้ แล้วยืนมองดูเข้าไปทางประตู นายพ่วงแต่งเครื่องเสือป่าแล้วออกมา ถือหนังสือมาฉบับ ๑ วางหนังสือบนโต๊ะ แล้วหันไปหานายทหาร นายทหารชี้มือไปทางบรรได นายพ่วงก็เดินไป นายทหารเดินตาม จนหายไปทางช่องซ้ายทั้ง ๒ คน)

(โรงว่างอยู่ครู่หนึ่งแล้วนายบุญเกื้อจึงเข้ามาจากทางเฉลียงหลัง เดินไปที่โต๊ะพบจดหมายอ่านแล้วแสดงกิริยาตกใจ ยืนตลึงอยู่ครู่หนึ่ง แล้วรีบวิ่งไปทางช่องซ้าย พอถึงพนักก็ชะงัก ยืนมองไปทางนั้น ตลึงอยู่อีกจนได้ยินเสียงปืนเล็กยิงนัด ๑ พร้อมกันหลายกระบอก นายบุญเกื้อเอามือปิดหน้ามือหนึ่งมือหนึ่งเกาะพนักนิ่งครู่หนึ่ง แล้วจึงทำท่าระวังตรงและกระทำวันทยหัตถ์)

บุญเกื้อ

(พูดช้า ๆ และชัดคำ) เสียชีพอย่าเสียสัตย์

บีดม่าน

บทละคอนพูด

เรื่อง

ตบตา

สมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทร

มหาวชิราวุธ

พระมงกุฎเกล้าเจ้ากรุงสยาม

ทรงพระราชนิพนธ์

"ตบตา"

(บทละคอนพูดขัน ๆ สององก์ แปลงจากเรื่อง ภาษาฝรั่งเศส ชื่อ "บูดร์ โลซ เยอช์" ของ เออเยน ลาบิ๊ช)

ตัวละคอน

หมอคำ วิมะโลสถ	(แพทย์ไม่มีใครรักษา)
นายรอด รตินันทน์	(พ่อค้าขันอับ)
นายคง สง่าสิน	(พ่อค้าพื้น)
นายฤกษ์ รตินันทน์	(บุตร์นายรอด รตินันทน์)
นายเพื่อง ยุ่นประดิษฐ	(คนเก็บเงินของห้างซิมสัน)
นายซุ่นฮั้ว เตียวกุล	(หัวหน้าย่อยเซ็นตรัลโฮเตล)
รัณชิต สิงห์,	(แขกยาม)
นายทอง	(คนใช้)
นางปลั่ง วิมะโลสถ	(ภรรยาหมอคำ วิมะโลสถ)
นางสาวมณี วิมะโลสถ	(ลูกสาวหมอคำ วิมะโลสถ)
นางผ่อง รตินันทน์	(ภรรยานายรอด รตินันทน์)
นางสาวเล็ก	(สาวใช้ของนางปลั่ง วิมะโลสถ)
นางสาวอยู่	(สาวใช้ของนางผ่อง รตินันทน์)

ฉาก

องก์ที่ ๑ : ห้องรับแขก ในบ้านหมอคำ วิมะโลสถ.

องก์ที่ ๒ : เฉลียง ในบ้านนายรอด รตินันทน์.

ฉาก: ห้องรับแขกในบ้านหมอคำ วิมะโลสถ. เปนบ้านผู้มีอันจะกิน, แต่ไม่ใช่มั่งมี. เครื่องเรือนมีตบแต่งพอดูได้อย่างเรียบ ๆ. มีโต๊ะเขียนหนังสืออยู่ริมหน้าต่างข้างขวา. มีรูปติดผนังตามสมควร และมีตั้งฉาหยั่งแผ่น ๑. นอกนั้นเครื่องตบแต่งตามสมควร. มีหิบเพลงตั้งข้างซ้ายโรง.

(พอเยิดม่าน, หมอคำ วิมะโลสถ เดินเข้ามาจากทางซ้าย. หมอคำ อายุประมาณ ๔๐ เศษ, รวนระ ๕๐, แต่งตัวเรียบร้อย, กิริยาท่าทางเปนผู้หลักผู้ใหญ่.)

หมอคำ.

แม่ปลั่ง !

(นางปลั่ง วิมะโลสถ ออกมาทางขวา อายุราว ๔๐, แต่งตัวดี, ท่าทางเฉลียวฉลาดฉาดฉาน.)

ปลั่ง.

อ้อ ! คุณกลับมาแล้ว. ไปไหนมาคะ ? จะไปไหนก็ไม่บอกให้รู้ด้วย.

หมอคำ.

ไม่มีเวลาบอกจริง ๆ. ต้องรีบไปหาคนไข้.

ปลั่ง.

ดีฉันเบื่อนัก, คนไข้ของคุณน่ะ ! ไม่เห็นได้รักษาใครนอกจากที่เกิดเหตุกลางถนน, เช่นคนถูกรถทับหรือตกตึกเปนต้น. ไม่เห็นได้รักษาพาใจใครให้เปนแก่นสารเลย.

หมอคำ.

วันนี้เขามาตามที่นี่ตั้งแต่เวลาเช้า ๖ นาฬิกา——ฉันจะได้เปนเจ้าไข้กับเขาราย ๑ ละ.

(นั่งแสดงกิริยาพอใจ.)

ปลั่ง.

ก็ดีแล้ว. ไม่ได้มีใครมาหาไปรักษาถึง ๒ ปีมาแล้ว.

หมอคำ.

ฉันบางทีจะได้เริ่มมีชื่อเสียงต่อไปละ.

ปลั่ง.

ก็ควรจะเริ่มอยู่แล้ว, อายุก็เกือบจะ ๕๐ อยู่แล้ว. ดีฉันจะบอกให้เปนความจริงสัก

อย่าง ๑; ท่าทางของคุณไม่ดี คนจึงไม่นิยม คุณไม่รู้จักวางท่าให้สมที่เป็นแพทย์ มีความรู้เลยนี่นะ.

หมอคำ.

คืออย่างไร ?

ปลั่ง.

คือเช่นนี้เป็นต้น. เมื่อไรเคราะห์ดีมีคนไข้ให้ตรวจ อาการ, คุณก็ไปพูดตัดประโยชน์ตัวเองเสียทุกครั้ง. คุณมักพูดเสียว่า: "ไม่มีอะไรมากมายนัก ! อีกสองสามวันก็หาย."

หมอคำ.

ก็จะไปทำให้คนไข้ตกใจเป็นประโยชน์อะไร ?

ปลั่ง.

ท่าทางที่คุณวางและถ้อยคำที่คุณพูดทำให้รู้สึกว่า ดูเหมือนจะไม่มีอะไรยิ่งไปกว่ารักษาแผลยุงกัด, หรือรักษาหนังเปื่อยนิดหน่อยเท่านั้น. ดิฉันเคยเห็นหมอหลายคนที่เป็นคนมีชื่อเสียง, มีผู้นิยมมาก, เขาประพฤติคนละอย่างกับคุณทีเดียว. เมื่อไปตรวจอาการคนไข้, เขาไม่ได้ตั้งใจไปรักษาให้หายภายในสองวันเป็นอันขาด เขามักจะยอกทันทีว่า: "การรักษาจะต้องกินเวลานาน, นานมาก !" แล้วก็เรียกหมออีกคน ๑ ไปปรึกษากัน.

หมอคำ.

ก็เป็นประโยชน์อะไรล่ะ ?

ปลั่ง.

เป็นการเอื้อเฟื้อแก่เพื่อนแพทย์, ซึ่งเขาจะต้องทำตอบแทนเราในวันอื่นน่ะสิคะ. นี่แหละเป็นวิธีที่จะให้มีคนหามาก ๆ.

หมอคำ.

ฉันทำอย่างนั้นไม่ได้. ตะขิดตะขวงใจนัก.

ปลั่ง.

ฮือ ! ก็เพราะคุณชื่อเหลือเกินเช่นนี้น่ะสิ, จึงมีผู้หาไปรักษาน้อยลงทุกที, จนลงท้ายเหลืออยู่คนเดียว———

หมอคำ.

หลวงนคร, เพื่อนบ้านของเรา.

ปลั่ง.

ก็นั่นน่ะสิคะ. คุณหลวงนครได้ถลันเข็มเข้าไปเล่ม ๑, ข้อนี้ไม่มีข้อสงสัย. คุณไป

รักษาอยู่ ๑๕ วัน———นั่นก็เปนการดีอยู่แล้ว. แต่อยู่ดี ๆ วัน ๑ คุณไพล่ไปยอกเขาซ้อ ๆ ว่า: "คุณหลวงขอรับ, ผมแลไม่เห็นเลยว่าคุณเปนอะไรแน่."

หมอคำ.

ก็ฉันแลไม่เห็น จริง ๆ จะให้ฉันบอกว่ากระไรล่ะ ?

ปลั่ง.

ถ้าไม่รู้ว่าเปนอะไร ก็ต้องบอกว่า: "เปนเพราะเส้นประสาท," จึ่งจะดูเข้าที. สมัยนี้อะไร ๆ ก็ชักเส้นประสาทได้ทั้งนั้น. พุทโธ่! ถ้าคิฉันเปนหมอละก็———

หมอคำ.

หล่อนก็เห็นจะหากินได้ดีพอใช้. ฉันยอมเทียว! (หัวเราะ)

ปลั่ง.

เปนเคราะห์ดีที่พะเอินเรามีทรัพย์สมบัติพอกินอยู่, จึ่งไม่ต้องเที่ยววิ่งหาคนไข้. เออใครล่ะที่มาตามคุณไปเมื่อเช้านี้.

หมอคำ

ชายหนุ่มคน ๑. (ท่าทางออกไม่ใคร่อยากพูดถึงเรื่องนี้.)

ปลั่ง.

มีพ่อมีแม่ฤา ?

หมอคำ

ก็มีน่ะสิ. (ลุกไปที่โต๊ะเขียนหนังสือ, หยิบธนบัตร์ออกมา.) อ้อนี่แน่หล่อน, เงิน ๒๐๐ บาท. หล่อนรับเอาไปเสียเดี๋ยวนี้ดีกว่าเผื่อฉันจะลืม.

ปลั่ง.

สำหรับทำไม ?

หมอคำ.

เราได้ส่งเครื่องเรือนไปให้ห้างซิมสันซ่อมแซมแลหุ้มเบาะใหม่อย่างไรล่ะ. วันนี้เขาจะมาเก็บเงิน.

ปลั่ง.

อ้อ, ถูกแล้ว. (รับธนบัตร์) ก็แล้วก็คนไข้นั่นล่ะ ?

หมอคำ.

ทำไมหล่อนช่างอยากรู้เสียจริง ๆ! เอาเถอะจะบอกให้. เปนคนขับรถยนตร์คน ๑ ที่ถูกคันหมุนเครื่องติเอาข้อมือ.

ปลั่ง.

อือ! ลงรักษาคนรถแล้วนะ! เก่งมาก.

หมอคำ.

เมื่อหล่อนอยากจะเยาะก็ตามใจเถอะ ! แต่ฉันรู้สึกยินดีมากที่ได้ไปรักษาเจ้าหนุ่มคนนั้น. ในเวลาที่พูดกับเขา ฉันได้ความรู้มาบ้าง.

ปลั่ง.

ความรู้อะไร ?

หมอคำ.

พวกเพื่อนบ้านลือกันอยู่ถึงบ้านนี้. ปากตลาดออกจะโจทกันเปนของสนุก.

ปลั่ง.

เอ๊ะ ! โจทกันถึงเราฤา ?—ว่ากระไร ?

หมอคำ.

ไม่ใช่เรื่องเราเอง ; แต่พูดถึงเรื่องชายหนุ่มที่มาเล่นดนตรีอยู่กับลูกสาวเราทุก ๆ วัน.

ปลั่ง.

นายฤกษ์น่ะฤา ?

หมอคำ.

นั่นแหละ. เขาโจทกันว่าจะแต่งงานกับนางหนูมณี เมื่อเย็นวานนี้เขาว่าถึงแก่ได้กำหนดวันแต่งงานแล้วทีเดียวแหละ.

ปลั่ง.

แหม ! อย่างนั้นเทียวหรือคะ ?

หมอคำ.

หล่อนแลเห็นหรือยัง ว่าการไปรักษาคนรถยางที่ก็เปนประโยชน์อยู่บ้าง.

ปลั่ง.

ก็นี่จะทำอย่างไรกันต่อไปละคะ ?

หมอคำ.

จำเปนต้องรีบจัดการโดยทันที. ที่จริงนายฤกษ์ผู้นี้ดูก็มีกิริยามารยาทดี, ท่าทางเปนผู้ดี.

ปลั่ง.

จริงคะ, ดิฉันก็ชอบ. ตั้งแต่ได้ไปพบกันที่หัวหินแล้ว ก็นึกชอบ. จึงได้ยอมให้เขาไปมาหาสู่อยู่บ่อย ๆ.

หมอคำ.

และเขาก็ใจดีมากในการที่มาช่วยต่อเพลง และแนะนำให้ลูกสาวเราคิดหีบเพลงอยู่ถึงเจ็ดวันต่ออาทิตย์ในหมู่นี้. แต่เขาควรจะต้องพูดจาแสดงความประสงค์เสียให้แจ่มแจ้งสักที. ดูออกจะถึงเวลาแล้ว, ถึงเวลาทีเดียว.

ปลั่ง.

ทำไมคะ ?

หมอคำ.

ฉันสังเกตว่า นางหนูมณีดูออกจะหงอย ๆ ไป---ดูกินข้าวไม่ได้.

ปลั่ง.

ไปตามหมอมาตรวจดูเสียสักที ไม่ดีหรือคะ ?

หมอคำ.

อะไรไปตามหมอ. ก็ฉันอยู่นี่ทั้งคนแล้วไม่พอฤา ?

ปลั่ง.

โอ๊ย ! ดิฉันลืมไป ! ขอโทษเถอะนะคะ.

หมอคำ.

(หัวเราะ.) ไม่เป็นไรมิได้. ฉันรู้อยู่แล้วว่าหล่อนเกือบจะลืมเสียแล้วว่าฉันเป็นหมอ.

ปลั่ง.

ที่จริงดิฉันเห็นว่านายฤกษ์ก็ออกจะเหมาะคู่กับนางหนูมณี.

หมอคำ.

ฉันก็เหมือนกัน. ฉันชอบเขามากทีเดียว, พ่อคนนั้น---ถ้าเขาเป็นลูกผู้ดีมีหลักฐาน อยู่ละก็---

ปลั่ง.

แต่เราก็รู้ไม่ได้, เพราะเขาไม่พูดถึงสกุลของเขาเลย.

หมอคำ.

ไม่เป็นไร. นี่ก็ถึงเวลาที่เขาจะมาอยู่แล้ว.

(นายฤกษ์ รตินันทน์ ออกทางซ้าย.

นายฤกษ์อายุราว ๒๔, มีกิริยาเรียบร้อยเป็นผู้ดี, แต่งตัวเรียบร้อย.)

ฤกษ์.

(คำนับ.) คุณหมอสบายอยู่หรือขอรับ !

(ยกมือไหว้นางปลั่ง.) คุณปลั่ง, ผมไหว้.

ปลั่ง.

ไหว้พระเถอะพ่อ. (พูดกับสามีเบา ๆ.) พูดกับเขานะคุณ.

หมอคำ.

เอาเถอะ. ไว้เป็นพนักงานฉันเอง.

ฤกษ์.

นี่แม่มณีสบายดีหรือขอรับ ?

หมอคำ.

ก็สบายดีอยู่ดอกพ่อ.

หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร

ฤกษ์.

ผมได้นำโน๊ตเพลงใหม่ มา——ชื่อเพลงเข้าทีดี, แปลเปนภาษาไทยว่า "ความใฝ่ฝัน."

ปลั่ง.

(กระแอม.) ชะแอม !

หมอคำ.

(พูดกับภรรยา.) เข้าใจแล้ว ! (พูดกับนายฤกษ์.) นายฤกษ์. ฉันรู้สึกว่านายเปนชายหนุ่มที่ดีอยู่———ฉันหวังใจว่านายจะให้โอกาศแก่ฉันและแม่ปลั่งพูดกับนายสักห้านาที.

ฤกษ์.

เรื่องอะไรขอรับ ?

หมอคำ.

นายมีความเฉลียวฉลาดพอที่จะเข้าใจได้แล้วเปนแน่เทียว ว่าการที่ตัวนายมาบ่อย ๆ ที่บ้านที่———

(นางสาวมณี วิมะโลสถ ออกมาทางขวา.

นางสาวมณีอายุราว ๑๘ หรือ ๑๙, รูปงาม, กิริยามรรยาทดี, เปนคนซื่อและน่าเอ็นดูด้วย ประการทั้งปวง; แต่งตัวดี, รู้จักเลือกเครื่องแต่งตัว.)

ปลั่ง.

เพลงที่เอามานี่เปนเพลงเพราะดีหรือนายฤกษ์ ?

มณี.

เพลงใหม่หรือคะ ? ชื่ออะไร ?

ฤกษ์.

เรียกว่า "ความใฝ่ฝัน"

หมอคำ.

(พูดต่อทันควัน.) ของแม่———

ปลั่ง.

ถึงลูกน้อย.

มณี.

อะไรเพลงชื่อ "ความใฝ่ฝันของแม่ถึงลูกน้อย" ? ชื่อยาวจริง !

ปลั่ง.

นี่แน่แม่มณี, แม่ลืมต้ายหลอดไว้ที่บนหิ้งในห้องของแม่. ไปหยิบให้แม่ทีเถอะ.

มณี.

ค่ะ. (เข้าโรงทางขวา.)

หมอคำ.

(พูดกับฤกษ์.) นี่แน่นายฤกษ์, ฉันได้กล่าวแล้วว่า การที่นายมาบ้านนี้บ่อย ๆ มาในบ้านที่เขามีลูกสาวเช่นนี้, อาจจะทำให้คนเขาพากันเห็นเป็น ของที่อยู่ข้างจะแปลกอยู่หน่อย. เมื่อเช้าวันนี้เอง, คนไข้ของฉันคน ๑———เขาเป็น———เอ้อ———

ปลั่ง.

เป็นหัวหน้าบริษัทรถยนต์——

ฤกษ์.

ขอโทษเถอะขอรับ. ผมเข้าใจว่าความประพฤติของผมตลอดมาได้———

หมอคำ.

เป็นที่เรียบร้อย, ไม่มีที่ติ. ข้อนี้ฉันทราบอยู่แล้ว. แต่นั่นแหละพ่อคุณ, คนโดยมากมักจะระแวง———

(นางสาวมณีกลับออกมาทางขวา.)

มณี.

นี่ค่ะด้ายหลอด. (ส่งด้ายกลุ่มให้มารดา.)

หมอคำ.

(ทำเป็นพูดเรื่องเพลง.) ที่จริงความคิดของผู้แต่งเขาก็ดีมาก. แม่ลูกอ่อนนั่งอยู่ข้าง ๆ เปลของลูกหญิง, ใฝ่ฝันถึงอนาคต.

ปลั่ง.

จริงนะคะ, ออกจะเข้าที่มาก.

หมอคำ.

ถ้าเขียนรูปขึ้นก็จะน่าดูดีอยู่.

ปลั่ง.

แม่มณี ! แม่ทำเข็มหักเสียแล้ว. ไปหาให้แม่ใหม่เล่มเถอะ.

มณี.

ค่ะ ! (แสดงความไม่พอใจ, เข้าโรงทางขวา.)

หมอคำ

ตามที่ฉันกล่าวเมื่อกี้, คนอื่น ๆ มักจะคอยระแวง คิดเห็นอะไรต่อมิอะไรไปต่าง ๆ, แล้วก็พูดกันไม่ใคร่เกรงใจใครด้วย. จึงเป็นหน้าที่ของบิดา มารดา ผู้มีลูกสาว ที่จะต้องคิดอ่านตัดทางครหานินทาเสียให้สิ้นเชิง.

ปลั่ง.

(พูดเบา ๆ กับสามี.) ดีมาก !

หมอคำ.

ฉันขอให้นายฤกษ์พูดจาตรง ๆ ให้สมควรแก่ลูกผู้ดีเถอะ.

ฤกษ์.

ผมต้องขอขอบใจคุณที่ได้ชี้แจงให้ผมฟังโดยถ้วน และประกอบด้วยความกรุณาเช่นนี้, และผมขอบอกตามตรงว่า ที่ไม่ได้ปริปากขึ้นก่อนในเรื่องนี้ก็เพราะความเกรงใจเหลือเกิน. ยังดีนี้คุณได้อนุญาตให้ผมพูดโดยจริงใจแล้ว, ผมก็จะสารภาพโดยตรงว่าผมมีความรักแม่มณี, และถ้าผมได้หล่อนไปเป็นคู่ครองแล้ว ก็จะยินดียิ่งกว่าได้สมบัติใด ๆ ในโลกนี้.

หมอคำ.

ดีมาก ! ฉันขอบใจที่นายฤกษ์ได้พูดกับฉันตรง ๆ เช่นนี้. เมื่อได้ทราบความประสงค์สุจริตของนายฤกษ์แล้วเช่นนี้, ฉันก็จะได้ถามข้อความอะไรบางอย่างได้ถนัด.

ฤกษ์.

ถามถึงสกุลและอาชีพหรือขอรับ ? ผมยินดีที่จะบอกให้ทราบ. ตัวผมเองเป็นทนายความ.

หมอคำ.

อ้อ ! อย่างนั้นฤา ?——ขอโทษที่ฉันแสดงความปลาดใจ, เพราะภายในเวลา ๒ เดือนที่ฉันได้รู้จักนายมาแล้วนี่, ฉันเห็นแต่นายนั่งอยู่กับหีบเพลงของฉัน——

ฤกษ์.

(ออกอาย ๆ.) ข้อนี้ก็จริงอยู่ขอรับ—— แต่ผมก็เป็นทนายความจริง ๆ เหมือนกัน.

หมอคำ.

กิจการเป็นอย่างไรบ้าง ?

ฤกษ์.

ยังไม่สู้ดีนัก——ยังไม่ใคร่มีคนหาผมว่าความ.

หมอคำ.

อ๋อฉันเข้าใจแล้ว !——ไม่มีคนหาจะทำอย่างไรได้.

ฤกษ์.

แต่ผมที่จริงก็พอมีอันจะกิน. บิดาผม, นายรอด รตินันทน์, เดิมเป็นพ่อค้า, แต่บัดนี้งดการค้าขายแล้ว, เพราะมั่งมีพอสมควรแล้ว. ผมเป็นลูกคนเดียวของบิดา. บิดามารดาของผมได้ทราบอยู่แล้วว่าผมมีความรักแม่มณี, และผมหวังใจว่าในไม่ช้าก็คงจะมาพูดจากับคุณเพื่อสู่ขอตามประเพณี.

หมอคำ.

นายฤกษ์, แม่ปลั่งกับฉันมีความพอใจมากที่ได้ทราบเช่นนี้.

ฤกษ์.

ถ้าเช่นนั้น———

หมอคำ.

ช้าก่อน ! ฉันจะต้องขออะไรสักอย่าง ๑; คือขอให้นายฤกษ์งดการมาบ้านนี้———

ฤกษ์.

เอ๊ะ ! ทำไมล่ะขอรับ ?

ปลั่ง.

เพื่อกันคนนินทาเท่านั้นแหละจ้ะ.

หมอคำ.

ขอให้งดการมาจนกว่าจะได้ทำการสู่ขอกันตามประเพณีแล้วเท่านั้น; เข้าใจไหม?

ฤกษ์.

เมื่อคุณประสงค์เช่นนั้น ผมก็จำใจต้องทำตามคุณปราถนา. (ลุกขึ้นคำนับลา.)

ผมลาก่อน. (แกล้งส่งเสียงดัง.) ถ้าไม่ขัดข้อง, ผมขอให้คุณช่วยกรุณาต่อผม, โปรดบอกแม่มณีให้ทราบด้วยว่าผมรักหล่อน, ใฝ่ฝันถึงหล่อน, และถ้าตรายใดผมยังไม่หมดลมหายใจ———

หมอคำ.

เข้าใจแล้ว ! ——— อย่าพูดให้ดังนัก ! เชิญทางนี้. (พาฤกษ์เข้าโรงทางซ้าย.)

ปลั่ง.

(ปรารภ.) ที่จริงเขาเย่นคนดีมาก !

(มณีออกมาจากทางขวาขณะนี้.)

มณี.

จริงคะคุณแม่, เขาเปนคนดีมาก ! และดิฉันเชื่อแน่ว่าจะอยู่กับเขาเปนสุขได้.

ปลั่ง.

เอ๊ะ ! นั่นพูดอะไรเช่นนั้น ? ลูกรู้ได้อย่างไร ?

มณี.

(ออกอาย.) ดิฉันได้ยินที่พูดกันเมื่อกี้สักสองสามคำ———โดยไม่ได้ตั้งใจ——ดิฉันกำลังหาเข็มที่ตกริม ๆ ประตู.

ปลั่ง.

(ทำเสียงล้อ.) "หาเข็มที่ตกริมประตู" ! หนอยแน่ ! เข็มก็จำเภาะจะมาตก

ที่ริม ๆ ประตูนี่ด้วย ——— ขอให้เข้าใจว่าการแอบฟังผู้ใหญ่เขาพูดกันเช่นนี้แม่ไม่ชอบเลย.

มณี.

โธ่! อย่าเอ็ดดิฉันนักเลยคะ. ดิฉันจะบอกความลับอะไรให้.

ปลั่ง.

ความลับอะไร? ขอให้เข้าใจว่า หญิงสาวไม่ควรจะมีความลับอะไรเลย, ไม่สมควรอย่างยิ่ง ———

มณี.

เมื่อคุณแม่ไม่อยาก ทราบก็แล้วไปสิคะ.

(ตั้งท่าจะเข้าโรง.)

ปลั่ง.

ประเดี๋ยว! อย่าเพ่อไป. ลูกมีความลับอะไรแล้วไม่บอกให้แม่รู้ด้วยเช่นนั้น, ไม่สมควรเลย. ไหนเล่าไปที่ฤา?

มณี.

เมื่อวานนี้นายฤกษ์เขาได้กระซิบบอกดิฉันว่าแม่ของเขาจะมาที่นี่วันนี้.

ปลั่ง.

วันนี้เทียวฤา?

มณี.

จะมาเปนที่ว่าจะขอเช่าตึกของเราที่ว่างอยู่. แท้จริง เขา อยากมาดูให้รู้เสียก่อนว่า เราเปนคนอย่างไร ก่อนที่จะมาขอดิฉัน.

ปลั่ง.

เคราะห์ดีจริง ๆ ที่พะเอินเครื่องแต่งห้องนี้ซ่อมแซมเสร็จมาพอดี.

มณี.

ส่วนนายรอด รตินันทน์ ก็จะมาหาคุณพ่อ, เพื่อให้ตรวจอาการ.

ปลั่ง.

เขาเจ็บเปนอะไรฤา?

มณี.

เปล่าคะ! เปนแต่หาเหตุที่จะมาพบเราอีกเท่านั้น. คุณแม่อย่าเล่าให้ใครนะคะ. เปนความลับ.

ปลั่ง.

ไม่ต้องวิตก (หมอคำออกทางซ้าย.)

หมอคำ.

เปนเด็กดีมาก! ใจคอดี!

ปลั่ง.

คุณ!

หมอคำ.

อะไร?

ปลั่ง.

อย่าบอกให้ใครรู้นะ ___ เป็นความลับ ___วันนี้แม่ของนายฤกษ์จะมาที่นี่, ทำทีเป็นมาพูดเรื่องเช่าตึกของเรา.

หมอคำ.

อ้อ!

ปลั่ง.

และพ่อนายฤกษ์เขาจะมาหาคุณให้ตรวจอาการ.

หมอคำ.

ชอบกล!

ปลั่ง.

เขาอยากมาพบดูท่าทาง เราเสียก่อน ที่จะมาขอหนูมณีให้ลูกชายของเขา. ที่จริงก็ไม่น่าปลาดอะไร___ (นางสาวเล็ก, สาวใช้, ออกมาทางซ้าย.)

เล็ก.

มีผู้หญิงคน ๑ มา, ยอกว่าอยากพบกับเจ้าของตึกที่จะให้เช่าเจ้าค่ะ.

หมอคำ, ปลั่ง, และมณี.

(พร้อมกัน.) มาแล้ว!

ปลั่ง.

ประเดี๋ยวก่อน! หนูเล็ก, ไปหยิบผ้าแพรผืนใหม่มาให้ข้า___ผืนที่ซื้อมาเมื่อวานซืนนั้นนะ, รู้จักไหม?

เล็ก.

เจ้าค่ะ, (เข้าโรงทางขวา.)

ปลั่ง.

แม่มณี. มานี่ทีฤา? ดูสิผมเผ้าออกยุ่งหนูเล็กนี่เต็มที, ให้เกล้ามวยให้หล่อนหลายครั้งแล้วก็ยังไม่เห็นดีเลย. ถ้ารู้งั้นแม่จะเกล้าให้เสียเองเทียว. นี่จะรีออกเกล้าใหม่ก็ไม่ทันเสียแล้ว, ต้องตบแต่งเอาให้พอดูได้. (ตบแต่งผมให้มณี.)

หมอคำ.

อือ! นี่แม่ปลั่งเป็นอะไรไปวันนี้?

ปลั่ง.

ดีฉันอยากให้ลูกดีฉันสะสวยบ้างไม่ได้ฤา? (นางสาวเล็กถือผ้าแพรออกมาทางขวา.)

เล็ก.

ผืนนี้ถูกไหมเจ้าคะ?

ปลั่ง.

ถูกแล้ว. (รับแพรไปห่มคลุมข่า.) ไป เชิญแขกเขาเข้ามา. (เล็กเข้าโรงทางซ้าย.) เอ้าลูก, ไปนั่งดีดหีบเพลงไป. นั่งทรงตัวดี ๆ หน่อยนะ.

มณี.

(นั่งที่หน้าหีบเพลง.) จะให้ดีดเพลงอะไรคะ?

ปลั่ง.

ตามใจ. เพลงฝรั่งมังค่าแม่ไปรู้จักมักจี่อะไรกับเขา.

(มณีหัวเราะแล้วดีดหีบเพลงไปตามที อีกครู่ ๑ นางผ่อง รตินันทน์ ออกทางซ้าย. นางผ่องอายุรุ่นราวคราวกันกับนางปลั่ง, แต่งตัวดี, กิริยามรรยาทเปนผู้ดี.)

ปลั่ง.

เลิกทีเถอะลูก. มีแขกมาหา.

ผ่อง.

ดิฉันขอโทษ; ดิฉันมาดูไม่ใคร่เหมาะเวลา. คุณใช่ไหมหมอคำ วิมะโลสถ?

หมอคำ.

ถูกแล้ว.

ผ่อง.

ดิฉันได้ไปดูตึกของคุณมาเมื่อกี้.

ปลั่ง.

เชิญนั่ง.

ผ่อง.

ขอบใจคะ. (นั่ง.) ดิฉันดูเหมือนจะมาไม่สู้เหมาะเวลานัก. แม่สาวนั่นกำลังดีดหีบเพลงอยู่ไม่ใช่ฤา?

มณี.

ดีดซ้อมอยู่เท่านั้นแหละคะ.

ผ่อง.

(พูดกับปลั่ง.) บุตร์สาวคุณใช่ไหม?

ปลั่ง.

คะ, ลูกสาวดิฉัน.

ผ่อง.

ดีดหีบเพลงเปนด้วย. ดีมาก!

ปลั่ง.

เปนศิษย์ครูฝรั่ง — — — ชื่อมิสเตอร์อะไรดิฉันก็จำชื่อไม่ได้.

หมอคำ.

(พูดกับคนดู.) เอ๊ะ! เล่นกันท่าไรนี่?

ผ่อง.

(พูดกับคนดู.) ดูอยู่ข้างจะมั่งมีมาก!

ปลั่ง.

ดีฉันเห็นว่า, มีลูกกับเขาคนเดียว ควรหาครูดีๆ ให้สอนวิชา. ไม่ควรเสียดายเงิน. แม่มณีได้เรียนเขียนรูปด้วย———

ผ่อง.

(พูดกับหมอคำ.) อ้อ! บุตร์สาวคุณเขียนรูปด้วยหรือคะ?

หมอคำ.

(ออกอึกอัก.) นั่นแหละขอรับ———

คุณถามแม่ปลั่งดูเถอะขอรับ.

ปลั่ง.

(ชี้รูปที่ติดอยู่กับผนัง.) รูปนั้นเปนอย่างไรบ้างคะ?

ผ่อง.

รูปสีน้ำมันนั่นฤา?

ปลั่ง.

นั่นแหละคะ. หนูมณีลองป้ายๆ ดูเล่นกระนั้นเอง. (หมอคำและมณีแสดงอาการปลาดใจ, แต่ปลั่งขยิบตา, จึงนั่งนิ่งทั้งคู่.)

ผ่อง.

(พิจารณารูป, แล้วพูด.) ดีมาก! ราวกับฝีมือช่างเขียนจริงๆ!

หมอคำ.

(พูดกับคนดู.) ก็แน่ละสิ! ฝีมือพระสรลักษณ์แท้ๆ นี่นะ.

ผ่อง.

(พูดกับคนดู.) ลูกเขามีความรู้เก่งจริงๆ! (พูดกับปลั่ง.) ส่วนตึกนั้น, จะเช่าได้หรือไม่ได้คะ?

ปลั่ง.

รออีกไม่ช้าก็จะให้เช่าได้. คุณหมอยังกำลังจะให้ทาสีใหม่. (พูดกับสามี.) อย่างนั้นไม่ใช่หรือคุณ?

หมอคำ.

ถูกแล้ว. ฉันนัดพบกับช่างวันนี้.

ปลั่ง.

ห้องรับแขกห้องเล็กออกจะปอนเต็มที.

หมอคำ.

หล่อนเลือกสีตามใจก็แล้วกัน, แลวฉันจะสั่งให้เขาทำ.

ผ่อง.

ค่าเช่าสักเท่าไรคะ ?

หมอคำ.

เดือนละ ๒๐๐ บาทขอรับ. (เล็กออกมาทางซ้าย.)

เล็ก.

มีผู้มาหาคุณหมอ, ว่าจะขอให้ตรวจโรค.

ปลั่ง.

ดีแล้ว ! แต่ต้องรอเข้ามาตามลำดับเลข. จะให้เข้ามาก่อนผู้ที่มีเลขต่ำกว่าไม่ได้. (เขียนเลขในกระดาษ, ยื่นส่งให้เล็ก.) เอ้าเอาไปให้เขา.—— เลข ๑๖. บอกให้เขาคอยก่อนนะ. ถ้าคุณหมอพบได้จะให้ไปตามเข้ามา. (เล็กกลับเข้าโรงทางซ้าย.)

หมอคำ.

(พูดกับคนดู.) เมียข้าพเจ้าเก่งจริง ๆ, ให้ตายสิ !

ผ่อง.

(พูดกับคนดู.) เลข ๑๖ ! คนมารักษามากพิลึก !

ปลั่ง.

(พูดกับผ่อง.) ผัวดีฉันไม่ใคร่จะมีเวลาว่างเลย. เวลาเช้าต้องไปโรงพยาบาล ; เที่ยงกลับมาบ้าน, รีบรับประทานข้าว — —— แล้วก็เริ่มมีหมออื่น ๆ มาปฤกษาหาฤๅ, หรือมีคนมาหาให้ตรวจอาการ, จนบ่าย ๓ นาฬิกา.

หมอคำ.

แม่ปลั่งก็ ———

ปลั่ง.

ดีฉันได้ว่ากับคุณหลายครั้งแล้วไม่ใช่หรือว่าขืนอย่างนี้เรื่อย ๆ ไปอีกไม่ช้า คุณจะหมดกำลัง ! (หันไปพูดกับผ่องต่อไป.) ในเวลาบ่ายต้องไปเที่ยวเยี่ยมไข้รอบเมือง. กว่าจะได้กลับบ้านก็ค่ำทีเดียว, และเหนื่อยอ่อน ——— แต่ได้มีเวลาพักฤๅ ? เปล่าเลย ! แต่งหนังสือ, ที่จะต้องไปอ่านในที่ประชุมโรงเรียนราชแพทยาลัย. เขาออกจะเร่งมากอยู่ด้วย.

หมอคำ.

อะไรหล่อน———

ปลั่ง.

ที่จริงเขาจะเร่งก็ช่างเขาเปนไร. เขาไม่ใช่เจ้าขุนมูลนายอะไรของคุณเลย. คุณไม่ใช่หมอในราชการ, ควรจะตามใจตัวเองได้. ไม่ต้องยอมให้เขาเร่งรัดอะไรเลย. (ทำเปน

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

พูดกระซิบกับนางผ่อง.) เปนปาฐะกะถา เรื่องโรคในลำตอ. เปนเรื่องสำคัญมากอยู่.

ผ่อง.

น่าสงสาร! ช่างไม่มีเวลาพักผ่อนบ้างเลยเทียวหรือคะ?

หมอคำ.

ภรรยาผมพูดค่อนข้างจะเกิน ๆ ไปสักหน่อย———

ปลั่ง.

คุณเองแหละถ่อมตัวเกินไป! (หันไปพูดกับผ่อง.) ในฤดูหนาว, ที่เปนเวลาสบาย, มักจะมีการเลี้ยงย่อย ๆ. คุณหมอเชิญผู้ที่คุ้นเคยกันมารับประทานอาหารค่ำบ้าง, ของว่างบ้าง. ถ้าแม้คุณจะมาเช่าตึกอยู่แล้ว, ดิฉันหวังใจว่าจะยอมให้เชิญมาในการเลี้ยงบ้างบางคราว.

ผ่อง.

ดิฉันจะยินดีทีเดียว. (ลุกขึ้น.) ดิฉันขอลาไปเสียที.

ปลั่ง.

(ลุกขึ้น.) อ้าว, คุณจะไปละฤา?——

(ตะโกน.) จอน! จอน!

(พูดกับคนดู.) จอนอะไร? ใครเปนจอนก็ไม่รู้!

ปลั่ง.

(พูดกับสามี.) นี่คุณใช้จอนไปไหนเสียล่ะคะ?

หมอคำ.

เปล่า, ฉันไม่ได้ใช้! (พูดกับคนดู.) ไม่มีจอนอะไรจะใช้ด้วยซ้ำ.

ปลั่ง.

นี่แหละ, บ่าวผู้ชายละมันเปนเช่นนี้แหละ! อยู่ไม่ใคร่ติดบ้านเลย. อ้ายอินก็ใช้ถือหนังสือไปแต่เช้า, เลยหายหน้าไป. (ตะโกน.) หนูเล็ก! หนูเล็ก! (เล็กออกมาทางซ้าย.) ไปส่งคุณท่าน.

ผ่อง.

ไม่เปนไร. ดิฉันลาที. (เข้าโรงทางซ้าย, พร้อมกับเล็ก.)

หมอคำ.

เออ! ค่อยหายใจทั่วท้องหน่อย!

มณี.

คุณแม่คะ, นี่อะไรกัน? ดิฉันยังไม่เคย

เขียนรูปอะไร———

ปลั่ง.

ช่างเถอะ ! ไปทำงานอะไรก็ไป. (มณีเข้าโรงทางขวา.)

หมอคำ.

นี่แน่แม่ปลั่ง, ขอให้อธิบายให้ฉันฟังหน่อยเถอะว่าแปลว่ากระไรกัน ?

ปลั่ง.

อะไรคะ ?

หมอคำ.

ก็ความประพฤติของหล่อนน่ะสิ. ทำไมอวดออกพุ้งไปอย่างนั้น. ทำไมต้องไปบอกเขาว่าฝรั่งมังค่าอะไรมาเป็นครูสอนลูกสาวเราคิดหิบเพลง ?

ปลั่ง.

จะให้ดิฉันไปบอกเขาว่าเป็นลูกศิษย์หลวงเจนฉันั้นฤา ?

หมอคำ.

ก็เป็นจริงเช่นนั้น, เสียหายอะไร ?

ปลั่ง.

จะสู้ครูฝรั่งได้ฤา ?

หมอคำ.

แล้วรูปนั่นก็อีก. ทำไมไปอวดกับเขาว่าลูกสาวเราเขียน, เมื่อรู้อยู่แล้วว่าเป็นฝีมือพระสรลักษณ์, ที่ฉันซื้อที่ร้านหลวงงานวัด.

ปลั่ง.

ก็พระสรลักษณ์อยากลืมเซ็นชื่อไว้ ทำไมล่ะคะ ?

หมอคำ.

ข้อนั้นไม่เป็นเหตุเพียงพอที่จะให้เราตู่เอาว่าเป็นของลูกสาวเราเขียนเลยเทียว ! ก็ถ้าผัวเมื่อตกแต่งกันแล้ว เขาจะขอให้เขียนรูปอย่างนอกแผ่นหนึ่ง, จะเอาอะไรไปสำแดงกับเขาล่ะ ?

ปลั่ง.

ไม่เห็นยากอะไร. ตามธรรมดาหญิงสาวที่แต่งงานแล้ว ก็ย่อมจะต้องทิ้งการช่าง. หนมณีบอกเสียก็ได้ว่าสิทำให้เวียนหัว, ต้องเลิกการเขียนรูป, เท่านั้นก็สิ้นเรื่องกัน.

หมอคำ.

(ทำเสียงเลียน.) "สิ้นเรื่องกัน !" ——ก็ส่วนตัวฉันล่ะ ? อ้ายปาฐุระกะถาเรื่องโรคในลำคอนั่นจะว่าอย่างไร ?

ปลั่ง.

ส่งไปพิมพ์แล้ว, พะเอินไฟไหม้โรงพิมพ์, เลยสูญหมด!

หมอคำ.

ก็พวกคนไข้ตั้งร้อยตั้งพันที่หล่อนว่าฉันรักษาอยู่นั้นล่ะ?

ปลั่ง.

อุ๊ย! ดิฉันเบื่อจริง ๆ! เอาเถอะ, เมื่อคุณไม่พอใจดิฉันก็จะแก้ไขให้, อย่าวิตกเลย. ถ้าเมื่อไรแม่คนนั้นเขามาอีก ดิฉันก็จะบอกแก่เขาตรง ๆ ว่า; "ผัวดิฉันเป็นแพทย์ที่ไม่มีใครรักษา. เขาได้รักษาแต่คนรถโดยไม่ได้รับค่ากำนลเลย! แม่มณีลูกสาวดิฉัน, อ่านและเขียนหนังสือเป็น, นับนิ้วมือถ้วน, แต่ไม่มีความรู้อะไร. ดิฉัน, นางปลั่ง วิมะโลสถ, ดูแลการบ้านเอง, เย็บเสื้อเอง——"

หมอคำ.

ก็ไม่เห็นจำเป็นอะไรที่จะไปเล่าเรื่องของเราเองให้เขาฟังเช่นนั้น! ดูมีประโยชน์น้อยเต็มที; แต่การปดก็มีประโยชน์น้อยเหมือนกัน, ที่หล่อนประพฤติเช่นนั้นก็ไม่มีอะไรนอกจากการหยิ่ง, ทำสูงจนเกินศักดิ์! หล่อนต้องการตบตาเขาเท่านั้นเอง.

ปลั่ง.

กจริง——ดิฉันรบสารภาพ.

หมอคำ.

อ้อ!

ปลั่ง.

แต่ดิฉันขอยืนยันว่า ดิฉันไม่ได้ประพฤติผิดกับคนอื่น ๆ เลย. คนเราทุกคนต่างคนต่างพยายามตบตาเพื่อนบ้านอยู่ทุก ๆ วัน—— การแต่งตัวสรวย ๆ งาม ๆ น่ะสำหรับทำไม? สำหรับตบตาคนอื่น!

หมอคำ.

เกินไปละหล่อน.

ปลั่ง.

เกินไปอย่างไร? เสมียนที่ได้เงินเดือนเพียงยี่สิบสามสิบบาท, ซื้อหมวกปานามาใบละ ๖๐ บาทใส่, สำหรับทำไม? ตบตา! แม้ตัวคุณเองก็ประพฤติไม่ผิดกับคนอื่น ๆ เลย, แต่หากคุณจะไม่รู้สึกตัวเองเท่านั้น!

หมอคำ.

ฉันฤา?

ปลั่ง.

คุณมีสายนาฬิกาทองคำสายเล็กอยู่สาย๑ ไม่ใช่ฤา ?

หมอคำ.

ก็ทำไมล่ะ ?

ปลั่ง.

มันเล็กจิ๋วนัก คุณออกอาย, จึ่งไม่ใคร่ใช้.

หมอคำ.

ฉันเห็นมันแขยงนักต่างหาก.

ปลั่ง.

คุณไปหาสายใหม่มาใส่แทน ———— สายเชื่องถนัดใจ ! ทีสายนี้คุณใส่อยู่อย่างเขิดเผย, ลูบคลำไม่หยุด.

หมอคำ.

ก็แล้วอย่างไรล่ะ ?

ปลั่ง.

คุณเที่ยวบอกใคร ๆ เขาหรือว่าเปนสายกาไหล่ ?

หมอคำ.

ก็ไม่เห็นจำเปนอะไรที่จะไปบอกเขาเช่นนั้น.

ปลั่ง.

ยิ่งกว่านั้น. คุณตั้งใจให้คนอื่น ๆ นึกว่าเปนทองแท้ด้วย, จริงไหม ?

หมอคำ.

ก็เขายิ่งนึกว่าเปนทองแท้ด้วยก็ยิ่งดีน่ะสิ !

ปลั่ง.

นั่นก็คือตบตาอย่างหนึ่งนั่นเอง ! คุณก็ไม่ผิดอะไรกับคนอื่น ๆ. นั่นแหละ, ลูกสาวเราน่ะ มันเปรียบเหมือนสายทองคำเล็กจิ๋ว—— ไม่สง่างดงามขบตา, แต่เปนทองแท้———— เพราะฉนั้นจึงไม่มีใครเขาตื่นเต้น———ในโลกนี้ทองแท้มันมีน้อยนัก, เพราะฉนั้นขอให้ดิฉันมีโอกาศช่วยตบแต่งลูกสาวเราด้วยของที่เทียมจริงบ้าง, จะได้มีคนชมเหมือนสายนาฬิกาของคุณ ! ต้องตบตาเขาบ้างสิ, คุณก็!

หมอคำ.

ที่จริงหล่อนพูดก็ชอบกลอยู่บ้าง. (เล็กออกทางซ้าย.)

เล็ก.

คนที่มาคอยพบคุณหมอ——— เลขที่ ๑๖ ——ถามว่าเมื่อไรจะได้พบ.

หมอคำ.

เออจริง! ลืมไป. บอกให้เข้ามาเถอะ.

ปลั่ง.

ประเดี๋ยวก่อน! เขาเป็นเลขที่ ๑๖ ___ (พูดกับเล็ก.) บอกเขาว่า ว่าคุณหมอยังตรวจคนเลขที่ ๑๕ อยู่.

หมอคำ.

ฮือ! ตามใจเถอะ! (เล็กเข้าโรงทางซ้าย.)

ปลั่ง.

เร็วเข้า. คุณมีเงินในกระเป๋าเท่าไร?

หมอคำ.

เอ๊ะ! อะไรกันอีกล่ะ? (ควักเงินกับธนบัตร์ออกมา.)

ปลั่ง.

(วางเงินพลางพูดพลาง.) เอาไว้ในจานนี้สัก ๒๐ บาท__กองไว้บนโต๊ะเขียนหนังสือสักสามสี่ใบ.

หมอคำ.

นี่แปลว่ากระไรกัน?

ปลั่ง.

พวกหมอที่มีคนไปให้ตรวจอาการที่บ้านมาก ๆ มักมีเงินวางเกลื่อนกลาดอยู่ในที่ต่าง ๆ สำหรับ____

หมอคำ.

ตบตา! ___ ถูกแล้ว.

ปลั่ง.

คุณไปนั่งเข้าที่โต๊ะเขียนหนังสือ__ทำเป็นมีธุระมาก ๆ. พูดห้วน ๆ หน่อย, เพราะธุระมากนก. เอาละ, จะเรียกเลขที่ ๑๖ เข้ามาก็ได้. แล้วก็อย่าลืมนะคะ, ว่าที่จริงเขาไม่ได้มีอาการอะไร; แต่ถึงกระนั้นก็ต้องสั่งวิธีรักษาให้เขา.

หมอคำ.

เข้าใจแล้ว! (ปลั่งเข้าโรงทางขวา.) ฉลาดมาก, แม่ปลั่งนี่! (เดินไปที่ประตูซ้ายและพูดไปทางประตู.) เลข ๑๖ เข้ามาได้แล้ว.

(กลับไปนั่งที่โต๊ะเขียนหนังสือ.)

(เล็กออกทางซ้าย, นำนายรอด รตินันท์, อายุ ๔๐ เศษ, แต่งตัวเรียบร้อย, กิริยามรรยาทดี. เล็กกลับเข้าโรง.)

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

รอด.

(พูดกับคนดู.) ธุระเห็นจะมากเหลือเกิน. ต้องมาคอยเกือบชั่วโมง! (กระแอม.)

หมอคำ

(ไม่เหลียว, ทำเปนเขียนหนังสือเรื่อย.) เชิญนั่งก่อนสิ

รอด.

ขอบใจขอรับ. (นั่ง, แล้วพูดกับคนดู.) เห็นจะเขียนสั่งยาให้เลข ๑๕.

หมอคำ.

(ยังไม่เหลียว.) เชิญนั่งสิ.

รอด.

นั่งแล้วขอรับ. (พูดกับคนดู.) นี่จะบอกอาการอย่างไรดีก็ไม่ทราย, เพราะที่จริงก็ไม่มีอาการอะไรจะบอกเสียด้วย?

หมอคำ.

(หันหน้ามาทางนายรอด, พูดหวน.) นายป่วยเปนอะไร, โปรดบอก. —

รอด.

นั่นแหละขอรับ, ประมาณสักแปดวันมานแล้ว— (เสียงคนเคาะประตูข้างซ้าย.)

หมอคำ.

(พูดเสียงดัง.) รอก่อน! ตรวจเลข ๑๖ ยังไม่แล้ว. (นายรอดทำหน้าปลาดใจ, หมอคำกลั้นหัวเราะ, แล้วพูดกับนายรอด.) โปรดบอกอาการเร็ว ๆ หน่อย. ผมไม่มีเวลาว่างมากนัก.

รอด.

แปดวันมานี่แล้ว———หรือจะเปนเก้าวัน ผมก็จำไม่ได้ถนัด——ผมได้ไปหัวหินโดยทางรถไฟ, และกลับก็กลับทางรถไฟ. พอกลับถึงบ้าน, ภรรยาผมทักว่า ผมหน้าตาแดง, คงจะเจ็บ. ผมตอบว่า ผมก็ไม่เจ็บไข้อะไร, เปนแต่รู้สึกอย่างไร ๆ อยู่————แล้วผมก็เอาน้ำร้อนแช่เท้า———— เอ๊ย! เอาเท้าแช่น้ำร้อน———แล้วก็———เท่านั้นแหละขอรับ.

หมอคำ.

มีอาการอะไรอีกบ้าง?

รอด.

สิ่งละอันพรรณละน้อย———เล่าไม่ใคร่ถูกดอกขอรับ.

หมอคำ.

ปวดศีรษะบ้างหรือเปล่า?

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

รอด.

ไม่ปวด.

หมอคำ.

ท้องล่ะ?

รอด.

ดีอยู่ขอรับ.

หมอคำ.

ลำไส้, เป็นอย่างไร?

รอด.

ไม่เห็นเป็นไร.

หมอคำ.

ชีพะจร. (จับชีพะจร, ดูนาฬิกา.)

รอด.

(ปรารภ.) สายนาฬิกาเข่อเร่อเทียว!

หมอคำ.

(เอียงหูฟังที่หลังนายรอด.) โปรดหายใจแรง ๆ. แรงอีกหน่อย.

รอด.

(พูดกับคนดู.) นี่จะมาตรวจพบโรคอะไรกันก็ไม่ทราย!

พอแล้ว! ผมทรายโดยแจ่มแจ้งแล้วว่า

หมอคำ.

คุณเป็นอะไร.

รอด.

(ออกไม่สู้จะสบาย.) เอ๊ะ! เป็นอะไรคุณหมอ? หวังใจว่าไม่ร้ายแรงอะไรนะ?

หมอคำ.

คุณไม่มีโรคภัยไข้เจ็บอะไรเลยจนอย่างเดียว!

รอด.

(พูดกับคนดู.) เก่ง. เก่งมาก. คงแก่เรียนจริง!

หมอคำ.

ต้องการบำรุงกำลังเท่านั้น.

(แขกยามคน ๑, แต่งตัวเป็นเทือกยูนิฟอร์ม, ออกทางซ้าย.)

หมอคำ.

(พูดกับแขก.) มาทำไม? (พูดกับคนดู.) มาจากที่ไหนก็ไม่รู้!

แขก.

มีคนถือหนังสือมาจากคุณหญิงประดิษฐราชการ. (ยื่นจดหมาย.)

หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร ไทยเขษม

หมอคำ.

ขอบใจ! (รับจดหมาย, หันไปพูดกับคนดู.) ยังไม่เคยรู้จักเลย! (ฉีกซอง, อ่านจดหมาย.)

รอด.

(พูดกับคนดู.) ถึงกับคุณหญิงมีจดหมายถึง. สำคัญมาก!

หมอคำ.

(อ่านจดหมาย.) "ถึงคุณหมอทราย ที่ดิฉันรอดชีวิตครั้งนี้เพราะคุณ, จะตอบแทนเท่าไร ๆ ก็ไม่เพียงพอได้, เพราะฉนั้นดิฉันขอส่งค่ากำนลมาให้สองพันบาท, เพื่อเปนของแทนคุณเล็กน้อย." (เอาธนบัตร์ราคา ๒๐๐๐ บาทที่มากับจดหมายนั้นใส่กระเป๋า, แล้วหันไปเขียนหนังสือ ๒—๓ ตัวที่โต๊ะ.)

รอด.

(พูดกับคนดู.) ดูสิ! เงินสองพันบาทเอายัดใส่กระเป๋าหน้าตาเฉยราวกับสักยี่สิบบาท! แกคงเห็นไม่คณะนาอะไรเลย!

หมอคำ.

(เอาจดหมายที่เขียนส่งให้แขก.) เอาไปส่งให้ทนายของคุณหญิง. (แขกสะลามแล้วเข้าโรงทางซ้าย.)

รอด.

ผมลาคุณหมอทีละนะ.

หมอคำ.

(ส่งกระดาษให้แผ่น ๑.) นี่คำแนะนำของผมสำหรับคุณ.

รอด.

ขอบใจมากขอรับ. (ควักธนบัตร์ใบละ ๑๐ บาทออกมา, แต่หมอคำหันกลับไปที่โต๊ะเขียนหนังสือเสียแล้ว; รอดจึงหันไปพูดกับคนดู.) เอ๊ะ! สิบบาทเห็นจะน้อยไป. ต้องให้ยี่สิบบาท. (ควักธนบัตร์เติมอีกใบ ๑, และกระแอม, พอหมอคำเหลียวจึงคำนับและพูดกับหมอคำ.) ผมลาที! (วางธนบัตร์ลงที่โต๊ะกลางห้องเพื่อให้หมอเห็น.) ขอบใจคุณหมอมากที่ได้ยอมเสียเวลา.

หมอคำ.

ไม่เปนไรมิได้.

(ขณะนั้นมีชายผู้ ๑ เปิดประตูซ้ายเข้ามา, นี่คือนายเพื่อง บุ๋นประดิษฐ, คนเก็บเงินของห้างซิมสัน; แต่หมอคำไม่รู้จัก.)

เพื่อง.

คุณหมอขอรับ!

หมอคำ.

นายคือใคร? ต้องการอะไร?

เพื่อง.

ผมเปนเลขที่ ๑๗.

หมอคำ.

(ปลาดใจ, พูดกับคนดู.) เอ๊ะ! คนไข้ เลข ๑๗. จริง ๆ ละกระมัง!

เพื่อง.

คุณจะตรวจผมได้หรือยัง?

หมอคำ.

ได้แล้ว.

รอด.

ผมลาก่อน! (คำนับ, แล้วหันไปพูดกับคนดู.) คนมาหาไม่หยุด! สำคัญมาก, หมอคนนี้. (เข้าโรงทางซ้าย.)

หมอคำ.

อย่างไร? เปนอะไรก็ขอให้เล่าอาการให้พึ่งหน่อย.

เพื่อง.

ผมไม่มีอาการป่วยไข้อะไรดอกขอรับ. ผมนำบิลมาเก็บเงินค่าซ่อมเครื่องแต่งห้องรับแขก.

หมอคำ.

อ๋อ! อย่างนั้นดอกฤๅ?

เพื่อง.

ขอรับ. นายผู้หญิงบอกให้ผมกล่าวว่าเปนต้องหรือยัง.

หมอคำ.

ขอโทษ! ฉันไม่ได้รู้เห็นด้วยเลย.

เพื่อง.

ไม่เปนไร. โปรดตรวจดูบิลหน่อยว่าถูกต้องหรือยัง.

หมอคำ.

อ๋อ! เก้าอี้ใหญ่, ๑๐๐ บาท!

เพื่อง.

ถูกต้องแล้ว.

หมอคำ.

เก้าอี้เล็ก, ตัวละ ๗๐ บาท! — — — แพงเหลือเกิน.

เพื่อง.

พุทโธ่! ยังจะเกี่ยงงอนอะไรหนักหนา ขอรับ. เสียแรงผมได้ช่วยเหลืออย่างเต็มใจ.

หมอคำ.

ช่วยเหลืออย่างไร?

เพื่อง.

ผมยอมเปนเลข ๑๗ ให้คุณแล้วไม่ใช่ฤา?

หมอคำ.

เอาเปนตกลง! ขอใบเสร็จเถอะ.

เพื่อง.

นี่ขอรับ. (ส่งใบเสร็จให้.)

หมอคำ.

เอ้านี่แน่เงิน. สองพันบาท. (ส่งธนบัตร์ให้.)

เพื่อง.

ขอบใจครับ. (รับเงิน) เออนี่แน่ขอรับ, ถ้าเมื่อไรคุณต้องการใครมาเปนคนไข้เช่นวันนี้อีกละก็, ผมขอแนะนำน้องชายผมคน ๑; มันเปนคนขี้เกียจ, ไม่ชอบทำงานการอะไร—ถ้าได้มารับจ้างเปนผู้มาคอยๆแขวนๆอยู่เช่นนี้คงจะพอใจมาก.

หมอคำ.

อุวะ! ฉันให้เงินแกแล้ว, ยังจะมายืนพูดอะไรอยู่อีก? เสียเวลาจริงๆ!

เพื่อง.

(หัวเราะ.) ผมทราบแล้วว่าคุณหมอมีธุระมาก——คนมาให้ตรวจไม่ขาดมือ! ชะๆ! (เข้าโรงทางซ้าย.)

(นางปลั่งออกมาทางขวา.)

ปลั่ง.

ใช้เงินห้างซิมสันแล้วหรือคะ?

หมอคำ.

ใช้แล้ว, ให้อ้ายคนเลข ๑๗ ไป.

ปลั่ง.

ความคิดของดิฉันดีไหม?

หมอคำ.

ดีสิ! หล่อนทีเดียวทำให้เจ๊กจีนดูถูกฉันได้!

ปลั่ง.

เปนไรไป, กับคนห้าง.

หมอคำ.

อ้ายแขกนั่นน่ะ, ไปขุดเอามาจากไหน?

ปลั่ง.

ยืมมาจากที่บ้านใกล้ ๆ นี่เอง.

หมอคำ.

หล่อนเก่งมาก, ฉันยอม. แต่นี่ชื่อเสียงฉันมิบ้นฤา?

ปลั่ง.

ดิฉันต้องคิดหาใครเอาขดหมายคุณหญิงเข้าไปให้นั่นนะ.

หมอคำ.

เมื่อแรกฉันตกใจ; จนเห็นเปนลายมือหล่อนเอง จึ่งได้เข้าใจอุบาย.

ปลั่ง.

นายรอดตาโพลงไหม?

หมอคำ.

ก็โพลงอยู่.

ปลั่ง.

ถ้าเช่นนั้นก็เปนอันสมปราถนาเราแล้ว. ทั้งผัวทั้งเมียคงเห็นเราเปนคนสำคัญมาก.

หมอคำ.

อย่างนั้นฤา?

ปลั่ง.

แน่ละคะ, คอยดูเถอะ, ไม่พรุ่งนี้ก็มะรืนนี้คงมาขอหนูมณี. (เล็กออกมาทางซ้าย.)

เล็ก.

มีคนมาหาคุณนายเจ้าคะ.

ปลั่ง.

ใคร?

เล็ก.

เขาบอกว่าชื่อนาย รตินันทน์ กับภรรยา.

ปลั่ง.

เอ๊ะ!

หมอคำ.

มาแล้ว!

ปลั่ง.

ไปเชิญเข้ามา. (เล็กเข้าโรงทางซ้าย.) มาเร็วกว่าคาดหมาย. ดิฉันเก่งไหมล่ะคุณ?

(นายรอด รตินันทน์กับนางผ่องออกทางซ้าย.)

ปลั่ง.

เชิญนั่ง. (ต่างคนนั่ง.) มาเรื่องเช่าตึกหรือคะ?

ผ่อง.

หามิได้ ___ มิธุระอื่น ___

หมอคำ.

หวังใจ ว่า ไม่ใช่ เพราะ นาย รตินันทน์ มี อาการอะไรอีก.

รอด.

หามิได้ ___ มิธุระอื่น. (พูดกับเมีย.) เริ่มยากจริง ! หล่อนพูดเถอะ.

ผ่อง.

คุณพูดสิ !

รอด.

กลัวจะไม่สำเร็จนั่นนะ !

ปลั่ง.

มิธุระอะไรโปรดบอกเถอะคะ.

รอด.

ผม ___ ผมมีบุตร์ชายคน ๑ ___ เป็นลูกคนเดียว ___ ชื่อนายฤกษ์.

หมอคำ.

ผมรู้จักแล้ว.

ปลั่ง.

คุณหมอกับดิฉันชอบเขามาก. เห็นกิริยา เช่นนี้ผมออกจะตกตลึง, เพราะไม่ได้เคยนึก มรรยาทเรียบร้อยดี. เขาเคยไปมาหาสู่อยู่บ้าง. เคยฝันเลย !

รอด.

ผม ยินดี ที่ทราบว่า คุณได้ รู้จัก อยู่ แล้ว. บุตร์ผมเป็นทนายความ. เขารู้สึกว่า ___ ถ้าได้มาเกี่ยวดอง กับคุณ จะเป็นเกียรติยศมาก ___ ทั้งผมก็จะรู้สึก เป็นเกียรติยศที่สกุลของผมจะได้มาเกี่ยวดองกับคุณผู้ ที่ ใคร ๆ นับถือ ทั่วหน้า.

ปลั่ง.

(ทำเป็นปลาดใจ.) เอ๊ะ ! อะไรอย่างนั้น ?

หมอคำ.

(ทำเป็นปลาดใจบ้าง.) อย่างนั้น หรือ ขอรับ ?

รอด.

(พูดเบา ๆ กับเมีย.) ชื่อ ! ดูสิ ! เขา ปลาดใจมากที่เราเหิมเช่นนี้.

หมอคำ.

ผมขอกล่าวตามจริงว่า, การที่คุณมาพูด มรรยาทเรียบร้อยดี. เขาเคยไปมาหาสู่อยู่บ้าง. เคยฝันเลย !

รอด.

(พูดเบา ๆ กับเมีย.) กลับดีกว่าหล่อน. เซาคงไม่ให้เปนแน่ละ !

หมอคำ.

การแต่งงานเปนของ สำคัญอยู่ — — — เพราะฉนั้น ต้อง ขอผัด ปฤกษา หาฤๅ และไตร่ตรองดูให้รอบคอบก่อน.

ผ่อง.

ควรแล้ว. สมควรทีเดียว.

ปลั่ง.

อีกสักสี่ห้าวัน จะบอกไปให้ คุณทราย ว่าตกลงอย่างไร.

รอด.

ผมขอบใจที่คุณไม่ตัดรอนเสียทีเดียว. ผมหวังใจว่าคุณไม่รู้สึกว่าผมยังอาจล่วงเกิน. ที่ผมมาพูดครั้งนี้ก็ด้วยความเคารพ, ถ้าล่วงเกินไปก็ขออภัย. (รอดกับผ่องลุกขึ้น.)

หมอคำ.

ไม่เปนไรมิได้ !

ปลั่ง.

(พูดเบา ๆ กับผัว.) อย่างไร ? เห็นประโยชน์ของการตบตาหรือยัง ?

หมอคำ.

(พูดเบา ๆ ตอบเมีย.) เก่งมาก ! ฉันยอมเห็นตามหล่อนทีเดียว ! (พูดดัง.) แม่ปลั่ง, ฉันจะไปส่งนาย รตินันท์ ที่ประตู. หล่อนช่วยบอกหนูเล็กให้ ใช้ อ้ายจอนไปสั่งอ้ายจิ๋วให้เอารถยนตร์ คันยืดมาคอยไว้ ทีเถอะ. ฉันจะต้องไปกินข้าว กับ เจ้าคุณ และ คุณหญิง ประดิษฐ์ราชการ. ———เชิญทางนี้, ขอรับ ! (เดินนำออกประตูซ้ายไป.)

รอดกับผ่อง.

(พูดกันเบา ๆ.) ฮือ ! ได้ยินไหมล่ะ ?

(เดินตามหมอคำเข้าโรง.)

ปลั่ง.

ตบตา ! ผลัวะ ! (หัวเราะ.)

บีดม่าน.

องก์ที่ ๒

ฉาก: เฉลียงในบานนายรอด รตินันทน์. มีทางเข้าออก ๒ ทาง; คือ ทางซ้ายเปน เฉลียงเดินหายเข้าโรงไป, สมมุตว่าไปออกนอกบ้าน; ทางขวามีประตู, สมมุตว่าเข้าไปในเรือน. ด้านหลัง, เลยพนักเฉลียงออกไป. ฉากหลังเปนสวน. มีเครื่องตกแต่งพอสมควร.

(เมื่อเปิดม่าน, นายรอด รตินันทน์, นางผ่อง, และนายฤกษ์ นั่งอยู่แล้ว.)

รอด.

จะให้ พ่อยอก ตามความ เห็นจริงใจฤา ? พ่อเห็นว่าลูกจะสิ้นทางที่หวังเสียแล้ว.

ฤกษ์.

ผมไม่เห็นควรจะติตนก่อนไข้เลยเทียว.

ผ่อง.

แต่น่ากลัวอยู่นะลูก.

รอด.

ตั้งแต่ได้ ไปพูดจาสู่ขอมาก็ถึง ๑๕ วันเข้า วันนี้แล้ว, เขาก็ยังไม่ตอบว่ากระไรสักคำเดียว.

ฤกษ์.

ก็แล้วแปลว่าอย่างไรกันล่ะขอรับ ?

รอด.

แปลว่าเขาสูงเกินเราไปน่ะสิ ! เศรษฐี อย่างเขาหรือจะมาแลดูเรา ?

ฤกษ์.

ผมไม่เคยรู้ ว่าหมอคำเปนเศรษฐีเลย.

รอด.

เข้าน่ะฤา ? จะไปเห็นหนอะไร; ตามัวแต่มองดูแม่รูปงาม, จนไม่มีเวลาดูอื่นหมด. อย่างพ่อน่ะสิได้เห็นแขกยามของเขา. แต่งยูนิฟอร์มหรู, สูงสักห้าศอกหรือหกศอกได้อยู่.

ฤกษ์.

เหลือเกินนักละครับ !

รอด.

โธ่! จริง ๆ นะลูก. สูงพิลึก, ราวกับยักษ์เทียว.

ผ่อง.

แล้วลูกสาวก็เรียนดนตรี จากครูฝรั่งด้วย.

รอด.

ก็เขาก็มีทุนรอนพอที่จะหาครูดี ๆ ได้ ! พ่อเขาได้เงินคราว ๑ ๆ ตั้งสองพัน ——— พ่อเห็นแก่ตาเทียว ——— แล้วก็เขาเอาใส่กระเป๋าอย่างหน้าเฉยตาเฉยราวกับผักแว่นตา.

ฤกษ์.

แต่นั่นก็ไม่เปนเหตุพอที่เขาจะ ———

รอด.

เจ้ารู้ไหมว่าเจ้าน่ะ คิดจะขอลูกสาวใคร, คนชนิดใด ?

ฤกษ์.

ก็เปนหมอ.

รอด.

จริง ! แต่ไม่ใช่หมอสามัญนะลูก. คนที่หาเขาไปรักษาล้วนแต่เปนเจ้าคุณและคุณหญิงเปนแถวไป ! แล้วก็สายนาฬิกาของเขาน่ะ——เบ้อเร่อเทียว ! ทองหนักหลายบาทเปนแน่. ได้เห็นหรือเปล่า ?

ฤกษ์.

เปล่า.

รอด.

ไม่ได้สังเกตอะไรหมด ! ลูกนึกหรือว่าคนสำคัญเช่นนี้เขาจะยอมยกลูกสาวให้แก่ลูกพ่อค้าขนอับ.

ผ่อง.

ทำไมต้องคอยด้วยนะว่าเปนพ่อค้าขนอับ ?

รอด.

ฉันไม่เห็นน่าอายอะไร. ก็เปนอาชีวะบริสุทธิ์อย่าง ๑ เหมือนกัน.

ผ่อง.

เชื่อเถอะพ่อฤกษ์; งดความคิดเรื่องแม่มณีเสียดีกว่า. แม่จะหาให้ใหม่, ให้พอเสมอ ๆ หน้ากับเราหน่อย.

ฤกษ์.

พุทโธ่คุณแม่ ! ก็เขายังไม่ได้ตอบเลยว่าจะไม่ยอมยกให้. ค่าที่เขายังนิ่งอยู่เท่านั้น, ทำไมจะต้องแปลว่าเขาไม่ให้ ?

รอด.

เปนธรรมดาผู้ที่เปนคนสูง, ถ้าเขาไม่อยากจะให้อะไรแก่คนต่ำ, เขามักนิ่งเสียเท่านั้น. เปนทางแสดงอัชฌาศัยดีของเขา, ไม่อยากจะตองพูดจัง ๆ ว่าไม่ให้.

ผ่อง.

ถูกแล้ว.

รอด.

อีกประการหนึ่ง, ลูกต้องนึกถึงกระเป๋าเป็นการกุศล, ไม่เห็นน่าเสียดายเงินเลย. ของพ่อบ้างนะ !

ฤกษ์.

เอ๊ะ ! ทำไมครับ ?

รอด.

ตั้งแต่ไปรู้จักกับหมอคำเข้าแล้ว, ต้องใช้เงินเปลืองกว่าที่เคยมาแต่ก่อน ๆ มาก. เมื่อก่อนนี้ไปไหนขึ้นรถรางก็พอ——หรืออย่างดีก็เช่ารถม้าชั่ววัน ๑. เดี๋ยวนี้ต้องเช่ารถยนต์ไว้ใช้คัน ๑.

ผ่อง.

ที่จริงก็ไม่ควรเสียดาย. เราต้องช่วยกู้หน้าลูกชายเราหน่อย.

รอด.

ถูกแล้ว ! ——เมื่อวานซืนนี้เมื่อเขามางานเก็บเงินให้สภากาชาดสัมพันธมิตร์, พ่อเตรียมไว้ว่าจะซื้อที่นั่งเก้าอี้ปลีก, แม่เจ้าเขาก็บอกว่าต้องซื้อบ๊อกซ์, เพราะพวกหมอคำเขาจะไปนั่งบ๊อกซ์ เลยโดนเข้าถึง ๓๐ บาท ——ไปสองคราว, ๖๐ บาท; อยู่ข้างจะหนักมืออยู่หน่อย !

ผ่อง.

ที่จริงก็ไม่ควรเสียดาย. เราต้องช่วยกู้หน้าลูกชายเราหน่อย.

รอด.

จริง ! แต่สำหรับไปฟังร้องเพลงหรือดูละคอนที่ไม่เข้าใจภาษา, ครั้งละ ๓๐ บาทออกจะเป็นอยู่นะหล่อน.

ผ่อง.

ก็คุณอยากไม่เข้าใจทำไมล่ะ ?

รอด.

ก็หล่อนเข้าใจฤา ? หล่อนก็คอยแต่ผสมตบมือไปกับคนอื่นเท่านั้น, สำหรับให้คนอื่น ๆ สำคัญว่าเข้าใจ.

ผ่อง.

ดิฉันตบมือ ชอบเพลง ของเขาไม่ได้ ฤา ?

รอด.

ถ้าเช่นนั้นในเวลาเขาร้องหล่อนหลับตาทำไม ?

ผ่อง.

ดิฉันหลับตาเพราะฟังเพลินน่ะสิ. การฟังร้องไม่ต้องลืมตาก็ได้ยินไม่ใช่ฤา ?

ฤกษ์.

ที่จริงการที่ไป ผมเห็นว่าเปนประโยชน์อยู่บ้าง, เพราะเราได้มีโอกาศพบหมอวิมะโลสถกับภรรยาและบุตรของเขา.

รอด.

สำหรับลูกก็คงเห็นพอละสิ! อย่าว่าแต่เห็นตัวแม่รูปงาม, แต่เห็นหลังคาเรือนก็ชื่นใจเสียแล้ว! ——แต่ยังมีอะไรอยู่อีกอย่างหนึ่งที่พ่อต้องขอบอกว่าเปนการลำบากใจมาก.

ผ่อง.

เอ๊ะ! อะไรอีกล่ะ ?

รอด.

เพื่ออวดหมอคำกับลูกเมียเขาว่าเรารู้จักคนมาก, หล่อนเกณฑ์ให้ฉันคำนับใครต่อใครที่ฉันไม่เคยรู้จักเลยในโลกนี้.

ผ่อง.

ก็ได้รับคำนับตอบเหมือนกันไม่ใช่ฤา ?

รอด.

ไม่ทุกรายน่ะสิ! เมื่อวานซืนนี้ฉันไปคำนับราชทูตคนหนึ่ง ——ที่โรงโขนหลวงน่ะ.

ผ่อง.

ก็แล้วอย่างไรล่ะ ?

รอด.

ถูกเขาจ้องดูออกเย้ยราวกับเราเปนสัตว์บ้า. ไม่สนุกจนนิดเดียว.

ฤกษ์.

(ลุกขึ้น) ถ้าคุณพ่อไม่มีธุระจะใช้ผมอีกละก็, ผมขอลาไปเที่ยวสักครู่หนึ่ง.

รอด.

เอารถยนตร์ไปก็เอาเถอะลูก. ไหน ๆ ก็เช่าแล้ว ใช้เสียให้เข็ด ดีกว่าทิ้งไว้เปล่า ๆ. ลูกเอาไปขับเที่ยวเล่นดีกว่า, เผื่อจะได้พบเขาบ้าง.

ฤกษ์.

ขอบใจครับ. ผมลาที. (เข้าโรงทางซ้าย.)

ผ่อง.

ดีฉันก็จะต้องไปเขียนหนังสือถึงช่างตัดเสื้อ.

รอด.

นี่เมื่อไรจะงดการฉิบหายกันเสียที ?

ผ่อง.

เมื่อคุณไม่อยากให้ลูกชายได้เมียก็ตามใจคุณ, แต่ดีฉันมีหน้าที่จะต้องช่วยลูกโดยเต็มสติปัญญา. (สยัดหน้าเดินเขาโรงทางขวา.)

(รอดถอนใจใหญ่, แล้วหยิบหนังสือพิมพ์มาอ่านต่อไป. อิกสักครู่ ๑ นายคง สง่าสิน จึงออกมาทางซ้าย. นายคง สง่าสิน เปนคนแก่อายุ๖๐เศษ, แต่ยังแข็งแรงและกระปรี้กระเปร่า, พูดเสียงดังกิริยาซื่อ ๆ ไม่ใคร่เกรงใจใคร, แต่ใจดี; แต่งตัวดีไม่ถูกแบบถูกแผนค่อนข้างเร่อร่า.)

คง.

พ่อรอด, สบายอยู่ฤา ?

รอด.

อ้อ, อา ! (ลุกขึ้นไปต้อนรับ.) เชิญนั่งสิอา. (นั่งทั้ง ๒ คน.)

คง.

สบายดีอยู่ด้วยกันทั้งนั้นฤา ?

รอด.

สบายดีอยู่ตอกอา. แม่ผ่องพึ่งลุกไปเดี๋ยวนี้เอง. ฉันจะไปตามมาให้นะ.

คง.

ช่างเถอะพ่อรอด. ฉันผ่านมาทางนี้ก็เลยแวะเข้ามาถามข่าว. ฉันจะมานั่งอยู่นานไม่ได้, มีธุระ. บ่ายสามนาฬิกาเรือพ้นจะมาถึง. อาละก็ช่างมีธุระไม่หยุดหย่อนเลย. ไม่พักผ่อนบ้างเลยฤา ?

คง.

ก็พักบ้างสิพ่อรอด, แต่ต้องให้เสร็จธุระเสียก่อน. ที่จริงฉันมันเคยทำงานมาก ๆ เสียแล้ว, อยู่ว่าง ๆ ก็รำคาญ. ขอให้นึกดูเถอะ, เมื่อแรกฉันเข้ามากรุงเทพฯ มีอัฐติดกระเป๋ามาเพื่องสองไพเท่านั้นเอง, ถ้าไม่ขยันจริง ๆ แล้วจะก่อร่างสร้างตัวได้ถึงเพียงนี้ฤา ?

รอด.

ก็ดีแล้วอา, ไม่มีใครเถียงว่าอาเก่งมาก. แต่เมื่อได้ก่อร่างสร้างตัวขึ้นมาได้จนถึงเพียงนี้แล้ว, ดูก็ถึงเวลาที่จะหาความสุขบ้างแล้ว.

คง.

อาก็มีความสุขอยู่แล้ว, ไม่ลำบากอะไร. งานมีทำอยู่ตรายไรก็สบายตรายนั้น. การที่เปนพ่อค้าพื้นไม่เห็นเปนของที่น่าอับอายอะไร.

รอด.

ถูกแล้วอา. ไม่น่าอายอะไร — — — แต่ว่า — — —

คง.

ทำไม ?

รอด.

ดูก็ไม่จำเปนที่จะต้องเที่ยวอวดกับคนทั่ว ๆ ไปไม่ใช่หรือว่าเราเปนพ่อค้าพืน.

คง.

จริงอยู่พ่อรอด, ดูจะเปนการอวดดีเกินไปหน่อย. เออ, บ่ายแล้ว, อาจะต้องลาไปก่อนละ.

รอด.

เย็น ๆ กลับมากินข้าวด้วยกันเถอะอา.

คง.

ขอบใจ. นานแล้วไม่ได้คุยกันเล่น——— เออ, พ่อฤกษ์ก็อายุมากแล้ว, ไม่คิดหาเมียให้เสียบ้างฤา ?

รอด.

ก็กำลังคิดอยู่อา.

คง.

อ้อ! ดีมาก. ลูกสาวใคร ? หวังใจว่าเปนลูกผู้มีหลักฐานดีอยู่นะ.

รอด.

ออกจะเปนคนที่สำคัญเกิน ๆ ฉันไปเสียหน่อยด้วยซ้ำ. พ่อฤกษ์พะเอินไปรักใคร่เขาเข้าเอง——— แต่กลัวจะไม่สำเร็จ.

คง.

จะให้อาไปลองพูดกับเขาบ้างฤา ?

รอด.

(ตอบเร็ว.) อย่าเลยอา! ไม่ต้องดอก. พ่อรอดก็รู้อยู่แล้วว่าอาไม่มีลูก; แลอาก็มั่งมีอยู่มาก, เพราะฉนั้นเมื่อไรลูกพ่อรอดแต่งงานอา จะปลูกฝั่งมันให้มีหน้ามีตาทีเดียว, ให้ตกะรกสิ.

รอด.

ขอบใจมากอา ?

คง.

ลาไปก่อนละนะ. เย็น ๆ จึงจะมาใหม่,

(เข้าโรงทางซ้าย.)

(รอดอ่านหนังสือพิมพ์ต่อไปอีกสักครู่ ๑, นางสาวอยู่จึงออกมาทางซ้าย.)

อยู่.

มีคนมาถามหาคุณเข้าค่ะ.

รอด.

เขาชื่ออะไร ?

อยู่.

เขาบอกว่าชื่อหมอวิมะโลสถกับภรรยา.

รอด.

(ทลึ่งลุกขึ้น.) ฮะ ! อย่างนั้นฤา ?——— นายผู้หญิงไปไหน? ———ประเดี๋ยวก่อน, อย่าเพ่อให้มา. (ตะโกน.) แม่ผ่อง ! แม่ผ่อง ! (ผ่องริบออกมาทางขวา.)

ผ่อง.

อะไรกันคะ ?

รอด.

มาแล้ว !

ผ่อง.

ใครมา ?

รอด.

พ่อแม่ผู้หญิง— — — จะทำอย่างไรดี ?

ผ่อง.

ก็รับเขาน่ะสิ ! บางทีเขาจะมาตอบคำที่พูดกันไว้เมื่อสิบห้าวันมานี้ก็เป็นได้.

รอด.

จะรับเขาที่ไหนดีล่ะ ?

ผ่อง.

ก็จะมีที่ไหนนอกจากที่นี่.

รอด.

ห้องรับแขกไม่ดีกว่าฤา ?

ผ่อง.

อายเขา ! ห้องของเรามันเล็กนัก. เครื่องตกแต่งก็ปอนเต็มที. ดิฉันบอกแล้วว่าให้ซื้อเครื่องชุดนั้นจากห้างซิมสัน, คุณก็ไม่ซื้อเอง.

รอด.

จะขูดเอาถึงสามพันใครจะซื้อไหว !

ผ่อง.

เพราะฉนั้นรับที่เฉลียงนี่ดีกว่า. โต๊ะเก้าอี้เฉลียงไม่มีใครเขาต้องการเห็นให้หรูหราอะไรนักดอก. เอาเถอะดิฉันจะพูดแก้ในการที่รับเขาที่เฉลียง. (พูดกับอยู่.) ไปเชิญเขาขึ้นมาเถอะ. (อยู่เข้าโรงทางซ้าย.) อย่าทำประหม่าไป. ทำท่าทางเฉย ๆ ไว้. (หมอวิมะโลสถกับภรรยาออกทางซ้าย.)

ผ่อง.

ดิฉันยินดีมาก ที่คุณทั้งสองมาหาถึงบ้าน ร้องก็เพราะ. จริงไหมขอรับ ?

ดิฉัน. เชิญนั่ง.

หมอคำ.

ไม่เปนไรมิได้. (ต่างคนต่างนั่ง.)

ผ่อง.

ดิฉันต้องขอโทษในการที่ต้องรับคุณที่เฉลียงเช่นนี้. ห้องรับแขกใช้ไม่ได้, เพราะเครื่องแต่งที่สั่งใหม่จากห้างซิมสันเขายังไม่ส่งมา.

หมอคำ.

ไม่เปนไรมิได้. ที่จริงผมควรจะขอโทษคุณในการที่ไม่ได้มาเยี่ยมตอบก่อนนี้.

ปลั่ง.

แต่คุณหมอมีธุระมาก, ไม่มีเวลาว่างเลย.

รอด.

คืนพรุ่งนี้ คุณจะไปดูละคอนพูดที่โรงโขนหลวงไหมขอรับ ?

ปลั่ง.

ไปสิคะ. ดิฉันชอบจริง ๆ. ฝรั่งเขาเล่นน่าดูมาก.

หมอคำ.

จริงขอรับ. พ่งเพลิน, ไม่เบื่อเลย. ภรรยาผมก็ชอบมาก. จริงไหมแม่ผ่อง ?

ผ่อง.

จริงคะ.

ปลั่ง.

(พูดกับผัว.) คุณคะ, เราไม่ควรจะมารบกวนคุณรอดกับคุณผ่องให้ช้านานเกินไป.

ผ่อง.

โธ่ ! อะไรคุณพูดเช่นนั้น ?

รอด.

ผมไม่มีธุระอะไร ! — — — ผมงดการค้าขายแล้ว.

หมอคำ.

คุณเปนพ่อค้าหรือขอรับ ?

ปลั่ง.

ขอประทานโทษ — — — ทำอะไร ?

รอด.

ผมค้า — — —

ผ่อง.

ค้าน้ำตาล ___ หิบอ้อย. รับเหมาส่งน้ำตาลหลายแห่ง.

หมอคำ.

อ้อ! ท่าทางก็เห็นจะเปนพรรคเปนผลดีอยู่ นะขอรับ.

ปลั่ง.

คุณหมอ, อย่าลืมว่าเราต้องบอกแก่คุณรอดกับคุณผ่อง ให้ทราบว่าเราตอบคำของท่านอย่างไร.

หมอคำ.

จริงหล่อน. (พูดกับรอดและผ่อง.) เมื่อสิบห้าวันมานี้แล้ว คุณได้พูดจาขอลูกสาวผม, นับว่าเปนเกียรติยศแก่ผม และแม่ปลั่งเปนอันมาก.

รอด.

หามิได้. ตรงกันข้าม, เปนเกียรติยศของผมกับแม่ผ่อง.

หมอคำ.

เปนธรรมดาบิดามารดา เมื่อมีผู้ขอลูกสาวแล้ว ก็ต้องสืบสวนดูโดยรอบคอบถี่ถ้วน, เพื่อให้ทราบว่าผู้ที่จะมาเปนเขยนั้นเปนคนอย่างไร, มีญาติวงศ์พงศ์สกุลอย่างไร. ___ ผมขอชี้แจงว่า ในส่วนตัวนายฤกษ์หรือวงศ์สกุลของเขานั้น ผมไม่นึกสงสัยอะไรเลย, เปนแต่ต้องสอบสวนดูตามระเบียบเท่านั้น. และเมื่อสืบสวนดูแล้ว ก็เห็นว่าสมควรที่จะรับรองพูดจากันต่อไปได้.

รอด.

ในนามของตัวผมเองและแม่ผ่อง, และนายฤกษ์ บุตรผมด้วย, ผมขอแสดงความยินดีปลาบปลื้มใจ ในการที่ได้ทราบว่า คุณเมตตากรุณาต่อผมหาที่เปรียบมิได้. การที่คุณได้กรุณาถ่อมตัวลงมาพูดจากับผม อย่างฉันคนเสมอกันเช่นนี้, ผมมีความยินดีและรู้สึกเปนเกียรติยศมากมาย จนหาคำพูดให้เพียงพอไม่ได้___เพราะฉนั้นผมขอกล่าวแต่เพียงว่า ___เอ้อ___เอ้อ___(พูดพลุ่งออกมา.) คุณจะรับประทานข้าวกับผมเย็นวันนี้ได้ไหม?

ปลั่ง.

(ปลาดใจ.) เอ๊ะ!

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

หมอคำ.

วันนี้เทียวหรือขอรับ ?

ผ่อง.

ถ้าคุณไม่มีธระอย่างอื่น.

ปลั่ง.

วันอื่นไม่ได้หรือคะ ? (พูดเบา ๆ กับผัว.) เตรียมไม่ทัน. เสื้อแสงก็หาไม่ทัน !

รอด.

เชิญวันนี้เถอะขอรับ.

ผ่อง.

ไม่ใช่เล็กน้อยใหญ่โตอะไร; อย่างกันเองเท่านั้น.

รอด.

อย่างไรคุณหมอ ?

หมอคำ.

ผมขัดคุณไม่ได้ — — — แต่ต้องขอเอาสัญญาอะไรสักอย่างหนึ่ง.

รอด.

คืออะไรขอรับ ?

หมอคำ.

ขออย่าให้เปนการเลี้ยงพิเศษอะไรเลย.

รอด.

อ๋อ, เข้าใจแล้ว.

ผ่อง.

เปนอย่างปรกติทีเดียวคะ——อย่างที่กินกันอยู่ตามธรรมดาเท่านั้น—— ขอโทษ ! ดิฉันจะต้องไปสั่งคนใช้ ให้เตรียมจัดที่เพิ่มเติม. (เข้าโรงไปทางซ้าย.)

รอด.

ผมต้องให้คุณเข้าใจว่า, การที่ผมเชิญวันนี้ โดยความยินดีออกจากใจจริง ๆ, จึงได้เชิญอย่างกันเองแท้ ๆ.

หมอคำ.

ผมชอบใจมาก. ผมชอบมากกว่าที่จะเชิญมาเลี้ยงโต๊ะเปนการใหญ่โต. เลี้ยงอย่างนี้เปนกันเองดีกว่า.

ปลั่ง.

จริงคะ, ดูสนิทสนมกันดี. ที่จริงก็ควรแล้ว, ถ้าเราจะได้เกี่ยวดองกันต่อไป. (ผ่องกลับออกมาทางซ้าย.)

ปลั่ง.

(พูดกับผ่อง.) การมากินข้าวเย็นนี้ เห็นจะไม่ต้องแต่งตัวอะไรนะคะ ?

ผ่อง.

อ๋อ, ไม่ต้องเลย. ขอให้มาตามสบายทีเดียว.

หมอคำ.

บัดนี้ผมขอพูดอะไรกับนายรตินันท์สักสองสามคำได้ไหม ?

รอด.

ได้สิขอรับ.

หมอคำ.

ทำความเข้าใจกันเร็ว ๆ ทนรอนอะไรเสียทีเดียวจะดี.

รอด.

ผมหวังใจว่าคงจะพูดกันเป็นที่ปรองดองได้. เชิญมาในห้องเขียนหนังสือของผมเถอะขอรับ.

(พาหมอคำเข้าโรงไปทางซ้าย.)

ผ่อง.

แหม ! ลูกชายดิฉันคงจะยินดีมากเป็นแน่.

ปลั่ง.

ส่วนลูกสาวดิฉันก็คงจะพอใจไม่น้อยกว่าเป็นแน่เทียว.

ผ่อง.

ดิฉันรับรองว่าจะรักแม่มณีเหมือนลูกดิฉันเองทีเดียว.

ปลั่ง.

เรามาล่องพูดกันถึงกิจการบ้านช่องของลูกเราบ้างหรือคะ ?

ผ่อง.

ก็ดีเหมือนกัน.

ปลั่ง.

ก่อนอื่นต้องหาเรือนให้อยู่.

ผ่อง.

อยู่ที่ในบ้านคุณก็ได้. ดิฉันไม่รังเกียจเลย.

ปลั่ง.

ดิฉันกลัวพ่อฤกษ์จะไม่พอใจ. ผู้ชายบางคนมักไม่ชอบอยู่บ้านพ่อตาแม่ยาย. ให้อยู่บ้านคุณก็แล้วกัน; นางหนูของดิฉันคงไม่รังเกียจเลย.

ผ่อง.

ไม่คิดอกคะ. แม่มณีอาจจะรู้สึกไม่ใคร่สดวกใจ.

ปลั่ง.

ถ้าเช่นนั้นก็ต้องเช่าบ้านให้เขาอยู่. สัก สามพันบาทต่อปีก็พอหาบ้านได้ดี ๆ.

ผ่อง.

ตกลง; ดีเสียว่าค่าเช่าบ้านปีละสามพันบาท.

ปลั่ง.

ดีฉันจะจด ๆ ลงไว้. (จดในกระดาษแผ่น๑.) ค่าเช่าบ้าน, สามพันบาท.

ผ่อง.

ค่าเสื้อผ้า. สำหรับผู้หญิงเป็นของสำคัญอยู่.

ปลั่ง.

จริงค่ะ. ผู้หญิงที่ต้องไปงานการออกหน้าออกตากับเขา, ต้องการเงินค่าเสื้อผ้าไม่ต่ำกว่าปีละพันห้าหรือสองพันบาท.

ผ่อง.

ถูกแล้ว. ดีเสียว่าสามพัน.

ปลั่ง.

(เขียนพลางพูดพลาง.) ค่าเสื้อผ้า, สามพันบาท. ——— เรื่องรถจะว่าอย่างไร ?

ผ่อง.

จริง, เป็นของต้องคิด.

ปลั่ง.

ผู้หญิงแต่งตัวงาม ๆ จะไปขึ้นรถรางเบียดกับใคร ๆ ก็ทำให้เสื้อผ้าเสีย.

ผ่อง.

ไม่ได้อยู่เอง ! แต่ถ้าจะเช่ารถเป็นครั้งคราว ———

ปลั่ง.

รถเช่าหรือคะ ? ไม่ไหวแน่ละ. มักจะสกะปรก. แล้วก็คนขับเราก็ไม่รู้จักมักจี่ว่าเป็นคนอย่างไร.

ผ่อง.

ถูกแล้ว ! อาจจะถูกมันเมาเข้าก็ได้.

ปลั่ง.

ถ้าเช่นนั้นหารถยนต์ คนยอม ๆ ———

ผ่อง.

กับข้างคนขับ ———

ปลั่ง.

และหาเครื่องอาไหล่พร้อม ———

ผ่อง.

ติเสียว่าสักสามพันบาทเปนไร ?

ปลั่ง.

(เชิยน.) รถยนตร์และคนขับ, สามพันบาท ---- ค่าใช้สรอยในบ้าน ----

ผ่อง.

ต้องคิดเผื่อสำหรับรับแขกรับเหลื่อได้บ้าง.

ปลั่ง.

ถูกแล้ว. ต้องรับแขกตามสมควร.

ผ่อง.

ติเสียว่าสักสามพันบาทเปนไร ?

ปลั่ง.

(เชิยน.) ค่าใช้สรอย, สามพันบาท.

----รวมดูทิ,----สาม, หก, เก้า, สิบสอง.

---- รวมทั้งสิ้นหื่นสองพันบาท. ดูก็พอ ๆ อยู่นะคะ ?

ผ่อง.

ไม่มากเกินไป. (หญิงทั้ง ๒ หันไปทางคนดูและต่างคนต่างสั่นหัวแสดงอาการว่าออกจะเต็มที.)

(หมอคำกับนายรอดกลับออกมาทางซ้าย.)

หมอคำ.

เชื่อผมเถอะ, เปนการเพียงพอทีเดียว.

รอด.

ผมก็พอใจเหมือนกัน.

หมอคำ.

(พูดกับผู้หญิง.) ได้พูดจาเปนที่เข้าใจกันดีแล้ว.

รอด.

เข้าใจกันดีทีเดียว.

ปลั่ง.

(กระซิบถามผัว.) เท่าไรกันกองทุน ?

หมอคำ.

(กระซิบตอบ.) ห้าหื่น.

ปลั่ง.

(กระซิบ.) เท่านั้นแหละฤา ?

ผ่อง.

(กระซิบพูดกับผัว.) ตกลงเท่าไรกัน ?

รอด.

(กระซิบตอบ.) ห้าหื่น.

ผ่อง.

(กระซิบ.) เท่านั้นแหละฤา ?

ปลั่ง.

(กระซิบกับผัว.) ลากลับเสียทีเถอะ. ดิฉัน มีอะไรเล่าให้ฟัง.

หมอคำ.

(พูดกับรอด.) ผมต้องลาที. นัดกับเขาไว้ว่าจะไปเยี่ยม.

รอด.

คุณหญิงประดิษฐหรือขอรับ ?

ปลั่ง.

ราชทูตรูมาเนียไม่ใช่หรือคุณ ?

หมอคำ.

(พยักหน้า.) ถูกแล้ว. (รอดกับผ่องแลดูตาและพยักพะเยิด. หมอคำกับปลั่งกลั้นหัวเราะ.)

ปลั่ง.

ลาทีละนะคะ. (ปลั่งกับหมอคำเข้าโรงทางซ้าย.)

รอด.

เป็นที่เรียบร้อยดีมาก !

ผ่อง.

ห้าหมื่นบาท ! ดูไม่มากมายอะไร !

รอด.

เอ๊ะ ! อะไร ?

ผ่อง.

ขี้เหนียวเหลือเกิน ! ห้าหมื่นบาท.

รอด.

เท่านั้นก็เลือดตากระเด็นเสียแล้ว ! ให้มากกว่านั้นไม่ได้แน่ละ.

ผ่อง.

ที่จริงฝ่ายเราให้เท่านั้นก็พอเกินพอแล้ว, เพราะลูกเราเป็นผู้ชายและมีอาชีพ——เป่นทนายความ.

รอด.

แต่ก็ไม่ได้ว่าความเลย.

ผ่อง.

ก็เพราะไม่มีใครหาเขาเองไม่ใช่ฤๅ ? ถ้ามีคนหาทำไมจะไม่ว่า.

รอด.

ข้อนั้นก็จริงอยู่—— แต่ถ้าไม่มีใครหาให้ว่าความก็เท่ากับไม่ได้เป็นทนายความเหมือนกัน.

ผ่อง.

แล้วก็คงมีคนหาวันหนึ่ง! เขาก็ยังหนุ่มอยู่. แต่ส่วนตัวคุณน่ะทำไมได้ ไปตกลงยินยอมตามเขาเช่นนั้น.

รอด.

ผัวหนุ่มเมียสาวมีทุนเพียง เท่านั้น ก็ออกจะดีอยู่แล้ว.

ผ่อง.

เกือบเท่ากับคนขอทาน!

รอด.

เหลือเกินนักละหล่อน.

ผ่อง.

(ส่งกระดาษที่จดตัวเลขให้ผัวดู.) ขอให้คุณดูนี่หน่อย.

รอด.

อะไรกัน?

ผ่อง.

งบประมาณการใช้จ่ายสำหรับลูกเรา.

รอด.

(อ่าน.) "ค่าเช่าบ้าน, สามพันบาท ___ค่าเสื้อผ้า___รถยนตร์___ค่าใช้สรอย___รวมหมื่นสองพันบาท! แม่โว้ย!

ผ่อง.

แล้วก็ลืมค่าเลี้ยงลูกเสียด้วยซ้ำ.

รอด.

งบประมาณนี้ถ้าจะตัดลงก็ยังได้อีกมาก.

ผ่อง.

ถ้าแม่มณีเป็นหญิงสาวอย่างสามัญ, ที่ได้ฝึกสอนให้รู้จักเข็มขัดแข่มัธยัสถ์เหมือนคนชั้นเราๆ ละก็คงจะไม่เป็นไร. แต่หญิงสาวที่เรียนวิชาดนตรีจากครูฝรั่ง, และเขียนรูปด้วยสีน้ำมันเป็นแล้วเช่นนี้, จะให้ทำอะไรด้วยมือตนเองได้ฤๅ?

รอด.

ฉันยังคงยืนยันว่าน่าจะพอตัดได้. เช่นค่าเสื้อผ้าดูไม่น่าจะต้องใช้ถึงปีละสามพันบาท ___ดูแต่ตัวหล่อนเองสิ.

ผ่อง.

ดีฉันน่ะฤๅ? เมื่อปีกลายนี้ดีฉันใช้เงินค่าเสื้อผ้ารวมเข็มขัดเสร็จเพียงห้าร้อยบาทหย่อนๆ เท่านั้น, คุณก็ยังดีดีฉันเสียแล้ว. จะเอาเขามาเปรียบกับดีฉันไม่ได้. เขาเป็นลูกเศรษฐี, แต่งลูกไม้แพรพรรณมาตั้งแต่อ้อนแต่ออก, คุณจะมาเกณฑ์ให้เขาต้องเข็มขัดแข่มลง เพราะมาเป็นเมียลูกเรา, ดีฉันอายเขา___

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

รอด.

ขอทิ! ขอทิ! ไม่ต้องเคืองกัน. พ่อฤกษ์เขารักแม่มณีจริง ๆ, เพราะฉนั้นถ้าขอให้เลิกกันละก็ ---

ผ่อง.

ใครว่าจะให้เลิก? แต่ที่จริงหมอคำแกเปนคนมั่งมี---มั่งมีมาก, ไม่ควรที่จะขี้เหนียวเลย. ควรจะให้มาก ๆ กว่าที่ให้จึงจะถูก.

รอด.

ก็จริง. ถ้าเช่นนั้นก็ต้องว่ากันใหม่ -- แต่ว่า ---อือ!

ผ่อง.

ทำไม?

รอด.

ที่จริงก็ออกจะพูดยาก. การที่เราจะไปพูดกับเขาตรง ๆ ว่า, ฝ่ายเราจะให้ห้าหมื่นบาทพอแล้ว, แต่ส่วนเขาควรให้มากกว่านั้น, เช่นนี้ดูมันกระไร ๆ อยู่.

ผ่อง.

ก็จะไปพูดตรง ๆ เช่นนั้นทำไม? เราต้องใช้อุบายสิคะ. เรายอกว่าเราจะเพิ่มให้อีก, เขาก็คงต้องเพิ่มบ้าง, หาไม่ก็อายกัน.

รอด.

แต่เราจะเพิ่มอีกมันก็ไม่ไหวแล้วนะหล่อน.

ผ่อง.

ทำไมจะไม่ไหว. ขอยืมเงินจากอาคงแกไปกองกับเขาก่อนก็แล้วกัน. เมื่อตกลงแต่งกันแล้วจึงค่อยคิดขยับขยายต่อไป.

รอด.

อือ! ดูกระไร ๆ อยู่!---แต่เอาเถอะฉันจะลองดูที. (อยู่ ออกทางซ้าย.)

อยู่.

คนมาจากโฮเตลแล้วเจ้าค่ะ.

รอด.

เอ๊ะ! อะไรกัน?

ผ่อง.

ดิฉันให้ไปตามมาเอง.

รอด.

สำหรับทำไม?

ผ่อง.

ก็สำหรับหากับข้าวเลี้ยงเขาน่ะสิ.

รอด.

ไหนว่าจะเลี้ยงอย่างที่เรากินธรรมดา อย่างไรล่ะ?

ผ่อง.

พุทโธ่! คุณนี่! เขาจะได้เยาะเราตายเปนไรล่ะ, เสียแรงเขายอมถ่อมตัวมากินข้าวกับเราทั้งที จะให้เขามากินข้าวกับแกงต้มส้มต้มกะปี๋เปลือกแตงโมได้ฤๅ? ก็ต้องมีกับข้าวฝรั่งให้เขากินสิคะ.

รอด.

ถูกแล้ว. (พูดกับอยู่.) ไปเรียกคนโฮ_เตลมานี่เถอะ. (อยู่เข้าโรงทางซ้าย.) ต้องตบตาเขาสินะ?

ผ่อง.

ก็แน่ละสิคะ. ไม่เช่นนั้นจะได้ดูถูกเราแย่เปนไรล่ะ.

(นายซุ่นฮั้ว เดียวกุล ออกทางซ้าย.

นายซุ่นฮั้วเปนจีน, แต่งตัว "โก้" เทียมฝรั่ง, พูดสำเนียงไม่ใคร่ชัด.)

ซุ่นฮั้ว.

นายโฮเตงให้ผ่อมมาเอง ลับคำสั่งทีเลียว

ผ่อง.

ดีมาก. คำวันนี้ต้องการจะมีการเลี้ยง_

รอด.

เลี้ยงใหญ่!

ซุ่นฮั้ว.

สำหลับกี่คง?

ผ่อง.

หกคน.

รอด.

แต่ต้องทำของมาพอกินสิบสองคน. ฉันไม่อยากให้แขกเขาติได้ ว่าขี้เหนียว. แขกของฉันเปนคนสำคัญ ——— ชื่อหมอคำ วิมะโลสถ. แกคงจะรู้จักชื่อเขาอยู่แล้วละสิ?

ซุ่นฮั้ว.

ป่าว.

รอด.

ที่จริงเขาก็ไม่ได้ รักษาใคร นอกจากบุคคลชั้นสูง ๆ.

ซุ่นฮั้ว.

นายจะเอาซุปอะไล? ซุปข้างหลือซุปใส?

รอด. ฤกษ์.

เอาทั้งสองอย่าง. คราวนี้ปลาละ. จะเอา ผมยินดีมาก.
ปลาอะไรดี? (บัดนี้นายฤกษ์ออกมาทาง ผ่อง.
ซ้าย. ซุ่นฮั้วเลี่ยงไปยืนข้างหลัง.) นี่กำลังสั่งกับข้าวเลี้ยงเขาอยู่. ช่วยกัน
นะลูก.

ผ่อง. รอด.

อ้อ! ลูกกลับมาแล้ว! ไปตามคนมาจากโฮเตล———เอ๊ะ! หาย
ไปไหน?

รอด. ซุ่นฮั้ว.

ลูกยังไม่รู้! เขาจะมา! มากินข้าวเย็น อยู่นี่ (เดินมาข้างหน้า.)
กับเรา.

ฤกษ์. รอด.

ใครจะมา? แต่ก็กำลังจะกล่าวถึงปลา. จะเอาปลา
อะไรดี?

รอด. ซุ่นฮั้ว.

วิมะโลสถ ผัวเมีย. หวังใจว่าลูกสาว ปาไหล.
คงมาด้วย.

ฤกษ์. ผ่อง.

กตละสอรบ! ไม่เอา. ฉันเกลียด.

ผ่อง. ซุ่นฮั้ว.

เขาเป็นที่พอใจในส่วนตัวลูก. ปาตาเลียว. ทอดน้ำมันเนย, ยิบมะนาว

รอด. ทั้งพ่อทั้งแม่พอใจ. เป็นที่ตกลงกันแล้ว. นิดหน่อย———ลืมาก.

ผ่อง.

ปลาตาเรียวอะไร? ไม่เคยได้ยินชื่อเลย.

ซุ่นฮั้ว.

ปาตาเลียว! มีตาเลียว——ไม่ใช่สอง ตา. ลูปล่างแบง ๆ——

รอด.

อ๋อ! ปลาตาเดียวน่ะฤา?

ซุ่นฮั้ว.

นั่ง ๆ ๆ ๆ.

รอด.

มีเห็ดดำด้วยไหม?

ซุ่นฮั้ว.

เห็กลำเห็กซาวไม่มีทั้งนั้ เห็กกิงกับปา ตาเลียวไม่ล่าย.

รอด.

ก็กินกับปลาอะไรได้?

ซุ่นฮั้ว.

ปาอิงซิ.

ผ่อง.

ปลาอินทรีย์ฤา? ทอดหรือต้ม?

ซุ่นฮั้ว.

ต้อม——ซี๊อซาว อย่างหัวหลั่งเศก. มีกุ้งเผาล้อมลอย ๆ.

รอด.

โอ๊ย! ตายจริง!

ผ่อง.

อะไรค่ะ?

รอด.

พูดถึงกุ้งเผาเลยนึกถึงฟัน!

ผ่อง.

ก็แล้วอย่างไรล่ะ?

รอด.

เลยนึกถึงอาคง.

ผ่อง.

ก็ทำไมล่ะ?

รอด.

ฉันได้ชวนแกไว้ให้มากินข้าวกับเราวันนี้ด้วย.

ผ่อง.

ตายจริง! ไม่ไหวละ!

(ซุ่นฮั้วเห็นเขาคุยกันเรื่องอื่นเลยเลี่ยงไปข้างหลังอีก.)

ฤกษ์.

ทำไมไม่ไหวขอรับ?

ผ่อง.

จะให้มานั่งร่วมโต๊ะกับพวกวิมะโลสถอย่างไรได้?

ฤกษ์.

ชั่วดีอะไรแกก็เป็นตาน้อยของผม.

รอด.

ก็จริงอยู่, แต่แกไม่ใช่บุคคลที่จะเข้าสมาคมชั้นเรา ๆ ได้ ___ ข้อสำคัญคือแกใช้มีดซ่อมไม่เป็นเลย. ชอบเอามีดตักถั่วเขียวใส่ปากเป็นต้น.

ฤกษ์.

แต่ผมก็ยังเห็นไม่เป็นเหตุพอที่จะรังเกียจ.

รอด.

นี่แน่ลูก, เราต้องตรองดูให้ดีหน่อย. เสียแรงเราขัดหาดินเนอร์อย่างหรูหราที่สุดแล้ว, ไม่ควรที่จะปล่อยให้สิ่งไรหรือผู้ใดมาทำดินเนอร์อันนั้นเสียไป. ขอให้นึกดูให้ดีเถอะว่าถ้าตาของลูกน่ะมาพบปลาอินทรีย์ซ๊อสขาวอย่างฝรั่งเศสประกอบเห็ดดำเข้าแล้ว แกจะทำอย่างไร? แกจะกินแกนอะไรเป็น. ก็จะมานั่งทำหน้าเป็นลิงอยู่นี่?

ผ่อง.

พรุ่งนี้เราจึงค่อยเชิญแกมาก็ได้.

รอด.

จริงนะ. ของที่เรากินเหลือวันนี้ ก็เก็บเอาไว้แล้วอุ่นขึ้นให้แกกินใหม่ก็ได้. เท่านั้นก็จะตื่นตาลุกตาพองไปเสียอีกนะลูก,___สั่งกับข้าวกันต่อไปเถอะ___อ้าว, หมอนั่นไปไหนล่ะ? เต็มทีจริง ๆ, เจ๊กละก็อยู่ไม่สุขเช่นนี้ ___

ซุ่นฮั้ว.

(เดินมาข้างหน้า.) ทำไลนายพูดอย่างนั้ง? ขอให้เข้าจายว่าผ๋อมไม่ชอบเป่งเจ๊ก, แลผ๋อมไม่ล่ายซุกซ่งไปข้างหนาย___

รอด.

ขอโทษเถอะนาย? ฉันไม่เห็น___ต่อปลาไปจะเอาอะไรดี?

ซุ่นฮั้ว.

สังโคย่าง กับถั่วเขียว.

รอด.

มีเห็ดดำด้วยไหม?

ซุ่นฮั้ว.

มีก๋ล่าย.

รอด.

ต้องมีสิ. เห็ดดำเปนของฝรั่งเขาถือว่าเปนของดี. ต่อไปอะไรอีกล่ะ?

ซุ่นฮั้ว.

ก่ายฮั้วอาวไหม?

ผ่อง.

เอ๊ะ! นั่นอะไร? กับข้าวฝรั่งหรือกับข้าวเจ๊ก—เอ๊ย, จีน?

ซุ่นฮั้ว.

กับขาวหัวหลง. ก่ายฮวยาง.

ผ่อง.

ก๋นั่นแหละนาย, มันตัวอะไรล่ะ?

ซุ่นฮั้ว.

ก่ายฮั้ว น๊อกหางยาว ๆ ——

ฤกษ์.

อ๋อ! ไก่พ้ำน่ะคุณแม่.

ซุ่นฮั้ว.

ก๊ก่ายฮั้วน่ะซิ. ผ๋อมขอกอยู่สามสี่หงว่าก่ายฮั้ว ๆ, นายไม่ข้าวขายเอง.

รอด.

ดีแล้วนาย. ไก่พ้ำย่างน่ะ?

ซุ่นฮั้ว.

มีเห็กลำล่วย.

รอด.

ดีทีเดียว. มีอะไรอีกไหม?

ซุ่นฮั้ว.

เห็กลำโม่เบ้ง.

ผ่อง.

เห็ดดำโม่; มีละเอียดไปเสียหมดฤา?

ซุ่นฮั้ว.

ไม่ลิเอียด. เห็กลำหั่งชิ้งเล็ก ๆ ใส่ในโม่เบ้ง. (ทำมือเปนรูปถ้วย.)

ฤกษ์.

เห็ดดำใส่หม้อแบ้งอย่างนั้นฤา?

หอสมุดหนังสือพิมพ์ไทยเขษม

ซุ่นฮั้ว.

อย่างนั้งขอลับ.

รอด.

ดีดีเดียว.

ผ่อง.

อ้อ! ฉันเคยไปกินโต๊ะมาหลายแห่งแล้ว, เห็นเขามักเปลี่ยนซ่อมมิดทุก ๆ คราวที่เปลี่ยนของกิน.

ซุ่นฮั้ว.

ใค ๆ ก็เขียงอย่างนั้งทั้งนั้ง.

ผ่อง.

แต่ฉันมีของอยู่เพียงสองโหลเท่านั้นนี่นาย.

รอด.

เอาเถอะ, ของฉันไม่ต้องเปลี่ยนก็ได้.

ฤกษ์.

ของผมก็ไม่ต้องเปลี่ยน.

ผ่อง.

ของฉันก็เหมือนกัน.

ซุ่นฮั้ว.

ม่ายเปงลาย. คอยผ่องล้างทอย ๆ กังไป ก็ทัง.

รอด.

ถูกแล้วนาย. ขอบใจที่ช่วยคิด.———ของหวานล่ะ ?

ซุ่นฮั้ว.

เอาย็อมย์ไม่ดีฤา ?

รอด.

เอ๊ะ ! อะไรยอมย์. ขะมาระเบิดเอาแย่น่ะสิ !

ซุ่นฮั้ว.

ย็อมย์ ไอสิกิม. — ไอสิกิมพิมพ์เปงลูปลูกยังหญ่าย.

รอด.

อ้อ ! ถ้าอย่างนั้นก็เอาสิ. ก็พูดว่าย็อมย์ ฉันก็เข้าใจว่าลูกแตกน่ะสิ.

ซุ่นฮั้ว.

เหล้าชามเปงเอาอย่างหนาย ?

รอด.

เอาอย่างไหนดีล่ะพ่อฤกษ์ ? พ่อก็ไม่รู้จักมักจี่อะไร.

ฤกษ์.

เอาอย่างที่เปรี้ยว ๆ เถอะดี. อย่างหวานเสาะท้อง.

ซุ่นฮั้ว.

เข้าขายเล้ียว. ผ็อมขะเลือกมาลิ ๆ.

ผ่อง.

ต้องริบขัดกับข้าวมาเร็ว ๆ นะนาย. พอค่ำต้องพร้อม.

ซุ่นฮั้ว.

ม่ายเปงลาย. พ้อมทังเวลา. ผ็อมขะไปสั่งเหลี้ยวน้ี.

รอด.

ช้าก่อนนาย. ยังมิอะไรอิกอย่างหนึ่งที่ซาดไม่ได้, ฉันเห็นเซามิกันทุกแห่ง, แต่ไม่รู้ว่าเซาเรียกว่ากระไร. เซายกมาตั้งเม่ือหมดอาหารอ่ืน ๆ แล้วทีเดียว. เปนน้ำใส ๆ ใส่ขันแก้ว, มิดอกไม้สดลอย———

ซุ่นฮั้ว.

อ๋อ ! ซามล้างมือสิขอลับ.

รอด.

เอ๊ะ ! สำหรับล้างมือดอกฤๅ ?——— หมายว่าสำหรับกิน.

ฤกษ์.

พุทโธ่ ! อะไรคุณพ่อนึกว่าเปนของกินด้วยฤๅ ?

ยิ่งกว่านึก——— เคยควำเข้าไปแล้วด้วยซ้ำ !

ซุ่นฮั้ว.

(หัวเราะ, แต่กลั้นเสียทันที, แล้วพูดอย่างกิริยาดี.) ผ็อมขะจัดมาส่วยให้พ้อม. สาทีขอลับ. (เข้าโรงทางซ้าย.)

ผ่อง.

ขยายขี้เท่อให้เซาเยาะได้, คุณก๊.

รอด.

ช่างมันเปนไร, กับเจ๊กย่อย ! ข้อสำคัญขอให้การเล้ียง ของเราคืนน้ี เปนที่เรียบร้อยไปตลอดก๊แล้วกัน.

ผ่อง.

เราลืมของสำคัญอะไรเสีย อย่างหนึ่งแล้ว.

รอด.

อะไรอิกล่ะ ?

ผ่อง.

ต้องหาบ่าวผู้ชายแต่งตัวดี ๆ มาเดินโต๊ะ.

รอด.

จริง !

ฤกษ์.

แต่จะไปหามาจากไหนทันเวลานี้.

ผ่อง.

มีที่พอหาได้. คุณพระประจงไม่อยู่, บ่าวผู้ชายของท่านอยู่เปล่า ๆ เห็นจะพอขอแรงมาใช้ได้. พ่อฤกษ์มากับแม่เถอะ; แม่มีอะไรจะวานให้ไปทำสักหน่อย. (ผ่องกับฤกษ์เข้าโรงทางขวา.)

(นายรอดอ่านหนังสือพิมพ์อีกครู่ ๑, นายคงส่ำสิน จึงออกมาทางซ้าย.)

คง.

ฉันกลับมาแล้ว.

รอด.

อาคง ! (ท่าทางไม่สบาย.)

คง.

ฉันมาวันไปหน่อย, แต่กินยาศรีธนญชัยมาหม้อใหญ่เทียว. เมื่อจะมานี้ฉันได้แวะซื้อปลาเทโพได้ตัวหนึ่ง. อาส่งเขาที่ครัวแล้ว.

รอด.

ขอบใจอา, ขอบใจมาก. อาใจดีจริง ๆ ! (ไม่สบาย, หันไปพูดกับคนดู.) ลำบากจริง, อาคงนี่ ! ทำอย่างไรจึงจะยอกเลิกแกได้ ? (หันไปพูดกับนายคง.) อาใจดีจริง ๆ, ให้ตายสิ !

คง.

ใจดีสำหรับตัวอาเองด้วยน่ะสิ ! พ่อรอดก็รู้อยู่แล้วว่าอาชอบแกงปลาเทโพ.

รอด.

เออนี่แน่อา; ฉันเชิญอามากินข้าวไม่ใช่ฤา ?

คง.

ก็เชิญน่ะสิ. ทำไมต้องซ้อมอีก ?

รอด.

ฉันเสียใจ___เสียใจจริง ๆ ! ลืมสนิทเทียว. แม่ผ่องเตือนขึ้นจึงได้จำได้.

คง.

อะไรกัน ?

รอด.

รับเชิญเขาไว้เสียแล้ว. นายอากรไล่เห่าเขาเชิญไว้ ให้ไปกินข้าวกับเขาค่ำวันนี้.

คง.

อ๊อ ! เคราะห์ร้าย.

รอด.

จริงอา; เคราะห์ร้าย. ครั้นจะไม่รับเชิญ เขาหรือก็เกรงใจ. เขาก็มีบุญคุณอยู่บ้าง.

คง.

อาเข้าใจแล้ว.

รอด.

ฉันขอโทษในการที่ลืม.

คง.

ช่างเถอะพ่อรอด! เรากันเอง!—— ฉันลาก่อนละ.——อ้อ! นึกอะไรออกอย่างหนึ่งแล้ว. ฉันมีอะไรที่จะต้องพูดกับอากรไล่เห่าสักหน่อย, เพราะฉนั้นคืนวันนี้กินข้าวแล้วบางทีฉันก็จะไปหาเขาบ้าง.

รอด.

(พูดกับคนดู.) ตายโหง!

คง.

ลาก่อนละนะ (เข้าโรงทางซ้าย.)

(ฤกษ์ออกทางขวา, ถือสมุดใส่รูปฉายมาด้วยเล่ม ๑.)

ฤกษ์.

คุณแม่ให้ผมไปหานี่มา.

รอด.

อะไร?

ฤกษ์.

สมุดรูป. คุณแม่ให้ผมไปซื้อมาวางบนโต๊ะ——สำหรับให้แขกดู.

รอด.

ฮือ! ไหนขอดูที ๆ. (พลิกสมุด.) รูปเสนายคิ——ราชทูต——แม่เจ้าละช่างคิดตบตาเก่งจริง ๆ.

ฤกษ์.

(ส่งหีบย่อม ๆ ให้พ่อ.) นี่สำหรับคุณพ่อใส่.

รอด.

(รับหีบไปเยีย.) สายนาฬิกาทอง! แม่โว้ย! เข้อเร่อเทียว! ดูเหมือนจะโตกว่าของหมอคำอีก! (เอาติดนาฬิกาแล้วใส่กระเป๋าและติดที่รังดุม.) เก่งมาก! เข้าที่มาก!

ฤกษ์.

กาไหล่——แต่อย่าขยายขึ้นมานะขอรับ.

รอด.

อย่าวิตก !

(นายทอง, ข่าวผู้ชาย, แต่งตัวหรู, รูปร่างใหญ่, ออกมาทางซ้าย, คำนับแล้วยืนนิ่งอยู่.)

รอด.

พ่อฤกษ์ ! นั่นใคร ?

ฤกษ์.

ผมก็ไม่ทราบ.

รอด.

(พูดกับทอง.) นี่แน่แกน่ะ ! แกมาแต่ไหน ?

ทอง.

ผมเปนคนใช้ของคุณพระประยงขอรับ.

รอด.

อ้อ !___ยืมเขามา อย่างไรล่ะลูก.

ฤกษ์.

เอ๊ะ ! ดูเหมือนเสียงรถ.

รอด.

(พูดกับทอง.) ลงไปรับแขก. เร็ว ! (ทองเข้าโรงทางซ้าย.) ตายจริง ! แขกมา แล้ว ! แม่เจ้าหายไปไหนก็ไม่รู้. (ตะโกน.) แม่ผ่อง ! แม่ผ่อง ! พ่อฤกษ์ไปยอกแม่ออกมา, ไว ๆ เข้า. (ฤกษ์เข้าโรงทางขวา.)

(หมอและนางวิมะโลสถ กับนางสาวมณี ออกมาทางซ้าย. หญิงทั้ง๒แต่งตัวเต็มที่ราวกับงานใหญ่.)

รอด.

ผมยินดีต้อนรับคุณทั้งสาม. (พูดกับปลั่ง.) แต่ผมต้องขอประทานต่อว่าคุณสักอย่างหนึ่ง.

ปลั่ง.

อะไรกันคะ ?

รอด.

ดูเหมือนได้ทำความเข้าใจกันไว้ ว่าเปนการเลี้ยงกันเอง, ไม่ต้องแต่งเนื้อแต่งตัวอะไรเปนพิเศษไม่ใช่หรือขอรับ ?

ปลั่ง.

(หัวเราะ.) นี่ไม่ใช่ของวิเศษอะไรเลยนี่คะ. เปนของแต่งอยู่ปรกติเท่านั้น.

รอด.

ภรรยาผมไม่ได้ตริยมตัวเลย, เพราะฉนั้นคงจะต้องต่อว่าคุณเหมือนกันเปนแน่.

(ยัดนางผ่อง, แต่งตัวเต็มที่เหมือนกัน, ออกมาทางขวา, พร้อมด้วยนายฤกษ์. คนอื่นพากันจ้องเปนตาเดียวกันหมด.)

ผ่อง.

ดิฉันขอโทษที่ออกมารับไม่ทัน.

ปลั่ง.

ไม่เปนไรมิได้. (พูดเบา ๆ กับผัว.) ดูสิคะ. แต่งเสียออกเต็มที่, ไม่ตรงกับคำที่พูดไว้เลย! (พูดดัง ๆ กับผ่อง.) เครื่องแต่งตัวคุณงามจริง ๆ.

ผ่อง.

ถ้าเปรียบกับของคุณแล้วก็แพ้กันหลุดที่เดียว! (พูดเบา ๆ กับผัว.) ไหนว่าจะไม่แต่งตัวผิดกว่าธรรมดาอย่างไรล่ะ? ดูเอาสิ, แต่งเสียออกเพียบ. ถ้าเราเชื่อคำพูดก็แย่เท่านั้นเอง.

ฤกษ์.

กับข้าวยังไม่พร้อมเลยคุณแม่.

ผ่อง.

เชิญลงไปดูสวนเสียก่อนเห็นจะดี. (พามณีเข้าโรงไปทางขวา.)

ฤกษ์.

(พูดกับปลั่ง.) เชิญคุณทางนี้. (พาเข้าโรงไปทางขวา.)

รอด.

ผมขอบใจคุณมากในการที่มาคืนนี้.

หมอคำ.

ผมจะขัดคุณอย่างไรได้.

รอด.

เอ้อ———เมื่อ———เมื่อย่ายนี้เราได้พูดกันเปนเลา ๆ ถึงเรื่องกองทุน.

หมอคำ.

ถูกแล้ว———ดูเหมือนคุณว่าห้าหมื่นจะพอเหมาะไม่ใช่ฤา?

รอด

อ๋อ, ผมพูดว่าห้าหมื่นพอเปนเลา ๆ เท่านั้น ———ไม่จำเปนจะต้องถือเอาเปนจำนวนที่มัดคุณ———

หมอคำ.

ผมว่าแล้ว ว่าพ่อค้าน้ำตาล———มีการค้าขายใหญ่โตเช่นคุณ———

รอด.

ที่ไหน จะเท่าเทียม คุณผู้เปน แพทย์วิเศษ ____ได้กำนัลคราวเดียวตั้งสองพันบาท____

หมอคำ.

อ๋อ ! ข้อนั้น____

รอด.

คุณไม่เห็นเปนของอัศจรรย์ ; ผมทราบแล้ว !____นี่แน่ะขอรับ, ส่วนตัวผมคิดว่าไหน ๆ จะแต่งงานลูกทั้งที, ผมจะให้เครื่องโต๊ะเงินสำรับหนึ่ง.

หมอคำ.

(ตกใจ.) อ้อ !

รอด.

ก็คุณล่ะขอรับ ?

หมอคำ.

ผมฤา ?____ผมจะให้เครื่องแต่งเรือน.

รอด.

(ตกใจ.) อ้อ ! นี่แน่คุณหมอ, พูดกันตรง ๆ ดีกว่า. เดียวนี้เข้าของทุกอย่างมันแพงขนมากนะ.

หมอคำ.

ถูกแล้ว. เมื่อก่อนนี้ใครมีทุนเพียงสักห้าร้อยชั่งก็รวยเกินรวย, แต่เดี๋ยวนี้ออกจะผิดเคืองเต็มที.

รอด.

คุณหมอพูดถูก ! และเราก็ไม่อยากให้ลูกเราต้องผิดเคืองไม่ใช่ฤา ?

หมอคำ.

แน่ทีเดียว.

รอด.

ถ้าคุณ จะต้องเห็น บุตรที่รักใคร่ ของคุณต้องนุ่งห่มปอนกว่าเพื่อนบ้าน, ใจคอจะเปนอย่างไร ?

หมอคำ.

บุตรชายของคุณ ก็เหมือนกัน__ถ้า บุตรชายคนเดียว ของคุณ จะต้อง หาเช้า กินค่ำอยู่แล้ว, ใจคอคุณจะเปนอย่างไร ?

รอด.

อ๋อ ! ส่วนลูกผมไม่ต้องวิตก____ผู้ชายถึงจะลำบากหน่อยก็พอทนได้. แต่ลูกสาวคุณหมอนั่นแน่____น่าสงสารมาก ! ลูกสาวผู้

เปน แก้วตา ของคุณ———คุณรัก หล่อน มาก ไม่ใช่ฤา ?

หมอคำ.

ไม่น้อยกว่าที่คุณรักลูกชายของคุณ.

รอด.

ขอรับ———แต่อย่าพูดถึงลูกผมอีกเลย ; ว่าแต่ลูกสาวของคุณเถอะ, หล่อนสมควรที่จะได้รับความสุขกายสุขใจมากที่สุด.

หมอคำ.

ผมขอบใจแทนแม่มณี !

รอด.

ถ้าเช่นนั้นจะให้ผมเข้าใจว่าจะเปนอันเพิ่มทุนฤา ?

หมอคำ.

ผมเห็นเช่นนั้นทีเดียว !

รอด.

ก็ดีแล้ว. คุณกำหนดตามใจเถอะ. ผมรับรองล่วงหน้าไว้ทีเดียว.

หมอคำ.

ดีทีเดียว !——— ถ้าเช่นนั้นกะพันชั่งเปนไร ?

รอด.

ยังไม่พอคุณหมอ.

หมอคำ.

ถ้าเช่นนั้นตกลงแสนบาททีเดียวก็แล้วกัน.

รอด.

ดีทีเดียว ! ถ้าเช่นนั้นส่วนผมตกลงเปนให้เครื่องโต๊ะ, และส่วนคุณให้ทุนแสนบาท.

หมอคำ.

ขอโทษ ! คุณต่างหากจะเปนผู้ให้แสนบาท.

รอด.

อะไรผม ? คุณเข้าใจผิดเสียแล้ว.

หมอคำ.

ก็ทำไมจะมาเถณฑ์ให้ผมให้ข้างเดียว ? ก็คุณจะไม่ให้ข้างฤา ?

รอด.

คุณเปนคนมีหลักฐาน.

หมอคำ.

ก็คุณก็มีหลักฐานเหมือนกัน.

รอด.

ไม่เหมือนกันเลย !

หมอคำ.

ทำไม ? หรือคุณทำอวดมั่งมีไปเกินหลักฐานล่ะ ?

รอด.

หามิได้. หลักฐานผมมีพอตัว.

หมอคำ.

ถ้าเช่นนั้น, เพื่อให้เปนยุติธรรมก็ต้องกองทุนเท่าๆกันสิ___ต้องกองข้างละแสนบาทจึงจะถูก. (รอดอง.) คุณยังอิงอยู่ทำไม, กับเงินเท่านั้น.

รอด.

ผมไม่เห็นอัศจรรย์อะไร, กับอีเงินแสนเดียว ! ___ คุณนึกว่าผมเสียดายเงินที่จะให้ลูกงามหน้างามตาฉนั้นฤา ? คุณเข้าใจผิด. ผมเต็มใจจะให้แสนห้าหมื่น, เอ้า !

หมอคำ.

หือ ! ___ แสนห้าหมื่นเทียวฤา ? (ตกใจและไม่สบาย.)

รอด.

(ยิ้ม.) คุณชงักทำไม.

หมอคำ.

ผมไม่ได้ชงัก; เปนแต่ไตร่ตรองหน่อยเท่านั้น ___ ผมจะให้สองแสนละ !

รอด.

ไม่พอ ! ___ สองแสนห้าหมื่น !

หมอคำ.

ไม่พอ ! ___ สามแสน !

รอด.

ยังไม่พอ ! ___ (ขณะนั้นนายคงออกมาทางซ้าย.)

คง.

(พูดสอด.) เอ๊า ! อะไรกัน ? สามแสนอะไร ?

รอด.

อ้อ, อาคง ! มาก็ดีแล้ว. ฉันขอนำให้รู้จักกับหมอคำ วิมะโลสถ, บิดาแม่มณีที่ฉันขอให้พ่อฤกษ์___คุณหมอ, นี่นายคง สง่าสิน, อาของภรรยาผม. (จับมือกัน.)

หมอคำ.

กำลังพูดกันถึงกองทุน.

คง.

อะไร? จะให้ถึงสามแสนบาทเทียวหรือขอรับ? ผมขอชมเชยว่าคุณใจใหญ่มาก.

หมอคำ.

นาย รตินันทน์ก็จะให้เท่านั้นเหมือนกัน.

คง.

พ่อรอดฤา?

รอด.

ก็ — — — ก็แน่ละสิอา.

คง.

ฉันขอแสดงความยินดีด้วย. ฉันไม่เคยรู้ว่าพ่อรอดมั่งมีถึงปานนั้น! (ยิ้มเปนทีเยาะ.)

รอด.

ถึงปานนั้นหรืออา? อย่างไร ๆ ฉันก็มีพอๆ ตัวน่ะแหละ — — — แต่เมื่อมาพบปะเข้ากับมหาเศรษฐี, ซึ่งเกียงอย่างโน้นอย่างนี้ — — —

หมอคำ.

ขอโทษเถอะ! ผมไม่ได้เกียงงอนอะไรเลย. ตรงกันข้าม, คุณเองเปนผู้ — — —

รอด.

ผมน่ะฤา? ผมได้กล่าวว่าผมเต็มใจจะให้เครื่องโต๊ะเงิน, แล้วคุณจึงได้พูดต่อไป — — —

หมอคำ.

ผมได้พูดต่อไปว่าผมจะให้เครื่องแต่งเรือน, คุณก็พูดอย่างไม่สู้พอใจว่า "อ้อ!"

รอด.

ที่ผมพูดว่า "อ้อ!" เช่นนั้นผมก็มีสิทธิพอที่จะพูด, แต่ไม่ได้แสดงความไม่พอใจเลยจนนิดเดียว.

หมอคำ.

ขอโทษเถิดขอรับ — — —

รอด.

ผมก็เหมือนกัน! (หน้าตึงด้วยกันทั้งคู่.)

คง.

นี่เปนการปรองดองกันแล้วฤา?

รอด.

ก็คงจะปรองดองกันได้ — — — ถ้าอีกฝ่ายหนึ่งไม่ขัดข้อง! แต่ผมขอยืนยันว่าผมไม่ได้พูดจาบ้นบงอะไรเลย.

หมอคำ.

ก็ผมยังงี้ฤๅ ?

รอด.

ข้อนั้นผมจะตอบได้ฤๅ ?

หมอคำ.

ก็เช่นนั้นใครจะเปนผู้ตอบล่ะ ?

รอด.

นี่แน่, จะให้ผมพูดตามจริงฤๅ ?

หมอคำ.

ก็เชิญสิ !

รอด.

คุณหาเหตุจะยอกเลิกเท่านั้นเอง.

หมอคำ.

ผมหาเหตุอย่างไร ?

รอด.

ผมเปนคนซื่อ ———

หมอคำ.

ไม่ซื่อกว่าผมเปนแน่ !

รอด.

บางทีก็จะเปนได้. แต่ผมไม่หยากหาเหตุที่จะยอกเลิก, เพราะฉนั้นผมขอพูดตรง ——— แต่ว่า — — —

รอดและคำ.

(พร้อมกัน.) เลิกกัน !

คง.

ช้าก่อน ! ช้าก่อน ! อย่าโกรธกัน.

รอด.

ฉันไม่ได้ โกรธนะอา.

หมอคำ.

ผมก็ไม่ได้ โกรธนะคุณ.

คง.

ฮือ ! ไม่โกรธกันทั้งสองฝ่าย ; แต่การแต่งงานลูกทั้งสองเอาเปนเลิกกันฤๅ ? (รอดกับคำพยักหน้า.) นี่แน่ะพ่อรอด, เจ้าฤกษ์น่ะมันไม่ได้ รักเขาจริงดอกฤๅ ?

รอด.

ไม่รัก——ถึงรักก็ไม่ถึงแก่หลุมหลง——

คง.

ก็ฝ่ายลูกสาวท่านหมอล่ะ ? ——— ไม่ได้รักนายฤกษ์ดอกฤๅ ?

หมอคำ.

ก็กระนั้นแหละครับ — — — ออกชอบ ๆ, แต่ว่า — — —

คง.

แต่ว่าถึงเด็กมันจะรักกันก็ช่างหัวมันฉนั้นฤา ?

หมอคำ.

ขอโทษ — — —

คง.

ฉันไม่ยอมยกโทษให้ ! — — — อะไรนี่, ทั้งสองคนเปนผู้ใหญ่จนป่านนี้แล้ว, เห็นแต่แก่ตัว, เย่อหยิ่งไม่เข้าเรื่อง !

หมอคำ.

เอ๊ะ ! นาย !

รอด.

อา, ทำไม — — —

คง.

(ตวาด.) หยุด ! ฉันอดกลั้นโทโษให้นานแล้ว, เหลือทนแล้ว ! ขอบอกให้ทราบว่าฉันรู้เรื่องตลอดแล้ว. ในระหว่างสิบห้าวันที่ล่วงมานี่, ต่างคนต่างพยายามตบตากัน, แข่งมั่งมีกัน, โกหกหลอกกัน.

รอดและคำ.

เอ๊ะ ! อะไร ?

คง.

ไม่ต้องเอ๊ะต้องอ๊ะ ! ต่างคนต่างโกหกหลอกกัน, ยอกว่าจะกองทุนกองสินจนเกินกว่าที่ตัวมีจริง ๆ; ต่างคนต่างทำเปนคนมั่งมีเกินกว่าจริง.

รอด.

แต่ว่า — — —

คง.

ไม่ต้องแต่ต่าอะไร ! ฉันสืบได้ความจากพวกคนใช้, รู้เรื่องตลอดแล้ว, ไม่ต้องเถียง. — — — ฉันเข้าใจแล้วว่า สมัยนี้เปนธรรมเนียมต้องตบตากัน. ต่างคนต่างประพฤติตัวเปนลูกขี้ข้, พองขึ้นทุกที, ในที่สุดก็เท่ากับยอมสละความสุขของลูกเพื่อรักษาหน้าของตัวเท่านั้น. ฉันไม่มีอะไรจะพูดอีกแล้ว. ลาที. (หันหลังจะเดินเข้าโรง.)

รอด.

อาคง, ช้าก่อน. อาเปนคนที่ไม่รู้จักประพฤติอย่างแผนที่เรียกว่า "สมยัติผู้ดี," อาไม่รู้จักพูดยอใคร, แต่อาเปนคนที่สุจริตจริง ๆ, เพราะฉนั้นฉันไหว้ด้วยความเคารพจริง ๆ. (ไหว้.) ฉันรับว่าฉันผิด.

หมอคำ.

ผมเห็นด้วย! (ไหว้ ย้าง.) ผมเองก็ผิด ไม่น้อยกว่า!

รอด.

ฉันไม่รู้จะกล่าวถ้อยคำอย่างไรให้ อาเห็นใจว่าฉันนับถือ อาปานใด, เพราะอาได้เตือนให้ฉันรู้สึกตัวว่า บิดาควรคิดถึงความสุขของบุตร์มากกว่าของตัวเอง, เพราะฉนั้นฉันขอกล่าวโดยจริงใจว่า ———ว่า——— อือ! —— เชิญอยู่กินข้าวด้วยกันเถอะอา!

คง.

(ยิ้ม.) ขอบใจละพ่อรอด; แต่ฉันมันเปนคนบ้านนอกขอกนา, ไม่รู้จักกิริยาผู้ดีสมัยใหม่, ถ้าไปนั่งกินโต๊ะร่วมกับคนสำคัญอย่างเช่นท่านหมอ———

หมอคำ.

ผมขอโทษที, อย่าขยักไม่ได้หรือขอรับ? (คงหัวเราะ.) (ผ่อง, ปลั่ง, มณี, และฤกษ์, กลับออกมาทางขวา.)

ผ่อง.

คุณสนทนากันจบแล้วฤา?

รอด.

หลอนมากดแล้ว. เชิญมาทางน.

หมอคำ.

แม่ปลั่งก็เหมือนกัน. เชิญมาทางนี้.

ปลั่ง.

อะไรกัน?

รอด.

หล่อนมีความผิดมาก! เย่อหยิ่งเหลือเกิน! แต่ก็เปนธรรมดาคนสมัยนี้!

หมอคำ.

พุ่งสร้าน, หน้าใหญ่! คิดแต่จะตบตากัน!

รอด.

พองตัวราวกับลูกบ้า!

หมอคำ.

ไม่ต้องเหลียวดูความสุขของลูก, คิดแต่เห็นแก่ตัว! (ทั้งผ่องและปลั่งตกตลึงอยู่ครู่๑.)

ปลั่ง.

นี่อะไรกัน?

ผ่อง.

ขอให้อธิบายหน่อย!

รอด.

แปลว่าอาคงรู้ความลับของเราหมดแล้ว!

หมอคำ.

แลความลับของเราก็รู้แล้วเหมือนกัน!

รอด.

เพราะฉนั้นเลิกตบตากันเสียทีดีกว่า! ข้าพเจ้า นายรอด รตินันทน์, เดิมเปนพ่อค้าอันขับ——ไม่มีโรงหีบสักโรงเดียว!

หมอคำกับปลั่ง.

อ๊ะ! เช่นนั้นฤา?

ผ่อง.

คุณ! อะไร———

รอด.

ขอทีเถอะ! อย่าสอนฉันอีกเลย! ฉันรู้เกียจปดอีก.

หมอคำ.

ส่วนข้าพเจ้าคือหมอคำ วิมะโลสถ, นายแพทย์ที่ไม่มีใครหาไปรักษา.

ผ่อง.

อย่างนั้นฤา?

รอด.

ก็คุณหญิงประดิษฐ์ละ?

หมอคำ.

ตลอดทั้งปีนผมได้รักษาคนๆเดียว, คือคนขับรถยนตร์. เพราะฉนั้นก็เห็นจะไม่ต้องกล่าวว่า ไม่มีเงินห้าหมื่นบาทมากองทุนให้ลูกสาวเปนแน่! ตบตา!

รอด.

ก็หายกัน; ผมก็ไม่มีเท่ากัน! ตบตา!

คง.

ข้าพเจ้า นายคง สง่าสิน, พ่อค้าฝ้าย, เมื่อแรกมากรุงเทพ ฯ มีอัฐติดตัวมาเพียงสองไพ, บัดนี้จะให้ทุนพันชั่งให้หลานชายแต่งงานกับแม่สาวที่เขารัก.

ฤกษ์.

คุณตา! (ไหว้.)

มณี.

คุณใจดีเหลือเกิน! (ไหว้.)

คง.

(หัวเราะ.) ไม่ต้องขอบใจตา! ตาแก่แล้ว, อยากให้หนุ่มสาวมีความสุข, ตาจะได้นอนตาหลับ. (นายทองออกมาทางซ้าย.)

ทอง.

อาหารพร้อมแล้วขอรับ. (กลับเข้าโรง.)

คง.

ดีทีเดียว! หิวอยู่แล้ว.

รอด.

ช้าก่อน!

คง.

ทำไม?

รอด.

ฉันได้สั่งกับข้าวไว้อย่างข้าเหลือเกิน, จนออกอายมาก. มีเห็ดตำแกมถึง ๖ อย่าง! หมายว่าคนชั้นสูงกินต้องเข้าเห็ดตำทุกอย่าง! (คนอื่น ๆ หัวเราะ.)

คง.

เห็ดตำเป็นอย่างไร? เมาไหม?

รอด.

ไม่เมา.

คง.

ถ้าเช่นนั้นก็ไปกินมันก็แล้วกัน!—เออ! นี่จะขูงกันหรือไม่ขูง?

รอด.

เอ๊ะ! ขูงอะไรกัน?

คง.

ข้าว, ก็ธรรมเนียมเลี้ยงดินเน่อร์ฝรั่งเขาต้องขูงกันเป็นคู่ ๆ ไม่ใช่ฤา? อย่างไรพ่อฤกษ์?

ฤกษ์.

ถูกแล้วขอรับ. หญิงชายขูงกันเป็นคู่ ๆ เข้าไปในห้องกินข้าว.

รอด.

เรากันเองจะต้องขูงกันด้วยฤา?

คง.

ก็ไหนว่าเลี้ยงใหญ่, อย่างแผนผู้ดี, มิเห็ดตำเห็ดแดงอะไร, จะไม่ขูงกันได้ฤา?

ต้องขูงสิ! พ่อรอดเปนเจ้าของบ้าน, จัดให้ ชายมันจะหิ้งส์! ___ อย่างนี้เถอะแม่หนู. ตาจะขูงเสียทั้ง ๒ คน, ให้หมดข่ัญหา. แม่หนูมาข้างขวา ___ เข้าฤกษ์ มาข้างซ้าย. (ทั้งสองทำตามนายคงสั่ง.) พ่อรอดกับนางวิมะโลสถ, เชิญนำหน้า ___ ท่านหมอกับแม่ผ่องตามไป ___ ฉันสามคนรั้งท้ายกระบวน. (สองคู่หน้าเดินเข้าโรงไปทางซ้าย; สามคนหลังเดินตามช้า ๆ และพูดพลาง.)

รอด.

ผมขูงแม่ผ่อง ___

คง.

อุวะ! ผัวเมียขูงกันเองได้ฤา? ต้องให้ท่านหมอขูงแม่ผ่อง, พ่อรอดขูงภรรยาท่านหมอ, เข้าฤกษ์ขูงแม่สาวมณี ___ อย่างนี้จึ่งจะถูก.

รอด.

ก็อาเองล่ะ?

คง.

อาแก่แล้ว, ให้เปนเศษเหลือไม่ต้องขูง ใครก็ได้.

มณี.

ขูงดีฉันเถอะคะ.

คง.

(ยิ้ม) ชอบใจ; แต่ฉันกลัวอ้ายหลาน ทางซ้าย.)

ฤกษ์.

คุณตานี่ก็รู้ขนบธรรมเนียมดีมาก, แต่ทำไมแกล้งทำเปนหูป่าตาเถื่อน?

มณี.

จริงนะคะ! ทำไมต้องแกล้งทำเช่นนั้น?

คง.

จะให้ฉันบอกตามตรงฤา? __ ตบตา!

(สามคนหัวเราะกัน, แล้วพากันหายเข้าโรงทางซ้าย.)

บีดม่าน